

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

1/2017

ENVIRONMENTAL CHANGE

1. MAAHANMUUTTO JA VAALIT
2. KLOOGAN VÄESTÖNSIIRTOLEIRI
3. UUDET KOLUMNISTIT SAUKKONEN & LEITZINGER

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

44. vuosikerta / Volume 44
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkojulkaisu)

Päätoimittaja / Editor-in-Chief
Tuomas Martikainen

**Toimitussihteeri / Editorial
Assistant**
Kirsi Sainio

Toimittaja / Editor
Elli Heikkilä

Taitto / Layout
Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher
Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland

Tilaushinta / Subscriptions
4 numeroa / nummer / issues
20 €/vuosi/år/year

Painopaikka / Print
Painosalama Oy

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet
ovat heidän omiaan.

SISÄLTÖ

3

ENVIRONMENTAL CHANGE

- 3 TUOMAS MARTIKAINEN
5 ROGER ZETTER
13 SUSANNE MELDE
16 EVELIINA LYTTINEN
18 JOUNI HELIN
21 LAURA WIKSTRÖM
23 ROGER ZETTER
29 EVELIINA LYTTINEN
31 JOHANNA LEINONEN

33

MATTI VÄLIMÄKI

Politiikan julkisuuden kestoaiheen synty?
Havaintoja vuoden 2011 eduskunta-
vaalien maahanmuuttojulkisuudesta

37

TUULIA BERSCHEWSKY

Jälkihuolto kotoutumisen tukena ja nuoren
apuna

41

REIJO RAUTAJOKI

Klooga – kauhujen leiri

45

ELLI HEIKKILÄ

Muuttovirtojen ja liikkuvuuden kirjoa
Suomessa

47

ISMO SÖDERLING

Irtileikattuja sormia ja avaruusmatkailua –
suomalaiset utopiasiirotolaiset Kuubassa

51

JARNO HEINILÄ

Instituutin arkistolle harvinen
kirjelahjoitus

52

SARI VANHANEN

Turvallisuutta toisin sanoin?
Poliisi ja yhteisöt vuorovaikutusta
rakentamassa

54

KOLUMNIT:

PASI SAUKKONEN JA ANTERO LEITZINGER

58

TELLERVO LAHTI

Suomen Siirtolaisuusmuseon kuulumisia

60

SEMINAARIT & KONFERENSSIT

64

KIRJAESITTELYT

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Migration Institute of Finland
Eerikinkatu 34, 20100 Turku
Finland

Puh. / Tel.
+ 358 2 2840 440
kirsi.sainio@utu.fi
www.siirtolaisuusinstituutti.fi
www.migrationinstitute.fi

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

Johtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Muuttoliikkeiden vuosisata

Asiasanat: muuttoliikkeet, Suomi 100, ympäristönmuutos, Siirtolaisuusinstituutti.

Suomi 100 -juhlavuosi on kansainvälisesti alkanut Yhdysvaltain uuden presidentti Donald Trumpin nopeiden käänteiden seuraamisella. Trumpin politiikalla tulee olemaan merkittäviä seurauksia Yhdysvaltain siirtolaisuuspolitiikkaan, jonka päälinjat alkavat pikku hiljaa avautumaan. Uusilla linjauksilla on suoria seurauksia myös Eurooppaan, joskin vielä on vaikea arvioida tarkalleen minkälaisia. Samoin Brexitiin sopeutuvasta Euroopasta kuuluu kasvavassa määrin maahanmuuttovastaisia äänenpajoina, joka niin ikään tulee vaikuttamaan myös suomalaisten liikkumiseen maailmalla.

Kotimaassa päivänpolitiikan suuri kysymys on sote- ja aluehallintouudistus, jonka pitäisi muokata suomalainen sosiaali- ja terveysalan palvelu sekä aluehallinto uusiksi. Muuttoliikkeisiin nämäkin vaikuttavat, mutta edelleen odotamme millä tavoin. Kevään kestopuheenaiheeksi on noussut myös Perussuomalaiset-puolueen tuleva puheenjohtajataisto, jossa maahanmuuttoon liittyvät teemat noussevat keskeiseen osaan.

Ihmisten liikkuvuus on siis politiikan ykösaiheita ympäri maailman. Vuoden vaiheessa Siirtolaisuusinstituutissa alkanut Muuttoliikkeiden vuosisata -hanke osuu ajanhermoon. Hankkeen lähtökohdanna on käsitys, että 2000-luvun yksi merkittävimmistä ilmiöistä tulee olemaan ihmisten liikkuvuus ja monenlaiset kansalliset ja kansainväliset muuttoliikkeet. Siirtolaisuus ei varmasti ole vuosisadan ainoa tärkeä asia, mutta monin tavoin yksi merkittävimmistä ilmiöistä.

Pidimme Muuttoliikkeiden vuosisata -tapahtumasarjan ensimmäisen kokoontumisen

tammikuussa ja sen aiheena oli globaali ympäristön- ja ilmastonmuutos muuttoliikkeiden näkökulmasta. Ilmastonmuutoksen ja globaalin väestönkasvun seurauksena ympäristön kantokyky kuormittuu eri puolilla maailmaa ja on todennäköistä, että ainakin osa nykyisistä ihmisten asuinalueista muuttuu asuinkeelvottomiksi. Lisäksi erilaiset luonnonmullistukset ja sään ääri-ilmiöt saavat ihmiset hakeutumaan muille seuduille asumaan. Muutos voi olla hidas tai nopea, ja sitä jännitys näytelmää saamme seurata tulevat vuosikymmenet. Seuraavan tulevan tapahtuman aiheena on globaalinen väestönkasvun vaikutus muuttoliikkeisiin.

Suomi 100 -vuosi on lähtenyt liikkeelle varsin vauhdikkaasti. Kesän lähestyessä alkaa tapahtumien suma ja tänä vuonna Suomessa vierailevat ulkomaalaiset tulevat näkemään lukuisia upeita tilaisuuksia. Turkuun kannattaa tulla katsomaan suuria purjelaivoja, kun Tall Ships Races on paikkakunnalla 20.–23. heinäkuuta. Aurajokiranta on tuolloin täynnä tapahtumia ja kaupunki on pullollaan turisteja. Makuhermoja voi myös hemmotella, sillä Turku on noussut yhdeksi Suomen johtavista ravintolakaupungeista. Paikallislehden mukaan koulutetuista ravintola-alan työntekijöistä alkaa olla jo pula.

Siirtolaisuus-lehdessä aloittaa kaksi uutta kolumnistia. Dosentti Pasi Saukkonen on erikoistutkija Helsingin kaupungin tietokeskuksessa ja Suomen johtava maahanmuutto- ja kotoutumispolitiikan asiantuntija. Valtiotieteiden tohtori Antero Leitzinger on tutkija Maahanmuuttoviraston maatietoyksikössä ja hän on yksi parhaista suomalaisen ulkomaalais- ja

vähemmistöhistorian tuntijoista. Etsimme vielä yhtä tai kahta kolumnistia, jotka tuntevat laajalti ulkosuomalaisia, joten jos olet kiinnostunut tai tunnet jonkun sopivan, niin laita viestiä tulemaan. Joka tapauksessa ilahdumme lehtemme tarjotuista kirjoituksista.

Viime lokakuussa saimme suru-uutisen, kun instituutin valtuuskunnan pitkäaikainen jäsen professori Lars Huldén menehtyi. Hel-

singin yliopistossa työuran tehnyt professori Huldén oli instituutin valtuuskunnan jäsen vuosina 1982–1989 ja hän tuki erityisesti pohjoismaisten yhteyksien luomista. Huldénin saavutuksiin lukeutuu muun muassa Kalevalan kääntäminen ruotsinkielelle eläkepäivänään. Lars Huldén oli myös tunnettu runoilija ja tutkija. Osallistumme omaisten ja muiden Lars Huldénin tunteneiden suruun.

A Century of Migrations

Finland 100 centenary has started and we are all looking forward to events both in Finland and abroad. It will be a year hundreds of events, publications and artistic performances. We wish everyone the best in preparing for the summer and December, when many of the occasions will take place.

The Finnish Cultural Foundation honored the Migration Institute of Finland last December as we received a major grant for a project on global migrations. We will organize eight workshop with international experts on various topics relating to the impact of migratory movements in the current world. The first meeting focused on environmental and climate change as drivers of global mobility, and you will be able to read several of the contributions in this journal.

Migration is, as it is evident by simply opening the television or a newspaper, one the

hottest and most controversial topics of today. It touches the minds and lives of hundreds of millions people, and we can only hope and do our best that the debates and political decisions will be based on expert knowledge rather than "alternative facts". The Migration Institute at least will focus on presenting the overall view of migratory movements, and provide insights how they have and will change life in Finland and beyond, and lives of Finns here and there.

Professor Emeritus Lars Huldén deceased last year. He was a long-term member of the Institute's council and a friend of the Institute. Huldén was beside his academic career a renowned poet and translator. Among others, he translated the Kalevala into Swedish. We pay him respect and take part in the loss of a great man.

Roger Zetter

Emeritus Professor
Refugee Studies Centre,
University of Oxford

The Politics of Rights Protection for Environmentally Displaced People

Keywords: climate and environmental change, population displacement, rights protection, political power, migration histories, Bangladesh, Ethiopia.

Drawing on empirical evidence from Bangladesh and Ethiopia, the paper challenges the largely apolitical and ahistorical conceptualisation of the nexus between climate and environmental change and population displacement. Focusing specifically on rights protection, the paper argues that the rights discourse reveals how environmental variables shaping mobility decisions are strongly mediated by national (macro) and local (micro) level structures of political and social power and disempowerment. Both current politics and migration histories shape the way in which migration policy regimes are conceived and framed, and how rights are articulated for those susceptible to displacement in a context of environmental stress and climate change. By analysing these political conditions we can better appreciate the dominant "hinge points" of power and the paradox that governments of highly impacted countries resist the provision of legal and normative frameworks to protect those who are displaced.

Environmental and climate change, population displacement and the political hiatus in rights protection

Anthropogenically-driven climate change is likely to become a major variable in population mobility during the present century, especially in the developing world. Livelihoods will be rendered more vulnerable by the increasing incidence of both rapid-onset events, such as extreme weather conditions, and the slow-onset impacts of desiccation, rising sea levels,

salinisation and river bank erosion. A new form of "forced migration" is emerging with climate change the apparent driver.

However, much of the debate on the relationship between climate change/environmental degradation and displacement ignores the wider context of social, economic and political factors that induce or constrain peoples' decision to migrate. The key argument of this paper is that migration and displacement are not simply the result of the direct impacts of environmental conditions on livelihoods, but are privileged by indirect yet broader political and socio-economic forces.

The lack of a political "lens" is reflected in the policy discourse on climate change/environmental degradation and population mobility which is largely apolitical and ahistorical: constructed around a neo-liberal conceptual framework. Similarly, adaptation and mitigation strategies to deal with mobility/displacement are conceived within a largely managerialist and technocratic frame which is devoid of political analysis – evident in IPCC reports for example.

This apolitical framework is in sharp contrast to the way political analysis and political rhetoric infuse other policy fields of migration, most notably in relation to the forced displacement of refugees. Here, politics and political analysis drive contemporary discourse on refugee displacement in relation, for example, to state fragility, human rights violations and conflict, or the securitisation of migration.

More specifically the paper considers this hiatus in political discourse in relation to the

interplay between migration and the protection of rights which those displaced by or susceptible to displacement by environmental change might enjoy. This perspective is premised on the recognition that all migrants enjoy rights, often protected by international conventions; migrants whose rights are threatened or lost by forcible displacement, such as refugees and IDPs and conceivably by environmental degradation, enjoy special forms of normative and legal protection.

But, just as the political discourse on environmental change and displacement is devoid of political analysis, so too there is a paradox in the current political discourse on rights and displacement in the context of climate and environmental drivers. In many countries, notably those most likely to be most affected by these dynamics, there is increasing awareness of the population displacement impacts – for example it has high policy saliency in countries such as Bangladesh and in the national planning framework of “living with floods” Vietnam. Yet, when it comes to considering how rights protection might be afforded to populations impacted by these phenomena, then legal and normative frameworks are almost silent. The existence of this “protection gap” is surprising given the scope of protection – concepts, norms and legal instruments – available to other groups of forcibly displaced and vulnerable populations in domestic and international law.

There are many possible reasons for this silence. But the argument here is that this political vacuum of a “rights protection gap” can be explored and explained from two perspectives.

The relationship between climate change/environmental stress and human mobility is mediated by the contingency of history and the dominant “hinge points” in the distribution of political power. These factors shape policies that, in turn, intercede in mobility decisions in the context of environmental stress and equally in the rights, or lack of rights, to protect vulnerable people. They are largely located and institutionalised at the national level – “the macro” level.

At the same time there is a “micro” level nexus of socio-political processes and political power, largely concentrated at the local community and household level that shapes and mediates household livelihoods and resources, and thus their propensity/capacity to migrate in the context of environmental stress and the rights that are available to protect them.¹

The combination of macro- and micro-level structural factors subordinate the rights discourse in respect of migration and displacement processes. Thus vulnerable, or potentially vulnerable communities, are excluded from

the structures of power which might normally allow access to rights and decision-making processes that could ensure relevant interventions (e.g. through participatory approaches to resettlement).

Consideration of the contingency of structures of “power” and socio-political processes is an established message in the vulnerability, political ecology and environment-society literature. But it has been largely absent in the discourse on the nexus between environmental change and human mobility, and ignored entirely by policy makers.

In sum, the argument is that latent conditions explain how various forms of migration and rights are shaped and instrumentalised by governments and power structures. It is through the analysis of the politics of migration and rights that we can better appreciate why it is that the governments do not, at yet, accord rights to those who are displaced, or threatened by displacement, in the context of environmental stress such as climate change. And this is why those most vulnerable to the displacement and other effects of climate change and environmental degradation are the most disempowered. Bangladesh and Ethiopia provide two of many examples illustrating these processes.

Bangladesh

At the macro level, Bangladesh’s sensitivity to issues of displacement and migration reflects significant formative moments in the country’s development. Massive population displacements were first associated with the 1947 Partition of India leaving a legacy of political, social and cultural trauma in the region, which was reignited by the war leading to Bangladesh’s independence in 1972. This produced huge population upheavals – perhaps up to 10 million people temporarily displaced – and was followed by a severe famine in 1974, which led to substantial population migration, mostly towards India. Cross-border family, cultural and linguistic links remain from these three major migratory episodes, underpinning the continuing flux of population movement from Bangladesh to India and the presence of millions of Bangladeshis in India who have migrated, mainly from the environmentally fragile coastal areas in the southwest of the country. This largely undocumented population remains unacknowledged both sides of the border. The Rohingya refugee population displacement in the Chittagong Hill Tracts – again suppressed from political debate – constitutes another dimension of the population displacement history.

Within this context, large-scale population displacement has long been an acknowledged

outcome of climate change, but the plans and policies dealing with the impacts only contain extensive provision for mitigation and post-disaster relief and recovery measures. They are silent on the rights of affected people in relation to the likely large-scale displacement in the future, or on planned resettlement as a strategy. Moreover, to the extent that population displacement is acknowledged, this is more as a future challenge; the current preference lies with mitigation and adaptation policies to "contain" the challenge and heavy reliance on international disaster assistance for disaster recovery.

Two examples of environmental stress highlight the consequences of the ambiguities at the core of Bangladesh's response to population displacement.

In 2009, Cyclone Aila left as many as many as one million people temporarily landless and homeless, and between four and nine million people affected; damage and recovery and reconstruction assistance was estimated between US\$ 270 million and US\$ 1,150 million largely supported by an international disaster relief effort. The fortunate ones reinstalled themselves. Those who permanently lost their land simply joined the broad category of poor and landless displaced. An estimated 60,000 people migrated away from affected areas. There were, and are, no longer-term policies for rehabilitation or relocation and there is no machinery to define what rights those who are permanently displaced might expect and how these might be protected.

River bank erosion, perhaps displacing a million people a year has been increasing who form part of a process of silent and incremental forced displacement. Compensation measures exist. But, most displaced people have to manage by themselves because the land redistribution and compensation process inadequately defines their rights. Amongst many procedural limitations, the redistribution system lacks transparency and it is the larger and politically more powerful landowners who benefit, whereas the majority of the displaced become progressively more marginalized and impoverished, either as landless labourers in nearby villages or by moving to towns and cities.

What light do these outcomes and experiences shed on the challenge of rights protection? Bangladesh has a very active civil society and well developed constitutional provisions for civil and political rights. In addition, terms such as "environmental refugees" or even "climate victims" do appear in official Bangladeshi documents.

Crucially, however, in practice these constitutional provisions and these powerfully descriptive terms are not formally defined, nor

is there a clear indication of how needs can be identified and rights enacted. Despite the wide-ranging discourse on "environmental refugees", there is no legal definition of IDPs in Bangladesh. And the 1998 Guiding Principles on Internal Displacement, which would potentially offer the basis for rights protection in the context of climate change induced displacement, have neither gained explicit recognition in the country's legal and constitutional framework nor are they incorporated into domestic laws. The terms "displacement" and "displaced people" are yet to gain explicit recognition in legal and normative frameworks. It is as if these phenomena have been systematically excised from the national consciousness because of the episodic traumas of past forced migration outlined above.

In sum, these macro-level conditions are symptomatic of the state's underlying paternalistic role which enables it to continue the denial or subordination of the structural political change needed to support the claim for political rights as part of its response to the effects of climate change. At the same time, whilst not denying the essential need to call on international disaster assistance to recover from the devastation of extreme weather events, such reliance, it could be argued, further reduces the pressure for structural political changes in which the rights of affected populations would be effectively recognized. In this regard, whereas in Ethiopia and Vietnam – and less clearly in Ghana – the policy response to the displacement impacts of disasters is predicated on "development-led" strategies, Bangladesh (and Kenya) inclines to frame these outcomes in terms of a humanitarian "default" position, not a developmental challenge.

At the micro local in Bangladesh, rural livelihoods are compromised by multiple environmental stresses, and yet it is the way extant power structures mediate the impacts of such stress that dominates explanations of livelihood (in)security and vulnerability and subsequent human im(mobility).

The majority of the country's population is landless and absolute landlessness is steadily increasing. Moreover, while land ownership confers prestige and power in Bangladesh, landlessness is largely stigmatised and of itself a factor in out-migration. Under conditions of a centralised but weak state with limited accountability, power is, in effect, ceded to local élites, comprising bigger landowners or small businessmen, and a system of political, social and business relations based on patronage. These actors exploit a corrupt and inefficient land registration system to acquire land from usually illiterate groups or to forcefully expel such people from their land with impunity. It

is these processes that, combined with environmental stress, rather than the stress itself, increase household vulnerability and thus the propensity for (im)mobility). The consequences play out in two ways.

First, marginalized social groups typically live on or move to marginal lands leaving them with poorer crops and more vulnerable to environmental stresses and disasters (flooding, river bank erosion, salinity). Concomitantly the impact of these stresses further entrenches power inequalities: while the impacts of erosion are theoretically ameliorable – erosion in one place results in deposition and accretion in another – accreted land is considered too unstable for settlement and is given to established land holders who, because they have land for their housing elsewhere, can thus turn this land over to production (usually through hired labour constituted by landless groups). Similarly, while there is an established procedure for providing government (Khas) land as compensation for households whose livelihoods are undermined by erosion, such land is insufficient to provide for all those who are entitled to it, and much of what is available is again appropriated by local élites. Thus power inequalities act to render and sustain certain groups more vulnerable to environmental stresses and disasters, while the redistribution of resources in the aftermath of such events frequently acts to further entrench those self-same inequalities.

A second outcome of these processes is that marginalized groups become increasingly reliant on larger landowners for their livelihoods, whether as tenants and/or as daily laborers. In addition to richer landowners having the best lands, new environmental stresses have also endangered productivity, sometimes leading to shifts in agricultural patterns. Increasing salinity in some locations has encouraged landlords to shift from rice cultivation, with two crops a year, to shrimp farming, which only produces one harvest a year, and thus requires less labour. For landowners, shrimp farming remains a profitable enterprise and the switch in livelihoods effectively insulates them from the impacts of environmental stress. For those without land, however, the shift to shrimp farming has a double negative impact on livelihoods. It renders incomes even more precarious by effectively halving the opportunity for work and saturating the labour market. These economic dynamics reinforce the power of rural élites and traditional hierarchies whilst further accentuating disempowerment of the landless labourers.

Within this localised context what can we say about the rights of these marginalised and disempowered populations? Most have

a very limited conception of rights and entitlements despite the activities of civil society organisations. There is limited perception of the interconnectivity of rights, state power, local exploitation and marginalisation. Many identify the state as the locus of responsibility for the provision of such rights, which as we have seen has a limited perception of its role. State support and assistance to mitigate vulnerability to environmental stress and disaster impacts is viewed not so much as a right but as charity.

Ethiopia

Mirroring the case of Bangladesh, to the extent that migration and displacement are taking place, these processes must be set within the wider framework of the politico-historical legacy of the country as much as they are the outcome of environmental drivers alone.

At the macro-level state level, the climate change-population displacement nexus in Ethiopia requires an appreciation of two important historical processes. The first is the legacy of the Derg, the socialist government which ruled the country from 1975 to 1991, and its overthrow by the Ethiopian People's Revolutionary Democratic Front (EPRDF) which has ruled the country since then.

The Derg used a major drought in the 1980s to justify large scale, violent (in effect forced) resettlement strategies. Since such strategies were principally aimed at countering the efforts of insurgent forces of the EPRDF rather than securing drought-stricken livelihoods, the lasting impact has been suspicion of migration and relocation programmes as a means to address environmental problems. As a result the current government focuses on the provision of relief to environmentally stressed areas and on transforming livelihoods so as to minimise the imperative to move.

While such policies have been effective to some extent as a means for addressing concerns about mobility, the pressure on land, worsening ecological conditions and liberalisation of the Ethiopian economy have all contributed to growing rural-urban migration. Thus, in addition to the efforts at building agricultural safety-nets and transforming rural livelihoods, the government has developed a very significant focus on social protection in urban areas. These multi-donor strategies – the Productive Safety Net Programme (PSNP) – are part of the Government's mitigation and adaptation response to the increasingly unpredictable weather patterns in the Horn of Africa and the potential impacts of climate change. Nevertheless, another food security crisis is looming in Ethiopia.

In addition to the social protection framework which, while not explicit about migration, includes groups who could also be migrants, government policies also include: a labour policy which makes reference to protecting migrants moving for reasons of environmental stress; and a programme for assisted voluntary resettlement.

Understanding the formulation of these policies and their likely (in)effectiveness in ensuring the rights of migrants responding to environmental stress, requires more than an account of the policy apparatus. Rather it requires an appreciation of a second politico-historical process, the EPRDF's shift towards authoritarianism and asserting its dominance since 2005. To this end the government uses access to vital resources (land, work, social protection), all of which it controls through state apparatus, as a means to consolidate political power. Dissent is suppressed and human rights and civil society formation are resisted. It was swept to power again in the 2015 general election by winning all 546 parliamentary seats.

Under such conditions the government has shed away from international agreements on human rights, which could be used to benchmark failure to meet its obligations to its citizens and thereby undermine its claims to legitimacy. It has undermined pluralistic political rights and democratic institutions. Ironically, much of this process has been facilitated by international funding of Ethiopia, whose geo-strategic importance (particularly in the "War on Terror" and in containing refugees in the Horn of Africa) outweighs international concern at rights violations.

In this context, the positive elements of expanded social protection for, and efforts at ensuring the material wellbeing of, migrants – including those responding to environmental stress – should be viewed with caution. As much as these may appear as positive initiatives, the institution of such material rights, as in Bangladesh, may well come at the expense of political rights.

Finally, an appreciation of the macro-scale politics informs an understanding of the government's maintenance of state ownership of land and its refusal to allow any form of private transfer. As we shall see in the micro-level analysis, the lack of rights over access and transfer of land dramatically compounds the impacts of climate change on agricultural productivity and livelihood sustainability.

In sum, given the ideological resistance to rights, rights protection and empowerment, the implications for those whose livelihoods are susceptible to environmental stress are somewhat similar to those in other centrally controlled countries such as Vietnam. The

politico-historical experience of controlled migration through forced resettlement has produced rather more circumspect policy responses to the actual and potential displacement impacts of environmental stress: these are development-led and top down, as in the case of Vietnam, but more directed to adaptation and livelihood protection than rights.

These conditions help to explain why the Government does not use the term "IDPs" and has not implemented the 1998 Guiding Principles. However, although it has yet to ratify the 2009 "Kampala Convention", Ethiopia is a signatory to and this may initiate some form of institutional mandate.

At the micro-level, localised state power is the dominant structural feature but has limited bureaucratic reach in practice. Here, however, the main brokers are not landed élites as in Bangladesh, but local officials and party loyalists who make decisions regarding access to the most basic means of production and forms of income (land, jobs, credit and food aid). They can act with relative autonomy, given the state's limited capacity and no effective channels for citizens to challenge their accountability or express rights or political dissent. This creates space for highly localised politics with large discrepancies in what is believed to be formal state policy and/or law. As such, it is the local officials – acting as gatekeepers for the key livelihood resources – who become the central actors in explaining who migrates, or not, in a context of environmental stress.

Central government's desire to coerce votes has been achieved by expanding the number of local political administrative units and thus the expansion of local officials' power. This, in turn, has allowed the state to better observe individual behaviour, thereby identify voices of dissent and repel any demand for rights. The control of resources vital for survival, particularly in the rural areas, is then used as a means to stifle opposition and reward compliance.

Thus, while it is environmental stress that shapes much of the livelihood insecurity in Ethiopia and which, in turn, motivates the desire to move, it is the context of political coercion, and the resultant devolution of power over vital resources to local actors, which shapes both the lack of rights and subsequent conditions of human (in)security which in turn affect the propensity for migration or displacement.

In a context similar to that in Bangladesh, pressure on land-holding also shapes mobility dynamics in Ethiopia. By contrast, in Ethiopia such pressures are the outcome of revolutionary, rather than customary, practices. All the country's land is held by the state and private land sale is prohibited. Such conditions were put

in place by the Derg, and have been maintained by the current government. The outcome is that it requires the state to administer periodic, centralised redistributions of land to allow new households. Under conditions of large population growth, however, such redistributions have resulted in increasingly fractionalised land holdings. Consequently, land-holdings in the north of the country are now too small to allow many households to sustain themselves, even under favourable agricultural conditions, let alone with the added impact of social and environmental stress. Nevertheless, the government has rejected further land redistribution, while at the same time still refusing to countenance private transfer by sale.

Such conditions exacerbate the impacts of environmental stress whilst allowing no space for discourse around alternative policy responses. Whereas larger land holdings might have allowed households to produce a sufficient harvest, under worsening rainfall conditions the small landholdings to which people currently have access make this impossible. Similarly, the impacts of reduced land-holdings could be ameliorated by better bio-physical conditions, thereby lessening the imperative to move; but resources for such resilience strategies are not available. In addition, among people too young to receive land in the last major redistribution there is intractable landlessness. They have no land and no means of attaining land outside inheritance, which is inadequate given the demography, particularly in rural areas. In such a context, environmental stress interacts with a lack of land to increase the imperative to move, by reducing the opportunity cost of not doing so.

Conclusions

This paper fundamentally challenges the apolitical and ahistorical framing of the environmental stress-mobility nexus and it questions the managerial focus of disaster risk, adaptation and resilience policies, in this context. Instead, it has argued that the legacy of episodic migration histories and the complex political milieu within which migration sits shapes how migration is understood and why it is such a highly sensitive phenomenon. This politico-historical legacy in turn shapes how rights protection in relation to migration processes is manifest (or not) in the contemporary political discourses of impacted countries. Resistance to institutionalizing rights-based norms and legal instruments which threaten existing power structures, in turn, has a significant bearing on how the countries are responding to the emerging pressures of displacement induced by environmental factors such as climate change.

At the local level, this silence reflects the appropriation of power either by the state through coercive practices (e.g. in Ethiopia and Vietnam), or by political and landed élites or customary structures (e.g. in Bangladesh and Kenya). In the context of fragile governance, vulnerable people, almost by definition, have neither access nor power to invoke rights to protect their interests or to reduce their vulnerability to environmental stress.

These national and local level power structures may be contested, for example in Bangladesh certain communities experience greater levels of land tenure security having organised themselves with NGO support or by, social networks (a representation of collective power). But, in the main these structures are legitimised and reproduce themselves under both centrally planned and open economies. As a result, local communities, and especially individual households, can become increasingly marginalised and thus increasingly vulnerable in conditions of environmental stress. This high degree of disempowerment raises profound questions about the apolitical framing of the environmental stress-mobility nexus.

The state apparatus (determined by politico-historical legacy) and decentralised and highly disaggregated power structures combined with the lack of rights and rights protection mediate the nature and impact of environmental stress for poor people, and the migratory consequences.

The implications of this analysis for protecting the rights of people moving under conditions of environmental stress are significant. Irrespective of the political regime and the alternative framings of policy responses, the protection of rights in the context of environmental stress is appropriated essentially in terms of material rights and resources – restoration of livelihoods, livelihood safety nets, and resettlement to safer ground. This is not to deny the need for such support. But it enables governments to acknowledge material needs whilst subverting the structural challenge of affording political rights – empowerment, decision making, and full participation in, for example, resettlement schemes. In the contest for political power, the provision of material rights reduces calls for empowerment which threaten the power of the political élites. Pragmatically providing material resources and responses to people who are or are likely to be displaced, reduces the need to diversify and share political power with other groups, organizations and interests.

Given the enduring political disregard of migration and displacement as a policy and socio-economic challenge, and the fragility of the governments which mediates their disin-

clination to develop systematic and structural responses to the protection of rights, the prognosis for protecting the rights of those displaced by changing environmental or climate conditions is, accordingly, poor.

At the same time civil society and local community organizations in countries such as Bangladesh and Kenya have experience in coping with disaster relief – including temporary population displacement – and this potentially provides a platform for developing a capacity to respond to the rights of populations or susceptible to the impacts of environmental change. Yet this might tend to reinforce the provision of material rights since civil society organizations generally remain weak in their capacity and resources to advocate, promote and co-ordinate claims for human rights that address structural inequalities. Thus, necessary though they are, the call for rights protection norms and frameworks for this newly emerging category of forced migrants ultimately ignore the core issue of the distribution of power and, by so doing, potentially maintain, or even exacerbate such inequality. Moreover, the limited effort that is likely to be put into adopting rights-based principles for displaced people is likely to be paralleled by little energy in implementing them.

There are three overarching conclusions

First the viability of adaptation, resilience and resettlement strategies – promoted as the primary responses to environmental stress – must be questioned in situations where power is so unequally available. The resources likely to be made available by these measures could well be appropriated to consolidate political power.

Second instead of the heavy attention placed on understanding the role of so called “environmental drivers”, much greater understanding is needed on the political economy and socio-cultural determinants of livelihoods at the household level which shape mobility decisions in the context of environmental stress.

Third, re-framing these issues in terms of power and politics is to suggest that they need to be addressed in structural rather than instrumental terms. These aspirations remain both highly contested and deeply problematic.

Notes

¹ There is a third level for which space limitations prevent consideration. This is the international where political discourse is equally muted on issues such as restorative justice and compensatory remedies for peo-

ple affected by climate change such as those rendered liable to displacement.

Selected Bibliography

- Adger, Niel & Mick, Kelly (1999). Social Vulnerability to Climate Change and the Architecture of Entitlements. *Mitigation and Adaptation Strategies for Global Change*, 4 (3), 253–266.
- Bates, Diane (2002). Environmental refugees? Classifying human migrations caused by environmental change. *Population and Environment*, 23 (5), 465–477.
- GoB (Government of Bangladesh) (2009). Climate Change Strategy and Action Plan. Dhaka: Ministry of Environment and Forests, Government of the People’s Republic of Bangladesh.
- Intergovernmental Panel on Climate Change (2015). Climate Change 2014 Synthesis Report. Cambridge: Cambridge University Press. https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar5/syr/SYR_AR5_FINAL_full_wcover.pdf. Accessed:
- Kälin, Walter (2010). Conceptualizing climate-induced displacement. Jane McAdam (ed.), *Climate Change and Displacement in the Pacific: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing, Chapter 2, 81–104.
- Laczko, Franck & Christine Aghazarm (eds.) (2009). *Migration, environment and climate change: Assessing the evidence*. Geneva: IOM.
- Morrissey, James (2012). Rethinking the “debate on environmental refugees”: From “maximalists and minimalists” to “proponents and critics. *The Journal of Political Ecology*, 19, 36–49.
- Wisner, Ben, Piers Blaikie, Terry Cannon, & Ian Davis (2004). *At Risk: Natural Hazards, People’s Vulnerability and Disasters*. London: Routledge, 2nd ed.
- Zetter, Roger (2010). Protecting environmentally displaced people: developing the capacity of legal and normative frameworks. A report commissioned by UNHCR and Governments of Switzerland and Norway. University of Oxford: Refugee Studies Centre. www.rsc.ox.ac.uk/pdfs/Zetter-EnvDispRep1502011.pdf.
- Zetter, Roger (2010). Protecting People Displaced by Climate Change: Some Conceptual Challenges. Jane McAdam (ed.), *Climate Change and Displacement in the Pacific: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing, Chapter 7, 131–150.
- Zetter, Roger & James Morrissey (2014). *Environmental Displacement and the Challenge of Rights Protection*. Susan Martin, Sanjula

Weerasinghe & Abbie Taylor (eds.), *Humanitarian Crises and Migration: Causes, Consequences and Responses*. London: Routledge, Chapter 9, 179–19.

Zetter Roger & James Morrissey (2014). *The Environment-Mobility Nexus: reconceptualis-*

ing the links between environmental stress, mobility and power. Elena Fiddian-Qasmieh, Gil Loescher, Nando Sigona & Catherine Long (eds), *Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford: OUP, Chapter 27, 342–354.

Seminaariyleisö otti aktiivisesti osaa keskusteluun. Puheenvuoroa esittä-mässä Siirtolaisuusinstituutin erikoistut-kija Maili Malin. Kuva: Kaisu Issakainen.

Seminaarin puhujat vasemmalta Eveliina Lyytinen, Kristiina Kumpula, Susanne Melde, Risto Kalliola, Roger Zetter, Kaisa Kosonen ja Tuomas Martikainen. Kuva: Kaisu Issakainen.

Susanne Melde

MA

Human Rights, University of Sussex

Evidence for Policy: Human Mobility as Adaptation to Climate and Environmental Change

Keywords: migration, adaptation, environment, climate change, displacement, planned relocation.

Since 2010, human mobility made its way into the global climate change negotiations. In 2015, the Paris Agreement recognized migrants in its preamble and the challenges of displacement. The Protection Agenda of the Nansen Initiative on cross-border displacement as well as the Sendai Framework on Disaster Risk Reduction recognized displacement and planned relocation as key issues at the policy level. Many countries already aim to address displacement risks and consequences in their policies and programmes. Yet few consider benefits of mobility for adapting to environmental and climate change.

This article is based on cutting-edge primary research in six countries (Dominican Republic, Haiti, Kenya, Mauritius, Papua New Guinea and Viet Nam). This first ever comparative approach allows to draw out how different forms of human mobility can support or undermine adaptation efforts to hazards. Findings include that across countries people use migration to adapt to future hazards and consider the impact of migration to be positive. Disaster risk reduction and resilience programmes need to be strengthened "to prevent, minimize and address displacement" as called for in the decision on loss and damage in Paris in 2015, whereas planned relocation programmes need to be informed by existing insights to decrease the creation of new vulnerabilities and harm in the new location.

Background: The migration – environment nexus

The links between migration on the one hand and the environment and climate change on the other hand are twofold. Disasters and slow processes of environmental degradation exacerbated by the adverse effects of climate change occur on a daily basis around the world. Both fast on-set events - floods, tropical storms and earthquakes to name a few - as well as gradual changes such as sea-level rise, desertification and salinization can lead to people migrating as a response. Climate change is likely to exacerbate these environmental events and processes and thus indirectly influences migration. At the same time migration can affect the environment in places of origin and destination of migrants, as well as along transit routes.

Migration linked to the environment is a multi-causal phenomenon. Many factors influence the decision to migrate, and can be of political, demographic (very young populations with little employment opportunities for instance), socio-economic (the costs of migration, such as buying a bus or plane ticket) and/or environmental nature (being exposed to disasters, land degradation, water security among others). Thus persons moving in the context of a changing environment and climate may have different reasons and mo-

tivations to move or to stay (Foresight, 2011). Different persons will thus develop different strategies to adapt to these changes in the environment.

The International Organization for Migration (IOM) has advocated for including migration in environmental and climate change policies and vice versa for many years (IOM, 2014). Since 2010, human mobility made its way into the global climate change negotiations. This is illustrated by references to migrants' rights in the preamble and displacement of persons in the context of climate change in the body of the Paris Agreement in 2015.¹ In 2015, the Protection Agenda of the Nansen Initiative on cross-border displacement² as well as the Sendai Framework on Disaster Risk Reduction recognized displacement and planned relocation as key issues at the policy level. Many countries at the national level already aim to address displacement risks and consequences in their policies and programmes. Yet few consider potential benefits of mobility for adapting to environmental and climate change. Often migration is still considered a failure to adapt, without considering that people move often in any case, whether linked to the environment or not.

The innovative MECLEP research project: Mobility as adaptation

The first ever comparative approach in the EU-funded "Migration, environment and climate change: Evidence for policy" (MECLEP)³ project allows to draw out how different forms of human mobility can support or undermine adaptation efforts to hazards. The types of migration studied include migration, be it for work, pursuing education and reuniting with family members; displacement related to disasters; and planned relocation, being the movement of an entire community as a last resort in the face of irreversible environmental degradation. The cutting-edge primary research focused on six countries: the Dominican Republic and Haiti in the Caribbean, Kenya and Mauritius in Africa, and Papua New Guinea and Viet Nam in the Asia/Pacific region.

Findings include that across the countries studied people already actively use migration to adapt to future hazards and consider the impact of migration to be positive. Remittances, the money migrants send to family members and friends, are used for basic needs such as food and are thus important to reduce poverty. Migrants also learnt new skills while away that they used and passed on to origin and destination communities (Melde et al., Forthcoming). Migration can thus help to increase resilience to disasters and environmental degradation

and should not be viewed as only entailing negative effects.

Displacement in Haiti after the earthquake in 2010 and floods in Les Gonaives in 2008 increased the vulnerability of the affected populations even further (Milan et al., 2016). In order to avoid, reduce and address displacement as called for in Decision 21 of the Conference of the Parties of the United Nations Framework Convention on Climate Change on Loss and Damage,⁴ disaster risk reduction and resilience programmes need to be strengthened. When people are better prepared and warned early about impending disasters, they may be better able to protect themselves and their belongings from damage through storms and other events. Those that do not have the means to move, so called "trapped populations" (Foresight, 2011: 25), need particular attention. They are most vulnerable and have least means to protect themselves from damage (Melde & Laczko, forthcoming).

When staying is no longer an option and communities have to be relocated, the political will to plan, finance and conduct locally-driven solutions has been found to be key (see Connell & Lutkehaus, 2016 for a case in Papua New Guinea). In addition, it is important to ensure that viable job opportunities are taken into consideration and planned for (Melde, forthcoming; Melde et al., forthcoming). Otherwise persons from affected communities may have to move back to the original place that is threatened by environmental degradation and may become even more vulnerable. Vocational training activities in new professions have been found to be a good practice for ensuring future employment in the new sites in relocation cases studied in Can Tho, Viet Nam (Entzinger & Scholten, 2015; 2016).

References

- Connell, John & Nancy Lutkehaus (2016). Another Manam? Forced Migration of the Population of Manam Island, Papua New Guinea, Due to Volcanic Eruptions in 2004/2005. Geneva: IOM. Available from https://publications.iom.int/system/files/another_manam_report.pdf. Accessed 1.3.2017.
- Entzinger, Han & Peter Scholten (2015). Relocation as an Adaptation Strategy to Environmental Stress. Lessons from the Mekong River Delta in Viet Nam. Migration, Environment and Climate Change: Policy Brief Series, 1(6). Geneva: IOM. Available from <https://publications.iom.int/system/files/>

- pdf/policy_brief_issue6_1.pdf. Accessed 1.3.2017.
- Entzinger, Han & Peter Scholten (2016). Adapting to Climate Change through Migration: A Case Study of the Vietnamese Mekong River Delta. Geneva: IOM. Available from https://publications.iom.int/system/files/vietnam_survey_report_0.pdf. Accessed 1.3.2017.
- Foresight (2011). Migration and Global Environmental Change. London: The Government Office for Science.
- International Organization for Migration (IOM) (2014). IOM Outlook on Migration, Environment and Climate Change. Geneva: IOM. Available from http://publications.iom.int/system/files/pdf/mecc_outlook.pdf. Accessed 1.3.2017.
- Melde, Susanne (forthcoming). Disaster-induced planned relocation. Potentials and limitations of adaptation from case studies in Papua New Guinea and the Dominican Republic. Paper submitted.
- Melde, Susanne, De Bruyckere, Luka, Vigil, Sara & François Gemenne (forthcoming). Implications of migration, displacement and planned relocation for adaptation: Empirical results. In: Melde, Susanne, Laczko, Frank and François Gemenne (eds.) Making mobility work for adaptation to environmental changes: Results from the MECLEP global research. Geneva: IOM.
- Melde, Susanne & Frank Laczko (forthcoming). Conclusion: Implications for policy. In: Melde, Susanne, Laczko, Frank and François Gemenne (eds.) Making mobility work for adaptation to environmental changes: Results from the MECLEP global research. Geneva: IOM.
- Milan, Andrea, Melde, Susanne, Cascone, Noemi & Markus Schindler (2016). Catastrophes, changements environnementaux et migration: Aperçus issus de milieux vulnérables en Haïti. Geneva : IOM. Available from https://publications.iom.int/system/files/hait_survey_report_fr.pdf. Accessed 1.3.2017.

Notes

- 1 See <http://environmentalmigration.iom.int/human-mobility-cop21>.
- 2 See http://environmentalmigration.iom.int/sites/default/files/policy/PDD/EN_Protection_Agenda_Volume_I_-low_res.pdf and http://environmentalmigration.iom.int/sites/default/files/policy/PDD/EN_Protection_Agenda_Volume_II_-low_res.pdf.
- 3 See <http://environmentalmigration.iom.int/migration-environment-and-climate-change-evidence-policy-meclep>.
- 4 See <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/10a01.pdf>, Paragraph 49.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta. Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahastoonsa, josta tuetaan vuosittain suomalaiseseen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säästettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

Yhteydenotot:
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä
jarno.heinila@utu.fi
+358 (0)2 28 404 40

Eveliina Lyytinen

Erikoistutkija, D.Phil.
Siirtolaisuusinstituutti

Kauhuskenarioista ja vaihtoehtoisista totuuksista etiikkaan

Järjestöjen kriittisiä huomioita ympäristön muutoksesta ja humanitaarisesta toiminnasta

Asiasanat: järjestöt, kriittisyys, politiikka, humanitaarinen toiminta, etiikka.

Turun *Migrations and Environmental Change* -seminaarin iltapäivän ohjelmaan kuului loistava järjestöpaneeli, jossa olivat mukana Suomen Punaisen Ristin (SPR) pääsihteeri **Kristiina Kumpula**, Kirkon Ulkomaanavun (KUA) Uskonnonlisten ja perinteisten johtajien rauhanvälitysverkoston sihteeristön projektkoordinaattori **Milla Perukangas** sekä Greenpeacen ilmasto- ja energiavastaava **Kaisa Kosonen**. Paneelin onnistuneesta moderoinnista ja haastavasta kysymyksenasettelusta vastasi Turun yliopiston Maantieteen osaston professori **Risto Kalliola**.

Paneelin alussa järjestöjen edustajat kertoivat, miten heidän järjestönsä toimivat ympäristön muutoksen ja muuttoliikkeiden parissa. SPR on humanitaarinen järjestö ja se vie apua erityisesti luonnonkatastrofeista kärsiville alueille. Kumpula ilmaisi huolensa siitä, että ympäristökatastrofien takia haavoittuvaan asemaan joutuvien ihmisten määrä tulee lisääntymään ja hän peräänkuulutti katastrofien riskien vähentämiseen liittyvän työn merkitystä. KUA on Suomen suurin kehitysyhteistyöjärjestö ja toiseksi suurin humanitaarinen järjestö. Järjestön toiminta keskittyy globaalin sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämiseen ja avustustyö on suunnattu kaikkein haavoittuvimmille alueille. KUA toimii usein ihmisten aiheuttamien katastrofien, kuten sodan ja konfliktien keskellä heikoissa valtioissa. Greenpeacen toiminta keskittyy erilaisiin ilmasto- ja ympäristökampanjoihin painottaen ennaltaehkäisyä. Järjestö toimii aiempaa enemmän yhteistyössä muiden ihmisoikeus-, kehitys- ja humanitaaristen järjestöjen kanssa.

Vaikka eri järjestöillä on omat toimintatansa ja kohderyhmänsä, nojaavat ne kaikki vahvasti humanitaarisen toiminnan perusarvoihin, kuten puolueettomuuteen ja avun tarpeeseen. Järjestöistä erityisesti SPR pyrkii myös estämään humanitaarisen avun politisoitumisen. Humanitaarisen avun koordinointi nostettiin esiin teemana, joka koettiin todella tärkeänä avun tehokkaan perillemenon kannalta. Järjestöjen arvomaailmaa pyrittiin avaamaan kysymyksellä siitä, kenen oikeuksista puhutaan, kun sanotaan järjestöjen toimivan oikeuksien edistäjinä. Humanitaarisessa toiminnassa, mukaan lukien ympäristön muutoksen tai -katastrofien takia muuttavien avustustyössä, on tärkeä pohtia kenen oikeuksia ajaa ja millä keinoin. Järjestöt kokivat paikallisten yhteisöjen kanssa työskentelyn erittäin tärkeänä kansallisen ja alueellisen verkostoitumisen ja toiminnan lisäksi. Avoimen keskustelukulttuuriin luominen on edellytys kestäväälle ja yhdenvertaiselle toiminnalle. Myös uskonnollisen ja kulttuurisen vuoropuhelun tärkeyttä korostettiin.

Yleisökysymys Siirtolaisuusinstituutin johtajalta **Tuomas Martikaiselta** siirsi keskustelun kriittiseen suuntaan koskien sitä, hyötyvätkö järjestöt siitä, että ympäristön muutoksesta ja/tai muuttoliikkeistä puhutaan hälyttävään sävyyn. Greenpeacen edustaja Kaisa Kosonen korosti, että ihmiskuntana ja länsimaina emme voi jatkaa samanlaista elämäntapaa, mihin olemme tottuneet, jos emme halua, että hälyttävimmät skenaarit ympäristön tuhoutumisesta ja muuttoliikkeistä käyvät toteen. Tässä kehityssuunnassa huomion arvoisia ovat uu-

det teknologiat, jotka mahdollistavat hiilijalanjälkien pienentämisen. SPR:n pääjohtaja Kristiina Kumpula totesi muuttoliikkeiden osalta, että vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden määrän kasvua Suomessa ei voi, eikä tulisi, kutsua kriisiksi. Hän myös muistutti, että ennen turvapaikanhakijoiden määrän merkittävää kasvua SPR oli yrittänyt herättää Suomen valtionjohdon huomiota siihen, että kyseisenlainen tilanne olisi mahdollinen, jopa todennäköinen. Greenpeacen edustaja Kaisa Kosonen totesi, että hän on väsynyt puhumaan asioista hälyttävään kauhuskenaariotyyliin. Hänen mukaansa nykypäivänä voi luottaa siihen, että ihmiset tietävät esimerkiksi ympäristön muutoksen uhat ja vaikutukset. Näin ollen järjestön tehtävänä on pikemminkin innostaa ja kannustaa ihmisiä toimintaan näiden vaikutusten minimoimiseksi. KUA:n Milla Perunkoski jatkoi muistuttaen, että Suomen hallitus leikkasi kehitysyhteistyörahoitusta merkittävästi vuoden 2015 aikana, ja siitä johtuen alan järjestöt kamppailevat rahoituksen suhteen. Lisäksi järjestöt toimivat voittoa tavoittelemattoman periaatteen mukaisesti. Perukoski kiteytti sanomansa erinomaisesti lauseeseen, jota olen itsekkin pakolaistutkijana usein miettinyt ja eri yhteyksissä toistanut: ”ideaalimaailmassa me kaikki olisimme työttömiä”, koska pakolaisuutta tai humanitaarisia kriisejä ei olisi.

Paneelin moderaattori Risto Kalliola jatkoi haastamalla panelistit miettimään, mikä on totuuden merkitys ympäristön muutosta ja muuttoliikkeitä koskevassa keskustelussa ns. vaihtoehtoisten faktojen aikakaudella. SPR muistutti, että useissa konflikt- ja katastrofitilanteissa vallitsee useita erilaisia ymmärryksiä siitä, mikä on totta, esimerkiksi paikallisella ja kansallisella tasolla. Eri ihmisten ymmärtäminen on siten tärkeää, kun järjestö pyrkii oman, puolueettoman ymmärryksen muodostamiseen. KUA:n edustajan mielestä nykymaailmassa, jossa kriisit ovat monimutkaisia ja usein sekä ihmisten että luonnon aiheuttamia, on vaikeaa pystyä sanomaan mitään yhtä totuutta faktoista ja niiden välisistä kausaliitteista. Usein jokaisessa tarinassa on totuuden palanen ja ratkaisuja löytyy, kun näitä palasia kootaan yhteen ja tasapainottaa. Totuutta ei siten pidä hävittää, vaan se tulee rakentaa kuuntelemisen ja dialogin kautta, Perukoski argumentoi. Greenpeacen kokemuksen mukaan ihmiset eivät enää niinkään välitä faktoista, vaan siitä, mitä toiset ihmiset tekevät – mitkä ovat ne seikat, jotka saavat aikaan muutosta ihmisissä. Järjestöt kuitenkin korostivat tutkimuksen ja tieteellisen tiedon merkitystä. Tutkijoiden tulee tehdä tutkimustiedostaan yleisesti ymmärrettävää, jotta sillä voi olla yhteiskunnallista vaikutusta ja jotta järjestöt voivat käyttää tietoa vaikuttamistyössään.

Järjestöt olivat samaa mieltä siitä, että ympäristön vaikutusta muuttoliikkeisiin on toisinaan vaikeaa todentaa, mutta sen vaikutusta ei myöskään voi väheksyä. SPR:n edustajan mukaan on myös tärkeää ottaa huomioon, onko ympäristön muutos lähtöisin huonosta poliitikasta. Usein humanitaarisissa kriiseissä poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöön liittyvät syyt sekoittuvat. Näissä tilanteissa on ensiarvoisen tärkeää, että ihmisten toimeentulo ja perustarpeet on turvattu. Muuttoliike voi olla myös adaptaatiostrategia ympäristökatastrofin tai muutoksen sattuessa. Usein ihmiset eivät kuitenkaan pääse palaamaan koteihinsa, koska kodit tai ihmisten toimeentulo ovat tuhoutuneet. Ympäristön muutos myös pahentaa ihmisten aiheuttamia konflikteja. On siis syytä pohtia, miten paljon ympäristön muutoksesta, varsinkin ilmaston osalta, on ihmisen aiheuttamaa. Paneelissa edelleen korostettiin, että useat kaupunkialueet ovat riskialttiita sekä ympäristön muutokselle että sen seurauksena kaupunkeihin suuntautuville muuttoliikkeille. Kaupungeissa on toisaalta myös paljon potentiaalia vastata näihin haasteisiin.

Paneelin loppupuolella ilmaistiin huoli siitä, että ympäristön muutoksen takia pakkomuuttavien suojeleminen ja oikeuksien puolustaminen on yhä usein vaikeaa – varsinkin niiden ihmisten kohdalla, jotka muuttavat kotimaansa ulkopuolelle. SPR muistutti, että jos YK:n 1951 pakolaissopimus tehtäisiin nykyisessä poliittisessa ilmapiirissä, se olisi todennäköisesti huomattavasti tiukempi. Näin ollen on turha keskustella siitä, tulisiko pakolaisen määritelmää laajentaa kattamaan ympäristösyiden takia muuttavat ihmiset. Muita suojelemissa on kuitenkin kehitettävä tilanteisiin, joissa ympäristön takia muuttavat nähdään ei-toivottuina ihmisinä ja heidän perusoikeuksiaan ei turvata. Tähän liittyen seminaarin pääpuhujat kertoivat lyhyesti kansainvälisistä edistysaskeleista. Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) Susanne Melde korosti syyskuun 2016 YK:n muuttajien ja pakolaisten huippukokouksen merkitystä siinä, miten YK:ssa puhutaan muuttoliikkeistä. YK:n julkilausumaan on kirjattu, että ympäristö ja muuttoliike ovat toisiinsa liittyviä, mikä on hänen mukaansa tärkeä perusta globaalille keskustelulle asiaan liittyen. Myöskään alueellisten suojelemekanismin merkitystä ei tule unohtaa. Seminaarin toinen pääpuhujaja Oxfordin yliopiston emeritus professori Roger Zetter esitti kuitenkin kriittisemmän arvion YK:n huippukokouksen käytännön merkityksestä. Hän korosti, että tärkeä osa löytää ratkaisuja pakkomuuttoon on nähdä kehitysyhteistyö ja humanitaarinen toiminta aiempaa paremmin toisiinsa liittyvinä asioina. Vain silloin voimme alkaa luomaan kestävästä perustaa ympäristösyiden takia pakkomuuttavien suojelelulle.

Jouni Helin

Yhteiskuntapolitiikan opiskelija
Jyväskylän yliopisto

Ilmastonmuutos, siirtolaisuus ja globaalin hallinnan haasteet

Asiasanat: ilmastonmuutos, siirtolaisuus, muuttoliike, globaali hallinta.

Ilmastotutkijoiden keskuudessa vallitsee laaja konsensus siitä, että ihmisen toiminnasta johtuva kasvihuonekaasupitoisuuden lisääntyminen maapallon ilmakehässä aiheuttaa globaalia ilmaston lämpenemistä. Ilmaston lämpenemisen vaikutukset maapallon fyysiseen ympäristöön ja ekosysteemeihin saattavat tulevaisuudessa laukaista merkittäviä väestöjen muuttoliikkeitä.

Joidenkin arvioiden mukaan saasteet, maaperän pilaantuminen, kuivuus ja erilaiset ympäristökatastrofit pakottavat vuosittain jopa 25 miljoonaa ihmistä etsimään uusia asuinseutuja. Oxfordin yliopiston professori Norman Myers on esittänyt, että vuoteen 2050 mennessä maailmassa voisi olla jopa 200 miljoonaa ympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta siirtynyttä ihmistä.

Tällaisia tarkkoja arvioita ympäristösiirtoilaisten lukumäärästä on kritisoitu metodologisesti kyseenalaisiksi. Lisäksi niitä on arvosteltu siitä, etteivät ne ota huomioon muuttoliikkeiden taustalla olevia monimutkaisia sosiaalisia, taloudellisia, kulttuurisia ja poliittisia tekijöitä. Ympäristösiirtolaisten määriä ennustaneet tutkijat tunnistavat itsekin arvioidensa osittaisen puutteellisuuden, mutta näkevät määrien esittämisen tarpeellisena keskustelun herättämiseksi. Vaikka lukumäärästä kiistellään ja empiriistä todistusaineistoa on vaikea kerätä, tutkijat ovat kuitenkin melko yksimielisiä siitä, että ilmastonmuutos tulee joko suoraan tai epäsuorasti lisäämään siirtolaisten määrää merkittävästi.

Ilmastosiirtolaisuus – globaali yhteiskuntapoliittinen kysymys

Tutkin kandidaatin tutkielmassani systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla sitä, millaisia haasteita ilmastosiirtolaisuus voisi asettaa kansainvälisellä tasolla. Miksi ilmastonmuutoksesta johtuva siirtolaisuus tulisi nähdä globaalina yhteiskuntapoliittisena kysymyksenä, joka vaatii kansainvälisen yhteisön vastuunkantoa?

Ensinnäkin, ilmaston lämpenemistä kiihdyttävät ilmansaasteet eivät kunnioita valtioiden välisiä rajoja. Niiden vaikutukset tuntuvat kaikkialla maapallolla riippumatta siitä, missä ne on tuotettu, tai kenen toimesta. Toisaalta riskit eivät jakaudu tasaisesti. Äärimmäiset sääilmiöt, merenpinnan nousu sekä kuivuuden ja eroosion lisääntyminen vaikuttavat eniten maailman köyhimmillä alueilla, joilla elinkeinot ja ympäristö ovat herkimmin haavoittuvia ja resurssit sopeutumiseen heikoimmat. Tällaisilla alueilla, kuten Etelä-Aasiassa ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, elää yhteensä kaksi miljardia ihmistä, jotka ovat äärimmäisen haavoittuvassa asemassa. Suurimmat uhat kohdistuvat terveyteen, ruokaturvaan, maanviljelyyn ja puhtaan veden saantiin. Elinympäristön muuttuessa ihmiset voivat joko pyrkiä sopeutumaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin tai vaihtoehtoisesti heidän täytyy etsiä uusi asuinseutu. Laaja muuttoliike voi myös johtaa muun muassa konfliktien, globaalin köyhyyden ja eriarvoisuuden sekä uusien ympäristöongelmien lisääntymiseen.

Hyvinvoinnin (*well-being*) taso vaikuttaa yksilöiden ja yhteiskuntien mahdollisuuksiin sopeutua ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Mitä heikommassa asemassa yksilö on, sitä haavoituvampi hän on ympäristössä tapahtuville muutoksille. Heikommassa asemassa olevilla on myös pienimmät valmiudet vaihtaa asuinalueita. Sosioekonomiset tekijät vaikuttavat lisäksi ihmisten mahdollisuuksiin palata takaisin entisille asuinseuduilleen tilanteen normalisoiduttua. Esimerkiksi New Orleansissa on havaittu, että monet taloudellisesti heikommassa asemassa olevat, erityisesti afroamerikkalaiset, eivät ole kyenneet palaamaan takaisin kotiseuduilleen hurrikaani Katrinnan jälkimainingeissa.

Vaikka ilmastonmuutoksen yhteys muutoliikkeisiin ei olekaan yksiselitteinen, laajalla muuttoliikkeellä on globaalin tason vaikutuksia huolimatta siitä, mitkä ovat sen taustatekijöitä. Maailman köyhimmät ihmiset eivät ole hyötynneet siitä vuosikymmeniä jatkuneesta talouskasvusta, joka on osaltaan kiihdyttänyt ilmastonmuutosta. Ja vaikka köyhimpien maiden osuus kasvihuonekaasupäästöistä on pienin, kärsivät ne kaikkein voimakkaimmin ilmastonmuutoksen haitoista. Tästä syystä vauraiden teollisuusmaiden tulisi kantaa suurin, jos ei laillinen, niin ainakin moraalinen vastuu ilmastosiiirtolaisten suojelusta.

Ilmastosiiirtolaisuuden globaalit haasteet

Ilmastonmuutokseen liittyvän siirtolaisuuden asettamat haasteet voi jakaa esimerkiksi oikeudellista asemaa koskeviin, institutionaalsiin, taloudellisiin ja liikkuvuuteen liittyviin haasteisiin.

Vaikeus osoittaa yksiselitteinen yhteys ilmastonmuutoksen ja siirtolaisuuden välillä tekee ilmastosiiirtolaisten oikeudellisen aseman turvaamisesta haasteellista. Yksikään kansainvälinen pakolaissopimus ei tällä hetkellä huomioi ympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta siirtyviä ihmisiä. Ilmastosiiirtolaiset nauttivat muiden siirtolaisten tavoin yleisten ihmisoikeuksien suojaa, mutta mitään maata ei voida velvoittaa ottamaan heitä vastaan.

Ilmastonmuutoksen ja siirtolaisuuden moniselitteinen yhteys ei kuitenkaan poista tarvetta suojella siirtyviä ihmisiä. Yleisesti ottaen ilmastosiiirtolaisten oikeudellinen asema kansainvälisellä tasolla on hyvin heikko ja legitiimin määritelmän puuttuessa tehokkaan suojelun järjestäminen on vaikeaa. Siirtyvien ihmisten oikeudellinen asema paranisi, jos ilmastosiiirtolaisuus kyettäisiin määrittelemään kansainvälisesti sitovan sopimuksen puitteissa. Vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi kokonaan uuden ilmastosiiirtolaisia koskevan sopimuksen solmiminen tai jonkin olemassa olevan pakolaissopimuksen laajentaminen siten, että

se koskisi myös ympäristössä tapahtuneiden muutosten johdosta siirtyviä ihmisiä. Kansallisten valtioiden pyrkimykset säilyttää siirtolaisuuden hallinta kansallisella tasolla voi kuitenkin hankaloittaa ilmastosiiirtolaisia koskevan sopimuksen ratifioimista.

Pakolaisista vastaavaa Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestöä lukuun ottamatta ihmisten liikkuvuutta globaalilla mandaatilla hallinnoivia kansainvälisiä instituutioita ei ole. Joillakin kansainvälisillä järjestöillä, kuten IOM, ILO ja GMG, on osittaisia vastuita kansainvälisen siirtolaisuuden hallinnassa, mutta Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestöön verrattavissa olevaa sitovuutta ne eivät ole kyenneet muodostamaan.

Ilmastosiiirtolaisista yksiselitteisesti vastaavan kansainvälisen instituution puuttuminen on johtanut siihen, ettei kukaan kannu vastuuta ilmastonmuutoksen vuoksi siirtyvien ihmisten suojelemisesta. Ilmastonmuutoksen ja siihen liittyvän siirtolaisuuden institutionaalinen kehys on sirpaloitunut ympäristö-, siirtolais- ja humanitääristen järjestöjen kesken. Toisaalta voidaan ajatella, että ilmastosiiirtolaisuus on niin laaja ilmiö, ettei yksittäinen instituutio kykenisikään siitä vastaamaan. Humanitaarisilla avustajajärjestöillä on kapasiteettia ympäristökatastrofien välittömään jälkihoitoon, mutta taloudelliset ja henkilöstöön liittyvät resurssit eivät ole riittävällä tasolla pitkäkestoisen suojelun turvaamiseksi.

Euroopan unioni on merkittävä toimija kansainvälisessä siirtolaispolitiikassa, mutta sen sisällä on käyty hyvin vähän keskustelua ilmastonmuutokseen liittyvistä muuttoliikkeistä. Muutamat poliittiset ryhmät ovat nostaneet esiin laajamittaisen muuttoliikkeen mahdollisuuden, lähinnä Pohjois-Afrikan maista kohti Eurooppaa, kiinnittääkseen huomiota potentiaalisen humanitäärin kriisin vaaraan. Uhkakuvien maalailulla saattaa kuitenkin olla päinvastaisia vaikutuksia, kuin niiden esittäjät ovat tarkoittaneet. Riskinä on, että ilmastosiiirtolaisuus nähdään pelkkänä uhkana ja sisäisen turvallisuuden asiana, jolloin vahvistetaan rajavalvontaa, ja samalla huomio kääntyy pois tärkeistä kehitysyhteistyö- ja sopeuttamisohjelmista.

Olemassa olevien instituutioiden vahvuus tai heikkous voivat olla merkittäviä tekijöitä myös muuttopäätöksen taustalla. Kansainvälistä siirtolaisuutta hallinnoivat instituutiot kärsivät kansallisella tasolla yleensä rahoituksen ja henkilökunnan puutteesta. Maahantulopäätösten käsittely on monissa maissa ruuhkautunut ja rajoittaa täten myös oikeutetusti siirtyvien ihmisten liikkuvuutta. Pitkittyneet käsittelyajat ja rajavalvonnan pienet resurssit rohkaisevat samalla maahantulon laittomia reittejä pitkin.

Suurin osa muuttoliikkeestä toteutuu todennäköisesti valtioiden sisällä. Tällöin tulisi varmis-

taa, ettei siirrytä kohti korkeamman riskin alueita, kuten urbaaneja rannikkokaupunkeja. Suuret muuttomäärät asettavat haasteita myös ilmasto-siirtolaisia vastaanottaville maille, erityisesti köyhille kehitysmaille, joilla on heikot taloudelliset resurssit sekä vajavaainen institutionaalinen kapasiteetti vastata siirtolaisten tarpeisiin.

Ilmastosiirtolaisten onnistunut uudelleensijoittaminen vaatisi mittavia taloudellisia resursseja, mutta sen lisäksi, että rahoitus on alimitoitettua, myös sen kohdentamisessa ja myöntämisessä voi esiintyä ongelmia. Sopeutuminen, uusien elinkeinojen löytäminen ja sosioekonomisen aseman turvaaminen ovat erityisen tärkeitä, jotta ilmastopakolaisista ei tulisi entistä köyhempiä ja sosiaalisesti syrjäytyneitä. Riittävien taloudellisten resurssien kohdentaminen vaatisi kuitenkin luopumista kylmän sodan aikaisesta kilpailuasetelmasta. Valtiot sijoittavat valtavia summia sotavälineisiin sen sijaan, että ne sijoittaisivat keinoihin, joilla parannetaan ihmisten perusturvallisuutta ja ehkäistään konflikteja.

Taloudellisten resurssien niukkuuden johdosta on tärkeää käyttää olemassa olevia varoja tehokkaasti alueellisilla tasoilla. Kansainvälinen ilmastorahoitus on tavallisesti kanavoitu kansallisten rahoitusjärjestelmien kautta, mutta tällainen ylhäältä-alas ohjautuva malli ei huomioi mahdollista marginaaliryhmien ja hallitusten välistä antagonismia. Rahoituksen kohdentamisessa piilee varsinkin köyhemmissä ja epävakaisissa maissa poliittisen opportunistin ja virka-aseman väärinkäytön vaara, jolloin on mahdollista, että vain pieni osa rahoituksesta tavoittaa ne haavoittuvat yhteisöt, joille se on alun perin tarkoitettu.

Siirtyminen sopeutumisen muotona

Edellä kuvatut haasteet kertovat siitä, ettei ilmastonmuutoksen aiheuttamiin muuttoliikkeisiin olla varauduttu kansainvälisellä tasolla. Suurimmat panostukset globaalin hallinnan tasolla ovat toistaiseksi kohdistuneet ilmastonmuutoksen hillintään ja sen vaikutuksiin sopeutumiseen. Miksi kansainvälinen yhteisö ei sitten ole kunnolla varautunut ilmastonmuutoksesta aiheutuvaan siirtolaisuuteen?

Yksi mahdollinen vastaus on se, että siirtolaisuus nähdään ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja hillinnän epäonnistumisena. Kuten Susanne Meldekin esitti Migrations and Environmental Change seminaarin yhteydessä, muuttaminen uusille alueille tulisi pikemminkin nähdä yhtenä sopeutumisen muotona ilmastonmuutoksen uhkia vastaan. Koska vaikuttaa todennäköiseltä, että ilmaston lämpenemistä ei kyetä enää täysin estämään, muuttaminen uusille alueille voi olla joidenkin ihmisten kohdalla ainoa vaihtoehto selviytyä. Siksi muuttamista itsessään ei tulisi kukaan nähdä ongelmana, vaan osana ratkaisua. Jos siirtymiseen pois riskialueilta suhtauduttaisiin yhtenä sopeutumisen muotona, voisi kansainvälinen yhteisö myös ohjata entistä suurempia voimavaroja ilmastosiirtolaisuuden asettamien haasteiden ehkäisemiseksi.

<http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Arno Tanner & Ismo Söderling (toim.)

Venäjänkieliset Suomessa Huomisen suomalaiset

Venäjänkielisiä asuu tällä hetkellä maassamme noin 72 000. Venäläiset ovatkin tällä hetkellä selvästi suurin vieraskielinen vähemmistömmme.

Maahanmuuttoon monipuolisesti perehtyneiden dosenttien toimittama kirja tuo esiin kokeneiden pitkän linjan Venäjä-tutkijoidemme näkemyksiä Suomen venäjänkielisten ilonaiheista ja kipupisteistä. Kirja valottaa venäjänkielisten väestöllisiä tunnuspiirteitä, Venäjältä Suomeen muuton historiallisia lähtökohtia sekä kotoutumiseen liittyviä onnistumisia ja haasteita.

Kirja tarjoaa tutkittua tietoa Venäjältä tulleista siirtolaisista poliitikoille, virkamiehille, akateemiselle maailmalle, medialle sekä asiasta kiinnostuneille kansalaisille.

Julkaisuja 3. Siirtolaisuusinstituutti 2016. 208 s.

Hinta 20 €
+ toimituskulut

Laura Wickström

Jatko-opiskelija, VTM, FM
Åbo Akademi

Pohdintoja Syyrian kriisin ja ilmastonmuutoksen suhteesta

Asiasanat: ilmastonmuutos, ilmastopakolainen, haavoittuvuus, Syyrian kansannousu, kuivuus.

Oxfordin yliopiston Refugee Studies Centrein entinen johtaja, emeritusprofessori Roger Zetter vieraili Siirtolaisuusinstituutin järjestämissä tapahtumissa siirtolaisuudesta ja ilmastonmuutoksesta tammikuussa 2017. Vierailun aikana Zetter luennoi ilmastopakolaisuudesta. Hänen mukaansa käsitteenä ilmastopakolainen, samalla tavalla kuin pakolainen, on ongelmallinen eikä puhtaasti ilmastopakolaisia Zetterin mukaan myöskään ole olemassa. Ihmisiä ajaa pakolaisiksi heidän haavoittuvuutensa, eikä luonnollinen ilmiö, kuten ilmastonmuutos itsessään. Vainoaminen saattaa olla pakottava tekijä maanpakoon, kun taas ilmastonmuutos ei suoranaisesti täytä pakottavan tekijän kriteereitä.

Ilmastomuutoksen merkitystä on pohdittu myös Syyrian kansannousun kohdalla, jonka taustalla oli niin sosiaalisia, taloudellisia kuin poliittisia tekijöitä. Kasvava köyhyys oli tapahtumien kulminoituessa merkittävä tekijä, johon vaikutti nopea talouden liberalisoituminen ja valtion tukien purkamisen vuoden 2005 jälkeen, voimistunut jako maaseudun ja kaupunkien välillä, laaja korruptio, nouseva työttömyys, poliittisen vapauden puute ja ankara kuivuus vuosina 2006–2010. Näiden tekijöiden rinnalle on nostettu ilmastonmuutos mahdolliseksi osatekijäksi kansannousuun johtaneena ilmiönä. Edellä mainitut tekijät ovat kaikki toisiinsa kietoutuneita, mikä tekee vaikeaksi nostaa yhden ilmiön toista merkittävämmäksi. Sen sijaan yksittäisiä ilmiöitä on nostettu esiin asiayhteydestä irrotettuna ja siten tulkittu

virheellisesti tai liioiteltu sen tärkeyttä kansannousun taustatekijänä. Ilmastonmuutos on jo itsessään erittäin haastava kokonaisuus ymmärtää globaalin ja etäisen luonteensa vuoksi. Tämän lisäksi ilmastonmuutos on tieteellisestikin hyvin monimutkainen ilmiö, jonka uskottavuutta nakertaa yksityiskohtien tieteelliset epävarmuustekijät.

Kuivuuteen ja veteen liittyvät epävarmuustekijät, kuten veden (jatkuva) saanti ja laatu, eivät itsessään aiheuttaneet Syyriassa humanitaarista kriisiä tai kansannousua, vaan hallituksen epäonnistuminen vastata ympäristön, talouden ja sosiaalisten tekijöiden muuttumiseen. Tätä vahvasti varsinkin maaseudulla jo entuudestaan kytenyt tyytymättömyys. Kuivuus ei myöskään ole Syyrian kaltaisessa maastossa ja ilmastossa epätavallista, mutta erityisesti vuosien 2007–2008 kuivuus aiheutti maassa aliravitsemusta ja laajat muuttoliikkeet. Rankkaa kuivuutta esiintyi myös naapurivaltioissa Irakissa, Jordaniassa, Libanonissa ja Israelissa, mutta näissä valtioissa ei Syyrian tapaan koettu muuttoliikkeitä. Syyriassa viljasato jäi 2,1 miljoonaan tonniin verrattuna pitkäaikaiseen keskiarvoon 4,7 miljoonaan tonniin viljaa, josta 3,8 miljoonaa tonnia kulutetaan kansallisella tasolla. Syyriaa, jota oli kuvailtu koko arabimaailman parhaaksi maatalousmaaksi, piti täten ensimmäistä kertaa viiteentoista vuoteen tuoda maahan viljaa. Alueen menestyksellinen maanviljelys ulottuu ainakin 800–900-luvulle, jolloin siellä alkoi kehittyä uusi verotusmenetelmä. Paikalliset virkamie-

het ja armeijan komentajat saivat oikeuden koota veroja tietyillä alueilla, joka edesauttoi tuotantoa. Mitä parempi tuotanto, sitä enemmän varoja veronkanto-oikeuden omistajille. Tällä muutoksella oli erityisen tärkeä rooli niissä tilanteissa, joissa tarvittiin yhteistyötä, kuten laajentaessa oliivipuistutuksia, rakennettaessa kastelukanavia, patoja ja veden ammennuspyöriä. Erilainen verotus eri maanviljelylajeille ja erityisesti verovapaus esimerkiksi durralle ja puuvillalle edistivät niiden viljelyn suosiota.

Ilmastonmuutos saattoi edesauttaa Syyriassa kuivuuden aiheuttaman humanitaarisen kriisin syventymistä, mutta nostettaessa se yksittäisenä tekijänä esille käännetään huomion pois todellisesta ongelmasta, nimittäin pitkäaikaisesta luonnonvarojen huonosta hoidosta. Painottamalla ilmastonmuutosta Syyrian hallituksen vastuu julkisen hallinnon, mukaan lukien luonnonvarojen, heikosta hallinnoinnista vältetään ja tilalle saadaan ulkoinen syy tai tekijä. Huomion siirtämistä voidaan ymmärtää tarkastelemalla ilmastonmuutosta kehystämisen mallien kautta. Ilmastonmuutosta voidaan kehystää uhkana tai mahdollisuutena, ja kiteytetynä kyse on siitä, miten erilaiset ryhmät pyrkivät näkemään ilmastonmuutoksen itselleen suotuisalla tavalla. Viestinnällä on tässä vahva rooli, ja Syyrian hallitus toi vahvasti oman vesi- ja kuivuuskantansa esille omistamissaan lehdissä esimerkiksi painottamalla, miten maaylläpiti maataloutta kuivuudesta huolimatta. Muita keinoja oli muun muassa rajoittaa tai kokonaan kieltämällä toimittajilta pääsy tietyille hallituksen kannalta herkille alueille. Kun kansainvälisille toimittajille myönnettiin pääsy hallituksen valitsemille alueille, niin heillä oli seuranaan "opas" tai "tulkki" ja toimittajat saivat haastatella kyläläisiä ainoastaan valvotusti.

Pääsääntöisesti hallitus yritti ylläpitää kuvaa Syyriasta omavaraisena viljantuottajana välttääkseen tarkempaa tarkastusta humanitaarisen kriisin todellisista syistä. Pahentunutta tilannetta selitettiin laajoilla asiayhteyksillä kuten globaalilla ruokakriisillä, talouskriisillä ja ilmastonmuutoksella, joilla maalattiin Syyria ulkoisten tekijöiden uhriksi. Kokonaiskuvaa monimutkaisti alueen tabu koskien vesitilannetta. Vesi nähdään koko MENA-alueella (Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka) strategisena varana, joka liittyy suoraan kansalliseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi tarkkoja tietoja veden saatavuudesta ja

käytöstä ei anneta laajalle yleisölle. Ennen kannannousua jopa 90 prosenttia Syyrian vedestä meni maanviljelykseen. Vesitiedot luokitellaan herkäksi aihepiiriksi, eikä vettä koskevia tietoja jaeta edes eri ministeriöiden tai tutkimuskeskusten välillä. Eri ministeriöt saattavat käyttää eri metodeja tiedon keräämiseen, joka johtaa hyvin ristiriitaisiin ja epämääräisiin tietoihin.

Vaikka saattaisi olla houkuttelevaa lisätä kuivuus ja ilmastonmuutos ratkaiseviksi tekijöiksi Syyrian kannannousun selittäjinä, on kuitenkin tärkeää erotella toisistaan syyt ja seuraukset. Monta vuosikymmentä kestänyt luonnonvarojen laiminlyönti ja ylikäyttö johtivat varojen tyhjentämiseen, joka puolestaan johti kasvaviin oikeudenriistoihin ja tyytymättömyyteen. Vuosien 2006–2010 kuivuus pahensi jo olemassa olevan humanitaarisen kriisin. Hallituksen kyvyttömyys vastata tähän kriisiin oli yksi osatekijä monien muiden joukossa Syyrian kannannousuun. Palatakseen Zetterin näkökohtaan, Syyrian maanviljelijät olivat jo vuosikymmenien heikon hallinnan vuoksi valmiiksi erittäin haavoittuneessa tilanteessa, joka pitkään kyteneen tyytymättömyyden rinnalla ajoi heidät maanpakoon. Painottamalla yksinomaan ilmastonmuutosta maanpaon ja kannannousun syynä luodaan virheellistä kokonaiskuvaa ja mahdollisuutta paeta vastuuta.

Lähteet

- De Châtel, Francesca (2014). The Role of Drought and Climate Change in the Syrian Uprising: Untangling the Triggers of the Revolution. *Middle Eastern Studies* 50 (4), 521–535.
- Juusola, Hannu (2011). The internal dimensions of water security: the drought crisis in Northeastern Syria. Mari Luomi (toim.), *Managing Blue Gold. New Perspectives on Water Security in the Levantine Middle East*, Helsinki. Ulkopoliittinen instituutti, FIIA Report 2010: 25, 21–35.
- Palva, Heikki (2005). Islamilainen kulttuuri Lähi-idän kulttuurin perillisinä. Islamilainen kulttuuri, toim. Heikki Palva ja Irmeli Perho. Helsinki: Otava, 167–218.
- Pihkala, Panu (2017). Miksi ilmastonmuutoksesta on niin vaikea puhua? *Monitieteellisiä näkökulmia. Tieteessä tapahtuu*, 1/2017, 23–29. Luettu 16.2.2017.

Roger Zetter

Emeritus Professor
Refugee Studies Centre, University of Oxford

Why They Are Not Refugees – Climate Change, Environmental Degradation and Population Displacement

Keywords: refugees, forced displacement, labelling, climate change, environmental degradation, rights resilience, resettlement.

Increasing attention is given to the potential for environmental degradation and climate change to be instruments of population displacement. Those susceptible to displacement have been labelled “environmental refugees”. Whilst recognising the importance of protecting livelihoods, societies and human rights of people who might be displaced, the paper challenges this label.

First the paper examines the derivation and origins of the label “environmental refugees”. Second the paper challenges the conceptual, normative and empirical basis for this terminology. The final section highlights the three “Rs” of “rights”, “resilience” and “resettlement” as a more proactive and comprehensive framework for responding to the impacts of climate change and environmental degradation and the challenges of displacement.

Introduction

In recent years the international community has paid increasing attention to the potential for environmental degradation and climate change to be instruments of livelihood vulnerability that leads to population displacement. There is a general presumption that displacement is increasingly associated with deteriorating environmental conditions and anthropogenically-driven climate change – increasing incidence of both rapid-onset events, such as extreme weather phenomena, and the slow-onset impacts of, for example,

desertification, river bank erosion and rising sea levels. These outcomes, and in particular the likely scale of permanent relocation, constitute a new challenge, and a potentially significant responsibility for national and international actors.

Although the volume, trajectories and time scale of displacement are all disputed, those susceptible to such displacement have been labelled “environmental or climate refugees”. The conjuncture of these terms is appealing. The use of the word refugee is especially compelling; it conveys the impression of force and involuntary migration and it evokes the image of crisis and large scale spontaneous movement of people analogous to the more familiar scenario of those who flee conflict, violence and persecution.

However, this paper challenges the label that the displaced people are refugees. Recognising the phenomenon of displacement in the context of climate change and environmental degradation, and the importance of protecting communities, livelihoods and rights which might be undermined by displacement, the paper contests the appropriateness and effectiveness of the label “refugees” to describe and respond to these profound concerns.

Making the label environmental refugee

There is no agreed category or terminology to describe people who are displaced in the context of climate or environmental change. But

the label "environmental refugees" has gained international traction to define them for two reasons.

First it is contended that there is a process of "forced" displacement process with climate and environmental change the drivers. Second, as the rights of migrants are a key constituent of international legal and normative protection frameworks, then discussion of "forced displacement" in this context immediately renders rights protection a central concern, with "refugees" being at the forefront of protection instruments.

The conjuncture of the concept of "forced displacement" with legal and normative provision of rights and protection elides with the label "refugees". Thus "climate" and "environmental" "refugees" have gained traction as both a populist description of those affected by these trends and as a concise summary of the complex nexus of concepts and instruments which defines their situation.

However, my paper contests this widely-recognised designation from three perspectives – conceptual, normative and empirical.

Conceptual challenges

Despite a general presumption that migration and displacement can be linked to deteriorating environmental conditions and slow-onset climate change, there are several conceptual fallacies in the "deterministic" cause-effect relationship that underpins this assumption.

The environment and environmental change are not drivers of forced displacement per se. Drawing on the conceptual reasoning in the allied literature on natural disasters, disasters do not displace people: it is their (social and political) vulnerability, marginality and exposure to shocks that predisposes them to displacement or other extreme impacts. Manifestations of climate change and depleting environmental conditions highlight structural conditions of social and economic deprivation and lack of civil rights which derive from poor governance, population pressure, livelihood vulnerability, poverty and "failed development". In other words we are dealing with underlying conditions of political disempowerment and socio-economic marginalisation.

Conceptually, it is difficult to disaggregate environmental factors from this nexus of socio-political and economic processes and structural contexts which condition mobility decisions. Displacement cannot be solely ascribed to changing climatic or environmental conditions although there may be tipping points where particular climatic or extreme weather event coalesce with structural conditions to cause displacement.

Moreover, climate scientists are now less certain about the time-scale and the intensity of climate change, rendering the "who", "how many", "when" and "where to" questions similarly uncertain. This makes a cause-effect conceptual link between climate change and displacement harder to establish.

As with all types of migration, so too in the context of environmental and climatic factors there is a continuum of processes of movement from voluntary migration to forced displacement. Conceptually this also makes a definition of "climate refugee" hard to determine categorically.

Another challenge derives from whether we conceptualise climate change impacts, such as displacement, through the lens of humanitarian protection and theories of rights and justice, or the lens of structural remedies and thus restorative and redistributive justice.

The concept of "forced" displacement, associated with the "irresistible" impact of environmental change and images of "refugee" vulnerability and impoverishment, have leant considerable weight to the humanitarian domain and the imperative for protection machinery. Predicated on humanitarian reasoning, this conceptualisation is problematic in the context of climate change displacement. It is founded on the assumption that protection is the duty of states whereas we know that climate change is a global phenomenon and imposes global obligations. The humanitarian response is also, in practical terms, simply a palliative response which ignores underlying structural conditions.

Arguments for restorative and redistributive shift the locus of responsibility to the main carbon emitting countries that are currently and historically the source of processes causing climate change (and who, paradoxically, are far less vulnerable to the impacts). Since they are primarily responsible for the structural conditions that render people vulnerable, they have responsibility for the protection of those individuals and countries who did not cause such change but who will experience its most severe impacts such as population displacement. From this perspective, the conception argues that there are specific moral burdens on global society to provide restorative/restitutive justice through structural change rather than palliative humanitarian measures. This line of reasoning reframes the debate; it is not about protecting "environmental refugees" in disaster conditions, but about structural change which provides mitigation and compensatory remedies (e.g. such as carbon trading).

Finally, the conception of refugees is often predicated on the contention that those who are forcibly displaced will "go home" as one of

the three, and the preferred, "durable" solutions to refugee displacement. By contrast, those who are displaced by environmental factors will not return home and the term refugee is again misleading.

Normative Challenges

Normatively, redefining and extending the meaning of the refugee definition to include so-called "environmental refugees" is also deeply problematic.

The populist use of the term "environmental refugees" has given impetus to an argument for extending the *1951 Geneva Convention on the Status of Refugees* and the *1967 Protocol* to include this new "category", or to create a separate Geneva Convention for Climate Refugees. However, the environment is not a persecutory agent and normatively it is erroneous to consider it a persecutory agent in the 1951 Convention sense, still less a state-sponsored process. People will not be fleeing the environment as they flee "a well-founded fear of persecution", violence and human rights violations.

Renegotiating the 1951 Convention to incorporate "environmental refugees", or to create a parallel Convention would inevitably introduce greater complexity and confusion into status determination procedures. Moreover, in the current political climate, distorting the definition in this way would risk reducing, still further, states' responsibility for, and standards of, protection and assistance for refugees.

Even if it were possible to establish a normative case, the 1951 Convention poses an additional hurdle for those displaced by climate change. Persecution is on account of an individual's race, religion, nationality, political opinion, or membership of a particular social group. But migration precipitated in the context of climate change is likely to be indiscriminate, at least with respect to these five conditions. It is difficult to establish connection by an immutable characteristic.

Furthermore, except in border regions where traditional patterns of migration often ignore national boundaries, the majority of people displaced by the environmental impacts of climate change are unlikely to cross international borders – the defining characteristic of a refugee in international law. They will remain in their own countries moving to urban areas or rural areas where environmental resource depletion is less intense. Again, it is critical to avoid referring to them as refugees. Given that the majority will remain internally displaced, they will thus fall within the rubric of national norms and legal instruments to protect their human rights. In these circumstances, the case for extending or adapting the 1998

Guiding Principles on Internal Displacement is much more compelling.

A norm based definition which relies on the concept of a "refugee" also misdirects institutional responses. This is because the responsibility for refugee affairs is usually confined to a very specific government ministry – e.g. Home Affairs/Immigration or a Commissioner for Refugees. But needs of affected populations who will be displaced, or are likely to be displaced, by climate change and environmental degradation the conditions that lead to displacement must be tackled holistically not in a ministerial silo. The response to climate change and its impacts cuts across the whole of government.

Empirical challenges

All this is not to deny the significance of environmental change and stressed environments in people's decisions to migrate. But, whilst there is a general presumption that both migration and displacement can be linked to deteriorating environmental conditions, detailed empirical evidence on these links, the different typologies patterns and processes of forced displacement, on identifying "tipping points", is both limited and often highly contentious.

Empirical evidence points towards complex and non-linear processes and interactions that encourage or compel people to migrate. For example adaptation and resilience strategies might reduce threatened communities' susceptibility to displacement.

Just as in the case of the conceptual arguments, empirical evidence shows that climate-induced environmental change must be set in wider context of factors that induce or constrain people's decisions to migrate and not a direct mono-causal link between climate/environmental change and migration. This must embrace the complex social, economic and political micro and macro factors which condition movement, the propensity to move, who moves and the patterns, processes and strategies of migration that different households adopt.

Moreover, not everyone will have the propensity to migrate in conditions of adverse climate change. Although migration might be an option for some and displacement inevitable for others, there are also the "trapped" populations". These are people who will not be able to move except under the most extreme conditions of environmental change and loss of livelihoods, because of age, lack of social capital, absence of social networks that might facilitate mobility and migration. Potentially significant numbers of people will not be displaced even though their communities and livelihoods will be severely undermined.

In short, the extent of causation between climate change/environment degradation and displacement is conditioned to a high degree by human agency. This lies at the core of the arguments about how people migrate and how they make decisions to migrate even under conditions where choices and options might be constrained such as in the context of climate change and environmental degradation.

Thus the scale, distribution and temporal patterns of potential migration or displacement – the “who”, “how many”, “when” and “where to” questions – remain uncertain. Thus, empirically there are many questions and these empirical doubts reduce the attractiveness of the label “refugee” with its connotation of large scale and irresistible movement of people.

The “3 Rs”: Rights (and Protection), Resilience, Resettlement

Despite these challenges to the label “environmental refugee”, the conditions which have given rise to the term, and the actual and potential displacement effects of climate change and environmental degradation are both real and increasing. Thus there are very significant challenges in the ways in which the livelihoods, the social and community structures and the rights of displaced people, or those threatened with displacement might be better addressed. And there are significant obligations which fall on national governments and international actors to afford protection and assistance.

Rather than resorting to the term “environmental refugee” as the entry point for addressing these critical challenges, a more compelling framework can be constructed around three core principles – rights, resilience and relocation.

Rights – protection gaps and the lack of adequate normative frameworks

Moreover, because migration and displacement are increasingly precipitated by deteriorating environmental conditions and climate change, highlights significant lacuna in how normative protection frameworks might be developed and implemented.

Many of the populations most susceptible to the displacement effects of climate change and environmental degradation live in countries where they lack access to a wide range of basic social, economic, existential and political rights, or are exposed to violation of these rights. This significant lacuna in human rights protection frameworks often leaves these populations exposed to acute vulnerability because of their socio-economic status gender and age for example. Symptomatic of weak

governance structures, these populations are frequently excluded from political discourse. Exposure to the impacts of climate change will accentuate disempowerment, marginality and the loss or violation of basic rights.

Structural constraints such as historical, and often negative, experiences of forced displacement under colonial regimes, and contemporary contextual factors such as weak governance mediate the way in which the human rights and displacement discourse and policy are framed. Population movement and migration is often a highly sensitive issue and thus exorcised from political discourse. Moreover, state fragility impedes the political commitment to develop active human rights regimes and so human rights protection frameworks are weak.

Accordingly, there is the lack of comprehensive normative apparatus to protect the rights of people susceptible to displacement. This significant protection gap is evident in the lack of political will to provide protection, weak implementation capacity and limited public resources dedicated to responding to environmental change. It is a gap which places at risk a potentially large number of people.

Enhancing access to rights, and protection of these rights lies at the core of responding to the needs of populations affected by climate change; it is the first principle that must address.

Protection of rights in this context means protection from, before, during and after displacement. Acceptance of, and compliance with the *1998 Guiding Principles on Displaced Persons*, the *2009 Kampala Convention*, and the *Nansen Initiative Final Statement* (on protecting cross border migrants in the context of disasters), are essential preconditions for protection but are widely neglected. Governments should be encouraged to adopt these instruments in their national legislation or constitutions.

The engagement and empowerment of civil society actors to provide rights-based awareness and advocacy on behalf of communities vulnerable to environmental displacement should be a priority. Civil society actors working in the field of human rights and those dealing with environmental issues have an important role to play in empowering the communities they represent, in raising awareness and in contributing to the development of national policies of rights protection. At the same time, national governments should explore ways of strengthening the independent monitoring and reporting of its compliance with human rights protection which would also include the rights of environmentally displaced people.

Resilience

The majority will not migrate or be displaced. However, in many affected countries clearly articulated and agreed national policies for mitigating the impacts of climate change and degradation, including displacement are lacking. The rights “gap” is paralleled by a substantial gap in policy design and implementation and for many of the same structural reasons that limit the scope of rights and rights protection. Policies and strategies to tackle internal migration and displacement are poorly developed, largely pragmatic and lack transparency.

Thus the importance of developing and implementing strategies of resilience, adaptation, mitigation, Disaster Risk Reduction, preparedness and sustainability are key goals which must fit into wider developmental goals of affected countries and the Sustainable Development Goals (SDGs). Without this platform, national governments will not be able to build meaningful resilience or indeed effective protection.

National governments can strengthen their policies and strategies for adaptation and resilience in a number of ways. Resilience (and protection instruments) should be mainstreamed into national development plans and the roles and tasks of agencies dealing with environmental change, climate change and migration. Enhancing co-ordination and collaboration between government ministries and agencies is also essential to ensure that resilience strategies, and rights-based policies, are developed and operationalised more effectively. Developing professional expertise – legal and operational – in population mobility, human rights protection, and environmental law is also essential. Working from the bottom up in affected communities, and in partnership with civil society organisations (as discussed above), will enhance capacity, as well as strengthening commitment and a sense of ownership of strategies amongst affected populations.

These recommendations map out the ways in which strategies of adaptation and resilience for those at risk of displacement can be supported.

Resettlement

Adaptation and resilience will help to mitigate some, but not all the potential displacement impacts of climate and environmental change. Nevertheless, many hundreds of thousands if not millions of people may be displaced by these conditions.

Some governments are responding to these displacement trends in positive ways. They are developing proactive policies for planned re-

location and resettlement of people subject to repeated environmental disasters such as floods, river bank erosion and land slips or in anticipation of major and irreversible impacts of climate change. Resettlement and relocation are thus the counterparts to adaptation and resilience.

Inevitably the most impacted countries have the least resources for such strategies; and so relocation programmes can provide only a minor remedy. The vast majority of those who are displaced will move spontaneously and incrementally.

However, despite decades of experience with development induced displacement and resettlement (DIDR) programmes (e.g. removal of informal settlements for major new urban infrastructure), the social and economic impacts on resettled communities are largely negative. The rights of relocated communities and households are poorly articulated. Thus the prognosis for successful resettlement of potentially millions of people in the coming decades to ameliorate the impacts of climate change is not that hopeful.

Lessons learned from DIDR experience indicate key elements in the design of resettlement strategies in the context of climate/environmental displacement.

- Embed relocation and resettlement strategies in national and regional economic development and settlement plans.
- Ensure that state-managed relocation policies uphold and safeguard the rights of relocated communities, and make effective provision for rights protection. The affected communities should be effectively consulted and play a major role in strategy formulation and the design and implementation of relocation plans.
- Give due prominence and responsibility to civil society organisations for representing affected communities and mediating between the communities and the state actors.
- Give high priority to the economic and livelihood needs of affected populations in relocation strategies and in advance of the relocation process.
- Ensure, likewise, that social and cultural needs are effectively provided for.
- Ensure that relocation logistics and instruments – including compensation and restitution, allocation of land – are adequate, transparent and equitable.

Conclusion

Although this paper has largely focused on the impacted countries, international actors are well placed to broaden and deepen the knowl-

edge base about environmental displacement and protection and to transfer this knowledge and expertise to national governments. This could include policy approaches and tools, operational capacities, and lessons learned around rights, resilience and resettlement strategies. Guidance specifically on standard and norm setting and the rights which environmentally displaced might expect in slow-onset environmental change as well as rapid onset disaster situations, is essential. Encouraging the uptake of international standards (notably the 1998 *Guiding Principles on Displaced Persons*, the 2009 *Kampala Convention*, and the *Nansen Initiative Final Statement*) would be a conjoint task.

Perhaps the most worrying element in debates and policy engagement surrounding the displacement effects of climate change is the assumption that this is a future challenge and problem. To this extent, the label "environmental refugee" has the merit of capturing the sense of urgency that is actually needed to address current and anticipated global impacts. Yet, as the paper has argued, the label is neither sufficiently wide in scope, nor appropriate in its meaning to mobilise the range of action and actors that are needed to address the structural and operational challenges. An approach constructed around a framework of "rights", "resilience" and "resettlement" provides a far more nuanced and robust way of meeting these challenges.

But none of this removes the structural conditions which have produced the displacement and other severe effects of climate change, nor does it obviate the need to address the more profound challenge: global responsibility for restitution to those who are and will suffer these impacts by those responsible for climate change.

Background reading

Zetter, Roger (2007). More Labels, Fewer Refugees: Making and Remaking the Refugee Label in an Era of Globalisation. *Journal of Refugee Studies*. 20:2, 172–192.

Zetter, Roger (2009). The role of legal and normative frameworks for the protection of

environmentally displaced people. Laczko Frank and Aghazarm Christine (eds.), *Migration, Environment and Climate Change: Assessing the Evidence*. Geneva:IOM, Chapter 8, 385–441. Available from: http://publications.iom.int/bookstore/free/migration_and_environment.pdf. Accessed on 16.2.2017.

Zetter, Roger (2010). Protecting People Displaced by Climate Change: Some Conceptual Challenges. McAdam Jane (ed.), *Climate Change and Displacement in the Pacific: Multidisciplinary Perspectives*. Oxford: Hart Publishing, Chapter 7, 131–150.

Zetter, Roger (2010). Protecting environmentally displaced people: developing the capacity of legal and normative frameworks, A report commissioned by UNHCR and Governments of Switzerland and Norway. University of Oxford:Refugee Studies Centre. Available from: <https://www.rsc.ox.ac.uk/files/publications/other/rr-protecting-environmentally-displaced-people-2011.pdf>. Accessed on 16.2.2017.

Zetter, Roger, Camillo Boano & Tim Morris (2008). *Environmentally Displaced Peoples: Understanding the Linkages between Environmental Change, Livelihoods and Forced Migration*. University of Oxford: Refugee Studies Centre, Policy Brief No 1. Available from: <https://www.rsc.ox.ac.uk/files/publications/policy-briefing-series/pb1-environmentally-displaced-people-2008.pdf>. Accessed 16.2.2017.

Zetter, Roger & James Morrissey (2014). Environmental Displacement and the Challenge of Rights Protection. Susan Martin, Sanjula Weerasinghe & Abbie Taylor (eds.), *Humanitarian Crises and Migration: Causes, Consequences and Responses*. London:Routledge, Chapter 9, 179–19.

Zetter, Roger & James Morrissey (2014). The Environment-Mobility Nexus: reconceptualising the links between environmental stress, mobility and power. Elena Fiddian-Qasmiyeh, Gil Loescher, Nando Sigona & Catherine Long (eds), *Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*. Oxford:OUP, Chapter 27, 342–354.

Eveliina Lyytinen

Erikoistutkija, D.Phil.
Siirtolaisuusinstituutti

Olemmeko kartalla? Suomalaisten viranomaisten ja IOM:n näköyksiä ympäristön muutokseen ja muuttoliikkeisiin

**Viranomaiset, valmius, ympäristön muutos,
siirtolaisuus, pakolaisuus**

Turun *Migrations and Environmental Change* -seminaaripäivää seurasi kutsuvieraille tarkoitettu työpaja Helsingin Tieteiden talolla 25.1.2017. Työpajan pääpuheen piti emeritus professori **Roger Zetter** Oxfordin yliopiston pakolaistutkimuskeskuksesta. Hän puhui ympäristön muutos ja muuttoliikkeet -teemasta kysyen, ovatko ympäristön takia muuttavat uusia pakolaisia (kts. Zetterin artikkeli tässä lehdessä). Pääpuheen inspiroimana keskustelu jatkui viranomaispaneelin muodossa. Paneeliin oli kutsuttu **Jaana Vuorio** (Maahanmuuttoviraston johtaja), **Matti Nummelin** (Ulkoasiainministeriön kehityspolitiikan neuvonantaja, ympäristöala), **Simo Kohonen** (Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön IOM:n Suomen johtaja) ja **Tuomo Kurri** (Sisäasiainministeriön maahanmuutto-osaston politiikkayksikön päällikkö). Paneelia moderoi Siirtolaisuusinstituutin johtaja **Tuomas Martikainen**, ja kutsuvierasyleisö pääsi myös mukaan keskusteluun.

Keskustelu avattiin laajalla kysymyksellä siitä, kuinka paneelissa edustetut organisaatiot seuraavat ympäristön muutosta ja siihen liittyviä muuttoliiketyksymyksiä. IOM:n Simo Kohonen kertoi, että kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö, joka on nykyisin osa YK:ta, pyrkii hahmottamaan kokonaisvaltaista muuttoliikkeiden hallintaa, ei vain tämän laajan ilmiön yksittäisiä osia. Hänen mukaansa ympäristö

on aina ollut yksi muuttoliikkeen syistä. IOM perusti vuonna 2015 uuden ”muuttoliike, ilmastonmuutos ja ympäristö” -yksikön. Kohonen korosti, että ympäristön ja muuttoliikkeen välinen yhteys tulee valtavirtaistaa kaikkeen humanitaariseen toimintaan. Ongelmallista hänen mukaansa on kuitenkin se, että ympäristön muutokseen liittyy niin erilaisia, osin vaikeasti havaittavia tai estettäviä ilmiöitä, jotka usein koskettavat kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Osaa muutoksista ei voi ennalta ehkäistä, mutta joissain tapauksissa adaptaatio on mahdollista. Kohosen mukaan ympäristön muutos ja muuttoliikkeet tuleekin nähdä osana YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, joista tavoite numero 13 koskee ilmastonmuutosta.

Sisäasiainministeriön Tuomo Kurri totesi, että Maahanmuutto-osastolla seurataan ympäristön muutokseen liittyviä muuttoliiketyksymyksiä, mutta hän ihmetteli, miksi tästä tematiikasta puhutaan niin vähän eri foorumeilla. Esimerkiksi muuttoliikkeestä ja kehityksestä, tai muuttoliikkeestä ja väestönkasvusta puhutaan paljon enemmän. Kurri korosti, että meidän tulisi ymmärtää muuttoliikkeiden perimmäisiä syitä, kuten ympäristön muutoksia, aiempaa paremmin. Hän muistutti myös kolmansien maiden kanssa tehtävän yhteistyön merkityksestä.

Maahanmuuttoviraston Jaana Vuorio kertoi, että hänen organisaationsa pureutuu maahanmuuton operationaaliseen puoleen, kuten vastaanottoon, oleskelulupiin ja kansainvä-

liseen suojeluun. Hänen mukaansa viraston maatietoyksikön tutkijat ovat hyvin selvillä ympäristön muutoksen ja konfliktien välisistä yhteyksistä. Oikeustieteilijänä Vuoriota kiinnostaa eriten tässä tematiikassa lain normatiivinen puoli. Hän muistutti, että toukokuussa 2016 Suomi poisti humanitaaristen syiden perusteella myönnettävän oleskeluluvan ulkomaalaislainsäädännöstään. Kyseistä oleskelulupaa voitiin aiemmin myöntää esimerkiksi lähtömaan ympäristökatastrofin perusteella. Nykyään Suomi voi yhä tarjota tilapäisen oleskeluluvan sillä perusteella, että henkilön paluu kotimaahan tai pysyvään asuinmaahan ei ole tosiasiaa mahdollista, esimerkiksi ympäristökatastrofin takia (Ulkomaalaislain pykälä 51). Vuorion mukaan myös jatkuvan oleskeluluvan myöntäminen voi tulla kyseeseen yksilöllisistä inhimillisistä syistä, kun otetaan huomioon olosuhteet, joihin hakija joutuisi kotimaassaan, tai hänen haavoittuva asemansa (pykälä 52).

Ulkoasiainministeriön Matti Nummelin toi keskusteluun ympäristöalan ja kehitysyhteistyön näkökulmaa laajalla alan kokemuksellaan. Hänen mukaansa ministeriö on hyvin perillä ja periaatteessa valmistautunut ympäristön muutoksen aiheuttamaan muuttoliikkeeseen. Ministeriössä muuttoliikeasioita hoidetaan pääosin poliittisen osaston ihmisoikeusyksikön alla. Humanitaarinen apu kuuluu taas ministeriön kehitysyhteistyöyksikköön. Mitään valmista strategiaa ei ympäristön muutoksen ja muuttoliikkeiden tematiikan ympärille ole kuitenkaan vielä luotu. Nummelin korosti, että Suomen kehitysyhteistyö perustuu ihmisoikeusnäkökulmaan ja tärkeänä tavoitteena on vahvistaa ihmisten resilienssiä. Hän kertoi, miten hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin IPCC:n viidennessä raportissa todetaan, että on olemassa tarpeeksi todisteita siitä, että ilmastonmuutos aiheuttaa muuttoliikettä. Tämän kaltainen muuttoliike on kuitenkin yhä erittäin sensitiivinen aihe, koska siihen liittyy muun muassa kompensatioon liittyviä poliittisia ja taloudellisia kysymyksiä. Nummelin mukaan useissa ympäristön aiheuttamissa muuttoliikekonteksteissa ei kuitenkaan puhuta selkeästi pakolaisuudesta tai pakkomuutosta, vaan käytetään mieluummin termiä muuttoliike. Tämä sama termistön valinta toistuu useissa kansainvälisissä lausunnoissa ja strategioissa.

Yleisen keskustelun jälkeen paneelin viimeinen kysymys kuului, miten organisaatiot tulevat jatkossa seuraamaan ympäristön muutosta ja muuttoliikkeitä, sekä mitkä ovat järjestöjen edustajien mukaan tärkeimpiä aihepiiriin tutkimusteemoja. IOM:n Kohonen

totesi, että ilmastonmuutos moninkertaistaa ja hankaloittaa monia konflikteja. Esimerkiksi suuret pakolaisjoukot voivat aiheuttaa leirien läheisyydessä vesipulaa ja siten johtaa konflikteihin alueen muun väestön kanssa. Hänen mukaansa haavoittuvuuden käsite on keskeinen, kun tarkastelemme näitä monitahoisia kysymyksiä. Ympäristömuuttajat ovat usein haavoittuvia, mutta vielä köyhemmissä asemassa olevat eivät edes kykene muuttamaan. Kohosen mielestä vuosien 2015–16 pakolaisten määrän kasvu Suomessa oli hyvää harjoitusta maamme vastaanottovalmiuden testaamiselle. Mikäli ympäristön muutos johtaisi suuriin tulijamääriin, täytyy muistaa, että useat näistä ihmisistä eivät pysty palaamaan koteihinsa niiden tuhouduttua pysyvästi. Maahanmuuton ja kotoutumisen strategioita tulee siten uudistaa vastaamaan tulevia tilanteita. Sisäasiainministeriön Tuomo Kurri korosti loppupuheenvuorossaan alan tutkimuksen tärkeyttä. Hän toivoo jatkossa varsinkin tilastollisia analyysejä, jotka ovat aikasidonnaisia. Kurrin mukaan tällaisella tutkimuksella voi saavuttaa konkreettisia ratkaisuja. Maahanmuuttoviraston Vuorio sanoi, että hänen organisaatiossaan tullaan keskittymään jatkossa yhä enemmän varautumissuunnitteluun. Vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden tulosta on opittu paljon tulevaa ajatellen. Ulkoasiainministeriön Nummelin päätti viimeisen kysymyskierroksen kohdistamalla huomion Suomen eri ministeriöiden väliseen kansalliseen ilmastonmuutokseen sopeutumisen seurantaryhmään, jonka tavoitteena on ilmastonmuutoksen vaikutusten minimointi. Nummelinin mukaan Suomen kehitysyhteistyöllä, kuten metsäsektorilla, on tärkeä asema ihmisten paikallaan pysymisen mahdollistajana alueilla, joilla ympäristön muutos on vakavaa. Nummelin toivoo, että ympäristön muutoksen ja muuttoliikkeen tutkijat huolehtivat siitä, että tuorein tutkimustieto on myös ministeriön käytössä.

Paneeli päättyi Matti Nummelin kysymykseen, joka sivusi emeritus professori Roger Zetterin pääpuheenvuoroa siitä, ovatko ympäristön takia muuttavat uusia pakolaisia. Nummelin kysyi, tulisiko ministeriöiden välisen kansallisen ilmastonmuutokseen sopeutumisen seurantaryhmän muuttaa ”ilmastosiirtolaisen” käsite johonkin toimivampaan termiin. Työryhmässä tuettiin Zetterin ehdotusta siitä, että puhuisimme ”ympäristön takia siirtyneistä/siirretyistä ihmisistä” (*environmentally displaced people*). Tämä on Zetterin mukaan ilmasto- tai ympäristöpakolaisuutta- ja siirtolaisuutta rakentavampi käsite.

Johanna Leinonen

Erikoistutkija, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Concluding Remarks: The Complex Nexus between Environmental Change and Migration

In August 2015, at the conference “Global Leadership in the Arctic: Cooperation, Innovation, Engagement, and Resilience”, held in Anchorage, Alaska, the former U.S. Secretary of State John Kerry delivered the opening plenary. Addressing environmental changes taking place in the Arctic area and globally, he stated as follows:

“(W)e as leaders of countries will begin to witness what we call climate refugees moving – you think migration is a challenge to Europe today because of extremism, wait until you see what happens when there’s an absence of water, an absence of food, or one tribe fighting against another for mere survival.”

Kerry employed alarmist rhetoric to call leaders in the Arctic area to act against environmental change, utilizing the anxieties created by the so-called “refugee crisis” of 2015 to push the countries and their leaders into action.

Kerry was certainly right to remind the audience about the importance of acting against environmental change. As the acts of the new U.S. presidential administration show, it cannot be taken for granted that world leaders take changes taking place in our environment seriously. However, what the presentations and discussions during the two-day seminar “Migrations and Environmental Change” highlighted is that the connection between population movements and environmental change is much more complex than what appears on the surface or what Kerry suggested in his talk. Researchers, civil society actors, and deci-

sion-makers alike still have only a vague understanding of the actual dynamics between environmental factors and forced or voluntary migrations.

In these short concluding remarks, I would like to discuss three takeaway points from the seminar, which I, as a migration scholar, found the most compelling. The first point is precisely about the complexity of the relationship between environmental change and migration. Both sudden catastrophes and slow-onset environmental changes can push people to move, but who is able to leave the affected areas, where do those who can leave exactly go to and for what reasons, what rights they have in this situation, and what their future hopes and prospects are, are all questions that are highly context-specific and need to be examined in detail to better understand climate change population mobility. To phrase this slightly differently, how climate change affects a particular population is not just a question of environmental issues. As Professor Roger Zetter poignantly brought up in his presentation, climate change is not an apolitical or ahistorical phenomenon – it is entangled with the historical developments, politics, economics, and social relations of the context in which it takes place. The environmental change, or a catastrophe, does not take place in a vacuum, but in a place that has a history of its own. Hence, to understand what happens in the context of environmental change necessitates a deeper understanding of the local dynamics and power relations.

Migration scholars pay – or at least should pay – particular attention to the terms they use in research. Terms are not just words – they carry their own weight, and they have the potential to impact political and economic decision-making as well as public opinion. This is the second important point brought to the fore during the seminar: it is not necessarily feasible, or even desirable, to talk about “environmental refugees” or “climate refugees”, to borrow Kerry’s words. Professor Zetter addressed the conceptual, empirical, and normative challenges of using these terms when discussing the conjunction between environmental change and migration. It is difficult to prove causal links between the two, as motives behind any migration decision are difficult to disentangle: the environmental intertwines with the political, the economic, and the social in individuals’, families’, and groups’ migration decisions. Moreover, the tendency to frame climate as the driver of forced migration fundamentally depoliticizes the issue, drawing attention away from the structural inequalities that make certain people or groups more vulnerable than others to changes that take place in their environment.

These leads to the third point that I would like to highlight as a takeaway lesson from the seminar. This is that humans are resilient, and they develop adaptive strategies when faced with dire situations. Migration is one of those adaptive strategies, as the IOM’s Research and Policy Officer Susanne Melde noted in her presentation. However, there are deep structural issues at play, and research has shown that those who are already in a vulnerable position tend to be most affected by environmental changes. More research is needed on this issue as well. Scholars should examine intersectionally how different factors influence the strategies that groups or individuals are able to develop when faced with environmental challenges.

In my view, another lesson of the so-called “refugee crisis” is that acting out of alarmism rarely brings about durable and well-measured solutions. At the moment, while there is con-

sensus that environmental factors will likely play an important role in future migration patterns, few countries or international organizations are prepared to deal with environmentally displaced people. The EU Parliament found some years ago that in Europe, there was no specific legal protection for “environmentally displaced individuals” beyond temporary measures that fail to address long-lasting or permanent environmental damage to homelands (Kraler, Cernei & Noack 2011). At the policy level, it remains to be seen what measures individual nations and supra-national bodies such as the EU take to better prevent or prepare for environmental changes and the displacements they may cause.

When it comes to understanding the nexus between environmental change and human migrations, there is clearly a demand for more effective collaboration between researchers, policy-makers, and civil society actors. Within the research community, this is an area where research collaboration between human sciences and natural sciences seems not only plausible but also needed.

References

- Kerry, John (2015). Remarks at the Global Leadership in the Arctic: Cooperation, Innovation, Engagement, and Resilience (GLACIER), Conference Opening Plenary. Press release from the US Department of State. The Arctic Journal, 31.8.2015. Available from: <http://arcticjournal.com/press-releases/1798/remarks-global-leadership-arctic-cooperation-innovation-engagement-and>. Accessed 28.2.2017.
- Kraler, Albert, Tatiana Cernei & Marion Noack (2011). “Climate Refugees”: Legal and Policy Responses to Environmentally Induced Migration. Brussels: European Parliament, Directorate General for Internal Policies, Policy Department C: Citizens’ Rights and Constitutional Affairs. Available from: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/462422/IPOL-LIBE_ET\(2011\)462422_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/462422/IPOL-LIBE_ET(2011)462422_EN.pdf). Accessed 28.2.2017.

Matti Välimäki

Väitöskirjatutkija, VTM, HuK
Eduskuntatutkimuksen keskus, Turun yliopisto

Politiikan julkisuuden kestoaiheen synty?

Havaintoja vuoden 2011 eduskuntavaalien maahanmuuttojulkisuudesta

Asiasanat: maahanmuutto, turvapaikanhakijat, julkisuus, puolueet, eduskuntavaalit.

Kirjoittaja viimeistelee Turun yliopiston Eduskuntatutkimuksen keskuksessa väitöskirjaa suomalaisten eduskuntapuolueiden maahanmuuttoa koskevien näkemysten kehityksestä 1970-luvulta 2010-luvulle.

Vuosien 2015–16 kansainvälisen ja kansallisen turvapaikkapolitiikan kriisi on pitänyt maahanmuuttokysymykset julkisuudessa viikosta toiseen. Nykyisen keskustelun juuret ja ominaispiirteet olivat kuitenkin monelta osin esillä jo vuoden 2011 eduskuntavaaleissa. Nämä vaalit jäivät historiaan suurena muutoksena suomalaisessa politiikassa, kun perussuomalaiset nosti kannatustaan neljästä prosentista 19 prosenttiin kaikkien muiden eduskuntapuolueiden menettäessä kannatustaan. Vaalit eivät kuitenkaan olleet historialliset ainoastaan tästä syystä. Lisäksi niissä maahanmuuttopolitiikka nousi vaaliagendalla merkittävämmäksi kuin koskaan aiemmin ja toisaalta, niissä kannatusmuutokset olivat selitettävissä merkittävältä osin myös puolueiden edustamien maahanmuutonäkemyksen kautta. Myös esimerkiksi vuoden 1991 eduskuntavaaleissa turvapaikkapolitiikkaan liittyvät kysymykset olivat esillä, mutta keskustelu ei ollut tuolloin yhtä merkittävä vaalien lopputuloksen selittäjä kuin vuonna 2011.

Sami Borg havaitsi vaalien jälkeisessä tutkimuksessa, että perussuomalaisten kannat-

tajat olivat huomattavasti muiden puolueiden kannattajia kiinnostuneempia maahanmuuttopolitiikasta ja perustivat äänestyspäätöksensä huomattavasti muita äänestäjiä useammin nimenomaan maahanmuuttoa koskevaan politiikkaan¹. Lukuisat perussuomalaisten eduskuntaan valitut edustajat korostivat tätä politiikan teemaa kampanjoissaan ja myös puolueen vaaliohjelmissa aihe oli muita puolueita keskeisempi. Seuraavassa käydään läpi, minkälaisen näkökulmien kautta maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä käsiteltiin julkisuudessa vaalien alla, ja miten neljä vaaleissa suurimman kannatuksen saavuttanutta puoluetta asemoivat itsensä suhteessa maahanmuuttopolitiikkaan.

Utisoinnin johtavat näkökulmat

Havainnot perustuvat journalismin sisällönanalyysiin kolmen ja puolen kuukauden ajalta ennen vaalipäivää (1.1.2011–17.4.2011). Tarkastelussa oli 14 alueellisesti luetuimman päivälehdien, kahden iltapäivälehdien ja neljän yleisaikakauslehden uutisointi sekä Yleisradion ja MTV3:n lähettämien iltatutustisten ja vaalikeskusteluiden maahanmuuttokysymyksiä käsitelleet osuudet. Analyysi keskittyy tiedotusvälineiden ja puolueiden edustajien yleisimmin käyttämiin puhe- ja esittämistapoihin.²

Maahanmuuttoa ja Suomessa asuvia ulkomaalaisia koskevat teemat olivat vaaleja edeltäneen julkisuuden merkittävimpien aiheiden joukossa, mutta vain vajaassa kolmasosassa tiedotusvälineiden jutuista aihepiiri liitettiin suoraan vaalikamppailun viitekehykseen. Julkisuuden teemat ja aihepiirin tarkastelukulmat olivat suurelta osin yhteneviä suomalaisen ja kansainvälisen siirtolaisuuden mediarepresentaatioita käsittelevän tutkimuksen havaintojen kanssa³. Maahanmuuton suomalaiselle kansallisvaltiolle, hallinnolle ja palvelujärjestelmille asettama haaste oli keskeisimpiä näkökulmia. Useimmiten aihepiiriä lähestyttiin julkisuudessa kansallisesta näkökulmasta, ja kunnalliset tai kansainväliset viitekehykset olivat harvinaisia. Tämä siitäkkin huolimatta, että esimerkiksi kotouttamispolitiikan käytännön toteutus lankeaa lainsäädännön nojalla pitkälti kunnille ja Euroopan unionissa määritellään myös jäsenvaltioiden maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan suuntaa.

Maahanmuuttajien ryhmistä huomio kiinnittyi uutisoinnissa aiempien vuosikymmenten tapaan turvapaikanhakijoihin ja pakolaisiin. Myös ulkomainen työvoima oli jonkin verran esillä, muttei samassa määrin kuin turvapaikanhakijat ja pakolaiset. Yhteiskunnallisen eliittin lukeutuvat henkilöt, kuten kansanedustajat, ministerit, ministeriöiden korkeat virkamiehet ja tutkijat olivat useimmin esillä asiaa käsiteltäessä, mikä monesti korosti entisestään maahanmuuttokysymysten tarkastelua kansallisesta ja hallinnollisesta tirkistysaukosta. Uutisoinnissa vähemmän näkyvyyttä saivat esimerkiksi maahanmuuttajien tai kolmannen sektorin edustajien näkemykset.

Maahanmuuton lisäämiseen, maahanmuuttajien tarpeisiin tai suvaitsevaisuuteen liittyneet näkökulmat olivat vain pieni osa vaaleja edeltänyttä julkista keskustelua. Sen sijaan journalismissa painottuivat lukuisat erilaiset maahanmuuttokysymyksiin liitetyt lieveilmiöt ja maahanmuuton suomalaiselle yhteiskunnalle asettamat haasteet. Uutisoitiin muun muassa maahanmuuttajataustaisten ihmisten tietyille asuinalueille keskittymisen voivan johtaa "ghettoutumiseen", ulkomaalaisen työvoiman verojen välttelystä, "kunniaväkivallasta" sekä ulkomaalaistaustaisten vankien ja rikoksista tuomittujen määristä. Lähes joka neljännessä päivälehtien jutuista maahanmuutto esitettiin ilmiönä, johon liittyy jonkinlaista rikollisuutta tai väkivaltaa. Tutkimuksessa on todettu tämänkaltaisen puheen johtavan maahanmuuton ja maahanmuuttajien näkemiseen yhä enemmän turvallisuuskysymyksiä ja uhkina, mikä todennäköisesti lisää yhteiskunnallista vastakkainasettelua sekä toisaalta saattaa johtaa kielteiseen asennoitumiseen maahanmuuttajia kohtaan ja tiuken-

nuksiin maahanmuutto- ja maahanmuuttajapolitiikassa⁴. Toinen tasaisesti esillä ollut teema julkisuudessa olivat kustannukset, joita maahanmuutto- ja maahanmuuttajapolitiikkaan esitettiin liittyvän. Valtiontalouden tasapainottaminen oli vaalien keskeisimpiä aiheita ja tästä näkökulmasta myös maahanmuuttopolitiikan kustannusten käsitteleminen oli ymmärrettävää.

Puoluepoliittinen keskustelu maahanmuutosta

Kolme perinteisesti kannatukseltaan suurinta puoluetta keskusta, kokoomus ja SDP ovat 1990- ja 2000-luvuilla tyypillisesti nähneet maahanmuuttajien määrän lisääntymisen useimmiten myönteisenä ilmiönä suomalaiselle yhteiskunnalle. Lisäksi ne ovat korostaneet kotoutumisen julkisen tukemisen ja kansainvälisen suojelun tarjoamisen tärkeyttä sekä mahdollisimman yhdenvertaisten oikeuksien turvaamista Suomessa asuville ulkomaalaisille. Maahanmuuttopolitiikka ei kuitenkaan ole ollut näiden puolueiden poliittisen agendan tai vaalikampanjoiden keskeinen aihe, ja vuoden 2011 vaalit eivät olleet poikkeus. Lähelle poliittista keskustaa sijoittuvien puolueiden on yleisemminkin tutkimuksessa havaittu olevan usein haluttomia painottamaan maahanmuuttokysymyksiä poliittisissa ohjelmissaan⁵. Maahanmuutto ei ollut aihe, jota keskustan, kokoomuksen ja SDP:n ehdokkaat olisivat juuri nostaneet oma-aloitteisesti julkisuudessa esille.

Kokoomukselle keskeinen oli lähinnä pääkaupunkiseudun päivälehdissä käsitelty Romanian ja Bulgarian romanikerjäläisiin liittynyt keskustelu ja puolue profiloitui sekä julkisuudessa että eduskunnassa vaatimalla tiukennuksia kerjäämistä ja leiriytymistä koskevaan lainsäädäntöön. Hallituspuolueiden kokoomuksen ja keskustan puheenjohtajien yhtenä päämääränä oli vakuuttaa vaalikeskusteluissa, kuinka maahanmuuttopolitiikkaa ja erityisesti turvapaikkapolitiikkaa ja -lainsäädäntöä oli tiukennettu edeltäneellä hallituskaudella. Puheenjohtajat Jyrki Katainen (kok.) ja Mari Kiviniemi (kesk.) viittasivat useaan kertaan muutoksiin, joita lainsäädäntöön ja politiikkaan oli tehty "ei-toivotun maahanmuuton" ja väärinkäytösten ehkäisemiseksi. Näiden keskusta-oikeistolaisten puolueiden edustajille taloudelliset näkökulmat maahanmuuttokysymyksiin olivat ominaisia, mikä kävi ilmi muun muassa siitä, kuinka he perustelivat ulkomaisen työvoiman muuton lisäämistä kansantalouden vahvistumisen näkökulmasta. SDP erottui muista puolueista siinä, kuinka se korosti työväenpuolueen perinteisiin sopivasti ulkomaisen työvoiman aseman parantamis-

ta ennen muuta harmaan talouden vastaisilla toimilla.

Journalistisesta näkökulmasta perussuomalaiset oli kiinnostava tulokas poliittisella kentällä, ja sen kautta oli mahdollista löytää eroja puolueiden välillä, ja saada aikaan sähköistä mielipiteenvaihtoa erityisesti maahanmuuttokysymyksistä. Linjaerimielisyydet ovat kiinnostavia paitsi journalismin myös kansanvallan näkökulmasta. Kuvaavaa onkin, että maahanmuuttoa lähestyttiin tiedotusvälineissä puoluepolitiikan kontekstissa nimenomaan ja useimmiten perussuomalaisen kautta. Perussuomalaiset erottui muista puolueista maahanmuuttoa koskevien tavoitteidensa laajuudella ja radikaaliudella. Puolue asemoi itsensä tässä, kuten monissa muissakin vaalien kysymyksissä niin sanotun perinteisen politiikan ja muiden puolueiden vastavoimaksi. Perussuomalaisten edustajien maahanmuuttokysymyksiä koskevat lausunnot edustivat useimmiten kansallismielistä ja arvokonservatiivista ajattelutapaa. Puolue oli maahanmuuton, ennen muuta kansainväliseen suojeluun perustuvan muuton, lisääntymistä vastaan. Lisäksi sen edustajat esittivät suomalaisen yhteiskunnan etnisen moninaistumisen johtavan suurelta osin kielteisiin seurauksiin, kuten kilpailuun suomalaisten ja ulkomaalaisten välillä työpaikoista ja palveluista sekä kasvaviin maahanmuuttajapolitiikan ja sosiaaliturvan kustannuksiin.

Mediajulkisuuteen piirtyi perussuomalaisten linjasta kaksinainen viesti: Puolue pyrki perustavanlaatuisesti muuttamaan aiempaa politiikkaa parlamentaarisiin keinoin ja toisaalta sen ehdokkaissa ja puolueen tavoiteohjelmassa esitettiin olevan tuomittavaa ulkomaalaisvastaisuutta. Puolueiden puhejohtajista ennen muuta Timo Soini oli esillä maahanmuuttoon liittyvien kysymysten yhteydessä. Hän joutui toistuvasti ottamaan kantaa puolueensa ja sen yksittäisten edustajien väitettyyn ulkomaalaisvihamielisyyteen. Soinin lausunnot tähtäsivät ulkomaalaisvastaisen leiman häivyttämiseen. Vaikka puolueen saama julkisuus oli toistuvasti kielteistä, se samalla kuitenkin tarjosi Soinille puoluejohtajista eniten tilaa tuoda julkisuudessa esille puolueensa maahanmuuttoon liittyviä tavoitteita.

Vaalijulkisuus tarjosi polarisoituneen kuvan puolueiden edustamista maahanmuuttopolitiikoista, ja se kulminoitui perussuomalaisten ja muiden välisten näkemysten eroon. Tämä johtui toisaalta siitä, että keskustan, kokoomuksen ja SDP:n edustajille muut politiikan teemat olivat tärkeämpiä, ja ne eivät mahdollisesti edes halunneet keskustella maahanmuuttokysymyksistä, jotka ehkä ymmärrettiin olennaiseksi tekijäksi perussuomalaisten nousukiidolle. Toisaalta joissain muiden puolueiden edus-

tajien lausunnoissa syytettiin perussuomalaisia ulkomaalaisvihamieliseksi ja epäeettiseksi puolueeksi ja sen politiikkaratkaisuja toteuttamiskelvottomiksi. Puolueiden käymästä maahanmuuttokeskustelusta oli helppo muodostaa käsitys siitä, että keskustaa, kokoomusta ja SDP edustavat suhteellisen samanlaista maahanmuuttopolitiikan linjaa, johon vaihtoehdon voisi tarjota perussuomalaiset.

2010-luvun maahanmuuttojulkisuus

Ei ole viitteitä siitä, etteivätkö 1990-luvun taitteesta lähtien esillä olleet turvapaikanhakijoihin liittyvät kysymykset säilyisi maahanmuuttojulkisuuden keskiössä myös tulevaisuudessa. Kesällä 2015 alkanut Euroopan laajuinen turvapaikkapolitiikan kriisi on entisestään lisännyt turvapaikkakysymysten merkittävyyttä sekä poliittisessa päätöksenteossa että julkisuudessa ja kansalaiskeskustelussa. EU:n yhteisen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan ja Suomesta kansainvälistä suojelua hakevien ihmisten lisäksi julkisen ja poliittisen keskustelun olettaisi entistä vahvemmin tarttuvan kotoutumiseen ja väestöltään aiempaa moninaisemmän suomalaisen yhteiskunnan haasteiden pohtimiseen. Paitsi turvapaikanhakijoiden, niin myös muista syistä Suomessa asuvien ulkomaalaisten ja maahan muuttaneiden jälkeläisten muodostama väestöryhmä kasvaa kaisen aikaa.

Maahanmuuttopolitiikan julkisuus, kuten muukin politiikan julkisuus elää murroskautta. Verkon keskustelupalstoilla käytävä mielipiteenvaihto sekä aihepiiriin liittyvien tapahtumien ja mielenilmausten mobilisointi verkossa on yhä merkittävämpää. Sosiaalisen median mahdollistama reaaliaikainen ja ilman journalistisia suodattimia toimiva viestintä ruokkii myös perinteisten tiedotusvälineiden uutisointia. Lisäksi puolueiden edustajien on esitettävä yhä useammin näkemyksiään näillä foorumeilla ja näiltä foorumeilta nouseviin huolenaiheisiin, mikä todennäköisesti osaltaan lisää puoluepoliittista keskustelua aihepiiristä.

Tiedotusvälineiden tuottamia näkökulmia voi pohtia suhteessa yhteiskunnan yleiseen ilmapiiriin: Missä määrin tiedotusvälineiden tarjoamat ajattelurakennelmat ovat yleisen ilmapiiriin heijastumia, ja toisaalta, kuinka paljon julkisuus vaikuttaa yhteiskunnallisen ilmapiiriin kehittymiseen? Julkisessa ja poliittisessa keskustelussa on ainakin vuoden 2011 eduskuntavaaleista lähtien viitattu asenteiden muuttamiseen maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia kohtaan kielteisemmiksi ja on puhuttu mielipiteiden aiempaa vahvemmasta polarisoitumisesta. Tiedotusvälineissä esille pääsevillä yhteiskunnallisen eliitin edustajilla on merkittävä

rooli tähän mahdolliseen polarisoitumiseen ja kärjistymiseen vaikuttamisessa. Monien kansalaisten maahanmuuttoa koskevat näkemykset kuitenkin pohjaavat julkiseen keskusteluun. Entä mikä on populistisen tai kansallismielisen maahanmuuttopoliittisen julkisen keskustelun merkitys? Monimutkaisia maahanmuuton erityiskysymyksiä yksinkertaistava ja monenlaisia kansainvälisiä toimenpiteitä edellyttävän politiikan tyypistäminen yksinkertaisiin kansallisiin ratkaisuihin ja tarkastelukulmiin saattaa vaikeuttaa aiheen ymmärtämistä yleisön keskuudessa ja toteuttamiskelpoisten toimenpiteiden löytämistä esiin nouseviin haasteisiin.

Notes

- 1 Sami Borg (2012a): Perussuomalaiset. Teoksessa Sami Borg (toim.): *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, s. 191–210; Sami Borg (2012b): Tärkeimmät asiakysymykset ja vakavimmat ongelmat. Teoksessa Sami Borg (toim.): *Muutosvaalit 2011*. Helsinki: Oikeusministeriö, s. 240–252.
- 2 Analyysi perustuu kirjoittajan vuonna 2012 valmistuneeseen pro gradu -tutkielmaan Kaepa

maahanmuuttojulkisuus. Maahanmuutto tiedotusvälineissä vuoden 2011 eduskuntavaalien alla. Poliittinen historia, Turun yliopisto.

- 3 Esim. Camilla Haavisto (2011): *Conditionally One of Us: A Study of Print Media, Minorities and Positioning Practices*. Helsingin yliopisto, sosiaaliteiden laitos; Russell King & Nancy Wood (toim.) (2001): *Media and Migration. Constructions of Mobility and Difference*. New York: Routledge; Pentti Raittila (toim.) (2005): *Etnisyyttä, rasismia ja dialogia sanomalehdissä ja Internetissä*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, julkaisuja C 39/2005.
- 4 Jef Huysmans (2006): *The Politics of Insecurity. Fear, Migration and Asylum in the EU*. Lontoo: Routledge; Gallya Lahav (2013): *Threat and Immigration Attitudes in Liberal Democracies. The Role of Framing in Structuring Public Opinion*. Teoksessa Gary P. Freeman, David L. Leal & Randall Hansen (toim.): *Immigration and Public Opinion in Liberal Democracies*. New York: Routledge, s. 232–253.
- 5 Esim. Pontus Odmalm & Tim Bale (2015): *Immigration into the mainstream: Conflicting ideological streams, strategic reasoning and party competition*. *Acta Politica* 50:4, s. 365–378.

Arkkipiispa Kari Mäkinen oli seurueineen vierailulla instituutissa 9.1.2017. Vasemmalta Elli Heikkilä, Kaarlo Kalliala, Kari Mäkinen, Petri Merenlahti, Matti Peipponen, Anssi Nurmi, Johanna Leinonen ja Lotta Haikkola. Kuva: Jouni Korkiasaari.

Tuulia Berschewsky

Sosionomi (ylempi AMK)
Tampereen ammattikorkeakoulu

Jälkihuolto kotoutumisen tukena ja nuoren apuna Yksin, ilman huoltajaa, alaikäisenä maahan tulleiden nuorten jälkihuollon mahdollisuudet

Asiasanat: jälkihuolto, kotoutuminen, nuori, yksin alaikäisenä maahan tullut.

Kotoutumislain (1368/2010) mukainen jälkihuolto on vielä harvojen kuntien työmuoto. Lain tuoma vapaaehtoisuus jälkihuollon toteuttamisessa aiheuttaa sen, että osa yksin alaikäisenä Suomeen tulleista nuorista ei ole jälkihuollon piirissä, ja nuorten tasa-arvo palveluihin pääsyssä ei toteudu. Tarve jälkihuollon palveluille kasvaa kokoajan, kun vuonna 2015 Suomeen yksin tulleet lapset ja nuoret ovat siirtymässä kuntiin ja täysi-ikäistyvät. Jälkihuollolla voidaan auttaa nuorta kotoutumaan ja itsenäistymään ja poistaa esteitä hyvän elämän ja tulevaisuuden tieltä.

Suomessa tehtävää kotouttamispolitiikkaa ohjaa laki kotoutumisen edistämisestä. Yksintulneiden lasten asemaan, ongelmiin ja selviytymiseen on etsitty keinoja erilaisten tutkimusten ja raporttien avulla. Täysi-ikäisyyden kynnyksellä olevien asemaan ei ole kuitenkaan kiinnitetty riittävästi huomiota. Laeista, ja sopimuksista, niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla, muodostuu yleinen viitekehys jälkihuollon järjestämiselle Suomessa, mutta tietoa mitä kotoutumislain mukainen jälkihuolto pitää sisällään on hyvin vähän.

Kotoutuminen vaatii tasavertaisen aseman yhteiskunnassa, vuorovaikutuksen muihin ihmisiin, ystävyyssuhteita, yhteiskunnan toiminnan ymmärtämistä ja nuorelle itselleen sopivan kulttuurin muokkaamista oman etnisen ja uuden maan kulttuurien pohjalta. Nuoren

sisäisten voimavarojen, hyvän elämänhallinnan ja sosiaalinen pääoman tärkeys korostuu nuoren ottaessa vastuun omasta elämästä. Uusi kulttuuri, kieli ja yhteiskunta tuovat nuorelle täysin uudenlaisia kokemuksia omasta toimijuudesta ja pärjäämisestä. Riittävän avun ja tuen avulla nuori selviää uusista haasteista, ja pääsee eteenpäin elämässään. Perheen puute, traumat ja yksinäisyys vaikuttavat negatiivisesti nuoren elämään. Jälkihuollon toimenpiteillä voidaan auttaa nuorta vaikeina hetkinä, ja mahdollistaa nuoren "eteenpäin menijyys" riittävien vaihtoehtojen ja oikea-aikaisen tuen avulla.

Toteutin opinnäytetyönä vuonna 2016 laadullisen tutkimuksen kotoutumislain mukaisesta jälkihuollosta Haastattelin yhteensä 7 sosiaalityöntekijää ja ohjaajaa. Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa Suomessa, neljällä eri paikkakunnalla. Kunnista 2 oli iso, yli 100 000 asukkaan kuntaa, johon nuoret muuttavat, 2 pienehköä, alle 15 000 asukkaan kuntaa, josta nuoret muuttavat pois. Tutkimuskysymyksiä oli neljä: Miten kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa toteutetaan, millaisia hyviä käytänteitä kunnissa on ja mikä on haasteellista jälkihuollon toteuttamisessa, miten kotoutumisen jälkihuoltoa pitäisi kehittää ja miten jälkihuolto tukee nuoren kotoutumista ja elämänhallintaa? Tulokset muodostivat neljä osa-aluetta: Kun-

nan toiminnan rakenteet, jälkihuollon sisällöt, nuoren elämänhallinta sekä hyvät käytännöt, haasteet ja kehittäminen. Olen käynyt niistä lävitse muutaman tässä artikkelissa.

Kunnan toiminnan rakenteet

Kuntien kokoerot tuovat omat piirteensä jälkihuollon järjestämiseen, mutta käytännössä tapa, jolla kunnat järjestävät toimintaa näyttäisi olevan vähemmän tärkeää. Toiminnan järjestäminen voi olla hyvinkin joustavaa, ja jopa kuntarajojen ylimenevää. Riittävät henkilöresurssit, sekä osaavat, sitoutuneet työntekijät, ovat tärkeitä jälkihuollon toteutumiseksi. Samoin verkostojen luominen ja yhteistyö on keskeistä.

Huolimatta erilaisista rakenteellisista painotuksista, kuntien malleissa oli kuitenkin monia yhdistäviäkin tekijöitä. Lähtökohtaisesti suurin yhdistävä tekijä on se, että jokaisessa neljässä kunnassa on tartuttu mahdollisuuteen järjestää kotoutumislain mukaista jälkihuoltoa jo joitain vuosia. Kunnat ovat olleet kehittämässä uutta toimintamallia Suomeen omilta osiltaan. Jokaisessa kunnassa jälkihuoltoa toteutettiin erillisenä toimintana. Yksilöllinen tuki oli keskeinen asia jälkihuollon järjestämisessä. Toisaalta se vaikeuttaa yleisen jälkihuoltopolon rakentamista kunnassa, mutta toisaalta sillä on suuri vaikutus siihen, miten nuori ottaa elämänsä ja tilanteensa haltuun, selviää ja menee eteenpäin. Nuoren palveluihin kuuluu toki peruspalvelut, samalla lailla kuin muillekin kuntalaisille. Tämän yksilöllisen ja yleisen välisen tasapainon löytäminen nuorelle järjestettävissä palveluissa on nuoren tulevaisuuden kannalta tärkeää.

Jälkihuollon sisällöistä

Jälkihuoltoa tarjotaan 18–21 vuotiaille muun muassa perheryhmäkoodista, muista kunnista tai vastaanottokeskuksista ja ryhmäkoodista siirtyville nuorille. Nuoren kanssa työskennellessä lähdetään niinkin arkisten asioiden opettelusta, kuin huoltoyhtiön ilmoituksista ja sähkösovimuksista, aina vaativan kriisityöhön ja nuoren eteenpäin ohjaukseen. Haastatteluista nousi viisi kokonaisuutta esiin, joista kuntien tuottama jälkihuolto muodostui: jälkihuollon alkuun liittyvä intensiivinen tuki, koko jälkihuoltokaaren kestävä ohjaus, koulutus, toimeentulo sekä jälkihuollon päättymisen.

Alkuvaiheen tuki oli jokaisessa kunnassa merkittävä ja tiivis. On tärkeää, että yhteistyö nuoren kanssa aloitetaan, aina kun mahdollista, ennen 18-vuotissyntymäpäivää. Nuorten notkahduksista yksi liittyy juuri alkuvaihee-

seen, ja ylipäättänsä nivelvaiheisiin. Ohjausta ei voi riittävästi korostaa jälkihuollon toteuttamisessa. Arjen taidot, asiointi, psykososiaalinen tuki ja informaation antaminen olivat keskeisiä ohjauksen osa-alueita. Oli se sitten siivouksen tai ruoan laitton opettelua, hakemusten täyttämistä, lääkärintaiteiden varausta tai vaikka keskustelua kahvikupin äärellä, oli ohjaus ehdottomassa keskiössä, sekä turvallisen aikuisen muodossa, että kaikki tietävän neuvojan roolissa.

Koulu ja koulutus koettiin hyvin tärkeinä. Nuoria tuettiin koulutukseen hakemisessa ja koulujen kanssa tehtiin paljon yhteistyötä. Nuoret ovat pääasiassa motivoituneita ja ymmärtävät koulutuksen olevan tärkeää tulevaisuuden kannalta, mutta koulutukseen pääseminen ei ollut aina kovin sujuvaa. Kaikki neljä kuntaa myönsivät nuorille toimeentulotukea opintolainan sijaan.

Nuorten kanssa tehtiin paljon työtä raha-asioiden osalta, sillä nuorten oli vaikea hahmottaa tuloja ja menoja, ja verkkopankkitunnusten ja jopa pankkitilien puuttuminen vaikeuttavat nuorten tilannetta. Kelassa tapahtuneet uudistukset toimeentulotuen osalta huolestuttivat osaa vastaajista.

Jälkihuollon loppuessa 21-vuotiaina nuoret olivat pääosin jo pärjääviä. Ne nuoret, jotka tarvitsivat edelleen intensiivistä tukea, siirrettiin esimerkiksi aikuissosiaalityöhön, mutta usein käytännössä sama sosiaalityöntekijä jatkoi nuoren kanssa työskentelyä ainakin hetken.

Vahvat ja voimavaraiset nuoret

Haastatteluissa nousi monitahoinen kuva nuorten elämästä ja haastatellut kuvasivat voimakkaasti nuorten voimavaroja ja selviytymiskeinoja. Suurin osa nuorista pärjäsivät hyvin tai kohtalaisesti ja vain osalla nuorista oli hyvin vaikeaa. Pakomatkaan, kidutukseen, sotaan ja aiempaan elämään liittyvät asiat tulevat esiin muun muassa erilaisina pelkoina ja mielen-terveysongelmina. Nuoren mielenterveyden ja psyykkisen oirehoidon osalta pitäisi varmistaa, että kunnassa on riittävät matalankynnyksen psykiatriset palvelut ja löytää tapoja saada nuori terapiaan.

Yksinäisyys on yleistä nuorten elämässä ja siihen ei ollut kenties kiinnitetty tarpeeksi huomiota kunnissa. Yksinäisyys jopa korostuu perheryhmäkodin yhteisön vaihtuessa omaan asuntoon ja itsenäiseen elämiseen. Konkreettiset keinot kuitenkin puuttuivat lähes kokonaan, lähinnä esiin tuotiin harrastusten tuki ja muiden nuorten kohtaaminen ryhmämuotoisten infojen toissijaisena tuloksena tai tilojen tarjoamisen kautta. Suomeen tulon ajankohta määrittää paljon millaiset kontaktit nuorella on kantäväestöön, ja ystävyyssuhteita oli muo-

dostunut pääasiassa muiden maahanmuuttajanuorten kanssa. Tuki ja turva, mitä hyvistä ihmissuhteista saa, on nuoren hyvinvoinnin kannalta todella oleellista.

Lähtökohdat yksintulleen ja Suomessa syntyneen kohdalla ovat hyvin erilaiset, pelkästään jo kielen ja kulttuurisen ymmärtämisen osalta. Rasmin ja yhteiskunnan ennakkoluulojen näkyväksi tulo nuorille on vaikea ja vakava asia. Huutelu kadulla, häirintä koulussa tai omassa kotitalossa, ja ilmapiirin kiristyminen oli näkynyt osalle nuorista viime aikoina.

Jälkihuollon hyvät käytännöt ja haasteet

Haastatteluissa tuotiin esiin asioita, jotka kunnissa on koettu tarpeellisiksi jälkihuollon toteuttamiseksi. Ammatillisuuden ylläpitäminen tuli esiin useasta haastattelusta. Työparityöskentely tai muu järjestely, jossa jälkihuollon työntekijä voi keskustella ja peilata omaa ammatillisuuttaan ja toimintaansa, on tärkeää niin jaksamisen kuin työn kehittämisenkin kannalta. Verkostot ovat todella tärkeitä sekä työntekijälle että nuorelle. Verkostojen avulla voidaan esimerkiksi vaihtaa tietoja, löytää palveluja ja yhdistää eri resursseja ja sitä kautta luoda uusia toimenpiteitä. Matalan kynnyksen palveluiden tarjoaminen auttaa nuorta sitoutumaan tukeen ja hakemaan apua tarvittaessa ja helposti. Nuoren luottamuksen saaminen, ja lähelle pääseminen, merkittävän aikuisen roolin kantaminen vaatii pitkäaikaista suhdetta nuoreen.

Haasteina tuotiin esiin enemmän kunnasta riippumattomia haasteita. Näistä tärkein oli kotoutumislain mahdollistama vapaaehtoisuus. Kuntien kenties ajateltiin tarttuvan mahdollisuuteen lakia suunniteltaessa, koska jälkihuollon kustannukset korvataan kunnille, mutta toisin kävi. Toisena isona haasteena nähtiin jälkihuollon loppuminen silloin, kun nuori sitä vielä tarvitsisi. Ikä, Suomen kansalaisuus ja perheenyhdistäminen ovat laista nousevat pääasialliset syyt jälkihuollon päättämiseksi. Yhteistyö kuntien välillä nousi myös haasteena nuorten muuttaessa toiseen kuntaan. Kaikissa haastatteluissa nousi isoksi huoleksi nuoren jälkihuolto muuton jälkeen. Uudella paikkakunnalla nuoren on mahdollisuus jatkaa jälkihuollossa, mikäli uusi kunta sitä tarjoaa.

Oman jälkihuoltotyön haasteiden sijaan haastateltavat toivat esiin oman työn ja kunnan palvelujen kehittämistä. Oman työn, palveluiden ja verkostojen kehittäminen nousi vahvasti esiin. Tähän kehittämisen näkökulmaan on kotoutumislain mukaisen jälkihuoltotyötä tekevien verkosto sekä kotoutumisen osaamiskeskus keskeisessä asemassa.

Katse eteenpin

Puolivuotta haastattelujen jälkeen, marraskuussa 2016, järjestettiin taas kotoutumislain mukaisen jälkihuollon työntekijöiden verkostopäivä. Puolessa vuodessa jälkihuoltotyössä on tapahtunut hurjan iso muutos. Ensiksi vuoden 2015 lasten ja nuorten Suomeen tulo näkyy jo jälkihuollon työssä. Uusia jälkihuoltoa käynnisteleviä kuntia oli verkostopäivässä mukana monta. Pitkään jälkihuollon kanssa toimineilla kunnilla oli jälkihuollossa olevien nuorten määrä noussut ja työntekijät tuntuivat hukkuvan töihin. Tietoa ja mallinnusta, neuvoja, ohjeita kaivataan kuntiin kipeästi. Uusiakin ideoita oli tullut.

Mitä tämä kaikki tuo tullessaan, on hyvä kysymys. Varmasti tärkeää on huolehtia yksintulleiden lasten ja nuorten oikeusturvasta, oikeudesta hyvään ja tasavertaiseen elämään ja tukea heitä elämänpoluillaan. Näillä nuorilla, vaikeuksien lisäksi, on valtavat voimavarat, sitkeyttä, voimaa ja selviytymiskeinoja ja he voivat saavuttaa mitä vain riittävällä tuella ja merkityksellisten aikuissuhteiden avulla.

Koko opinnäytetyö on luettavissa ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöportaaliissa The-seuksessa: "No meidän perustehtävä on tukea nuoren kotoutumista ja itsenäistymistä" Kotoutumislain mukainen jälkihuolto neljällä paikkakunnalla. Linkki <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016120919728>

Kirjallisuutta

- Ager, A. and Strang, A. 2008. Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of Refugee Studies* 21(2), 166–191.
- Björklund, K. 2014. "Haluun koulutusta, haluun työtä ja elämän Suomessa" Yksintulleiden alaikäisten pakolaisten kotoutuminen Varsinais-Suomessa. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Höjer, I ja Sjöblom, Y. 2010. Young people leaving care in Sweden. *Child and Family Social Work* 15. 118–127.
- Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja järjestelmän kehittäminen 2014. Julkaisu 29. Työ- ja Elinkeinoministeriö.
- Kauko, O. 2015. Yksinäisyys alaikäisten turvapaikanhakijoiden valottamana. *Yhteiskuntapolitiikka* 1/2010, 35–45.
- Kerkkänen, H. ja Säävälä, M. 2015. Maahanmuuttajien psyykkistä hyvinvointia ja mielen terveyttä edistävät tekijät ja palvelut. Systemaattinen tutkimuskatsaus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 40/2015. Helsinki.

- Mammon, R. 2010. Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Psykologian laitos. Väitöskirja.
- Martiskainen, T. 2016. Jälkihuollon erityiskysymys: Yksin Suomessa – ilman huoltajaa tulleiden lasten jälkihuolto. Teoksessa Pukio, S. ja Hipp, T. (toim.) Mikä jälki jää? Opas lastensuojelun jälkihuoltotyöhön. Lastensuojelun Keskusliitto, 92–100.
- Policies, practices and data on unaccompanied minors in the EU Member States and Norway 2015. Euroopan muuttoliikevirasto.
- Stein, M. 2006. Research review: young people leaving care. *Child and Family Social Work* 273–279
- Suikkanen, S. 2010. Selvitys kidutettujen ja vaikeasti traumatisoituneiden turvapaikanhakija- ja pakolaislasten ja -nuorten määrästä, sekä heidän psykiatristen palvelujen tarpeestaan. Helsingin Diakonissalaitoksen raportteja 1/2010. Helsinki.

20th Nordic Demographic Symposium

14–16 June 2017 Turku, Finland

The 20th Nordic Demographic Symposium (NDS2017) will be held on June 14th–16th, 2017 in Turku. This biennial symposium brings together researchers, students and other experts especially from the Nordic and Baltic Countries.

The main theme of the NDS2017 will be Demography and Social Inequalities. The invited keynote speakers – Lynn Prince Cooke, Francesco Billari and Mikko Myrskylä – will address social inequalities from different perspectives, but the parallel sessions will include presentations from all main areas of demographic research.

The biennial symposium brings together researchers, students and other experts especially from the Nordic and Baltic countries. Register now!

The registration for the symposium is open:
<http://blogit.utu.fi/nds2017/registration/>

Organisers: the Finnish Demographic Society, the University of Turku Department of Social Research, TITA Research consortium, and Migration Institute of Finland.

Reijo Rautajoki

FM, väitöskirjan tekijä
Itä-Suomen yliopisto, Joensuu

Klooga – kauhujen leiri

Avainsanat: Inkeri, inkeriläiset, väestönsiirto, siirtoleirit, karanteeni, Klooga.

Kloogan väestönsiirtoleiri oli paikka, jonka sodan kokeneet inkeriläiset muistavat. Useimmat heistä tuotiin juuri Kloogan leirin kautta Suomeen jatkosodan aikana vuosina 1943–1944. Tässä artikkelissa tarkastellaan väestönsiirron leiriketjua Inkeristä Hankoon asiakirjojen ja kirjoitusten valossa. Näistä leireistä kerrotaan muutamissa tutkimuksissa ja myös useissa muistelmissa niistä on lyhyitä mainintoja. Varsinaista akateemista tutkimusta leireistä ei ole tehty. Saksalaisten ylläpitämää Kloogan juutalaisleiriä arvioidaan myös kirjoituksessa.

Inkeriläisille Klooga oli kauttakulku- ja karanteenileiri, jossa varmistettiin, ettei Suomeen siirtyvissä matkalaisissa ollut tarttuvia tauteja. Klooga sijaitsee nelisenkymmentä kilometriä Tallinnasta länteen. Leirin perustivat saksalaiset pian sen jälkeen, kun saksalaisten hyökkäys Leningradin edustalle pysähtyi, ja rintamalinjat loppusyksyllä 1941 vakiintuivat. Sota-alueen rintamakyliä tyhjennettiin siviileistä. Sodan jaloista pakenevaa väestöä varten perustettiin useita väestöleirejä Inkeriin ja Viroon. Inkerissä rintamaa lähinnä oleva leiri oli Hatsinassa.

Taistelut ja pommitukset pakottivat ihmiset jättämään kotinsa ja siirtymään kohti länttä. Koko Inkerissä vallitsi vakava puute ruuasta, paikoitellen jopa nälänhätä. Monet uupuivat matkalla ja teiden varsilla näkyi ruumiita. Nälkä pakotti noin 2 000 inkeriläisen lähtemään Saksaan työpalveluun, mikä osoittautui yleensä pakkottomaksi pakkotyöksi.

Inkerin suomalaisväestölle saksalaismiehitäjät järjestivät junakuljetuksia Länsi-Inkeriin ja Viroon, jossa olivat Tapan, Valkan ja Narvan

leirit. Viroon oli siirretty 16.7.1942 mennessä lähes 18 000 henkeä, joista yli 12 000 oli inkerin-suomalaisia. Heidät pyrittiin sijoittamaan Viron maaseudulle työhön, ja sitä varten saksalaiset perustivat leirit Kloogaan, Pölkkylään ja Paldiskiin.

Inkeriläinen Reino Jaakkimainen kertoo junamatkasta vuonna 1942: "Narvajoen ylitettyään juna pysähtyi metsäaukealle antaakseen matkustajille tilaisuuden toimittaa tarpeensa ja venytellä jalkoja. Matkamme jatkui länteen päin ohi Rakveren kaupungin. Rata seurasi Suomenlahden rantaviivaa. Juna pysähtyi Tallinnassa, mutta junasta emme saaneet poistua".

Junan saavuttua Kloogaan ihmiset siirrettiin piikkilangoilla aidattuun nelikulmaiseen leiriin, jonka nurkissa olivat korkeat vartiotornit. Aitauksella haluttiin estää lavantaudin ja pilkkukuumeen leviäminen ympärillä olevaan väestöön. Junasta kaikki vietiin "desinfektioon". Miehet, naiset ja lapset riisuutuivat samassa tilassa ja heidät ohjattiin suihkuun. Kaikkien vaatteet kuumennettiin höyrysaunassa täiden vuoksi. Majoittuminen oli lattialla 200 hengen parakeissa.

Olot leirillä eivät olleet hääppöiset. Ruokaa oli niukasti. Lapsia oli paljon ja heidän osuutensa leiriläisistä oli suuri, lähes puolet. Lasten päät ajeltiin kaljuiksi. Heidän kuolleisuutensa nousi huolestuttavan suureksi pilkkukuume-epidemian vuoksi. Suomalaiset heimojärjestöt kiinnittivät asiaan vakavaa huomiota, minkä jälkeen ensimmäiset 380 inkeriläistä sotaorpoa saatiin siirrettyä Suomeen marraskuussa 1942.

Yksi parakeista, joissa inkeriläiset odottivat karanteenissa Suomeen lähtöä. Kuva: Reijo Rautajoki.

Väestönsiirrosta sopuun

Suomen ja Saksan edustajien välillä käytiin pitkään neuvotteluja Inkerin suomalaisen väestön siirtämisestä Suomeen. Jo ennen kuin maiden hallitukset pääsivät sopimukseen inkeriläisten siirrosta, Suomessa pystytettiin 1.12.1942 kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön alaisuuteen erityinen väestönsiirtohallinto. Väestönsiirron johtajaksi määrättiin professori Pentti Kaitera, joka ensi töikseen organisoivat Väestönsiirtoasiain keskuksimiston. Siihen tuli neljä alatoimistoa, minkä lisäksi Tallinnaan perustettiin suomalainen siirtokomissio, ja sen alaisuuteen toimistot Hatsinaan ja Kloogaan. Tallinnan komission johtoon määrättiin luutnantti Vilho Helanen. Kloogan leiriylläpidosta ryhtyivät huolehtimaan suomalaiset maaliskuun 1943 lopulla.

Sopimus inkeriläisten siirrosta allekirjoitettiin Suomen ja Saksan hallitusten välillä 5.2.1943. Sopimus koski ensi vaiheessa 12 000 Virossa olevaa inkeriläistä. Enempään saksalaiset eivät suostuneet, koska siviiliväestöä – muitakin kuin inkeriläisiä – tarvittiin palvelemaan Saksan sotilas- ja siviilihallinnon tarpeita miehityksellä alueella. He korjailivat teitä ja rakennuksia, pesivät saksalaisten pyykkiä,

rakentelivat varustuksia sekä pitivät muutenkin huolta saksalaisten tarpeista.

Hatsinassa oli saksalaisten perustama suuri keskitysleiri, jonne rintaman läheisyydestä karkotettu siviiliväestö sijoitettiin. Sinne hakeutui myös inkerinsuomalaisia, jotka halusivat päästä pois sotatoimialueelta pyrkiäkseen Viroon tai Suomeen. Leiri oli täyteen ahdettu. Ihmiset pidettiin piikkilankojen takana. Suomalaiset majoitettiin entiseen navettaan, jossa oli maalattia. Lapset tärisivät kylmästä odottaen ruokaa ja lämmintä. Jotkut joutuivat odottamaan Suomeen pääsyä 3–4 kuukautta. Yhdessä parakissa toimi sairaala, jonka hoitohenkilökunta oli kokonaan venäläistä. Siirtokomissio sai järjestettyä toimintonsa oman lääkärin vastaanoton inkeriläisille.

Siirtokomission Hatsinan toimisto avattiin 9.4.1943. Toimiston keskeisin tehtävä oli Suomeen lähteväksi ilmoittautuvien vastaanotto ja kokoaminen lähtöä varten. Ensimmäisinä päivinä kävi kymmeniä perheenhuoltajia kyselemässä mahdollisuudesta päästä Suomeen. Pian kävijöitä oli jo satoja. Toimistossa lähtötoiveet kirjattiin, mutta kenellekään ei voitu lupata mitään varmaa, koska etusijalla olivat Kloogaan jo aiemmin kootut inkeriläiset.

Siirtokomission havaintoja leireiltä

Pastori Juhani Jääskeläinen lähetettiin Suomesta Inkeriin kesällä 1942 huolehtimaan inkeriläisten hengellisestä huollosta. Hän oli itsekin inkeriläinen ja opiskellut Suomessa papiksi. Hän oli joutunut jäämään Suomeen, kun Neuvostoliiton ja Suomen raja sulkeutui. Jääskeläinen kertoo, kuinka hän kävi helmikuun 1943 alussa inkeriläisten pakolaisleireillä Paldiskissa, Kloogalla ja Pölkkylässä pitäen hengellisiä tilaisuuksia aamusta iltaan. Niin hengellisen kuin ruumiillisenkin ravinnon nälkä oli suuri. Mieliala leiriläisten keskuudessa Suomeen pääsystä oli toiveikas. Leiriläisten pääosan muodostivat alastomat lapset ja puolipukeiset naiset. Olot olivat kurjat. Kulkutaudit rehottivat ja tappoivat ihmisiä. Kaikkiaan leirillä arvioidaan kuolleen lähes 2 000 inkeriläistä.

Kloogan leirille oli saatu tilapäinen koulu, jossa toimi kuusi suomalaista opettajaa sekä yksi virolainen ja yksi saksalainen kielten opettaja. Luokkia oli kuusi. Opetusvälineinä oli vain liitua ja lyijykyniä, mutta ei mustetta, karttoja, harppeja, viivoittimia eikä muitakaan havaintovälineitä. Alkuun kirjoitettiin syljellä uunin pintaan. Monelta lapselta puuttuivat sukat. Kolmasosa oppilaista oli tavallisesti poissa vaatteiden puutteen tai sairauden takia. Ruoka oli huonoa, vain laihaa keittoa ja sitäkin vähän. Paraneissa kurjinta oli kylmyys.

Myös Vilho Helanen kävi komissionsa kanssa tutustumassa Kloogan leiriin 26.2.1943. Helanen kirjoittaa päiväkirjassaan käynnistä leirikoulussa seuraavasti: "Mielenkiintoista oli käydä talossa, jossa toimi leirin suomalainen koulu. Sen opettajat olivat leirille siirrettyjä Inkerin bolševistisiä opettajia. Tapasimme koulun miehisen johtajaopettajan ja eräitä naisopettajia ja seurasimme jonkin verran heidän opetustaan, mikä kuulemastamme päättäen keskittyy suomen kirjakielen harjoitteluun, kirjoitukseen ja laskentoon. Osa oppilaista on aina poissa, koska monessa perheessä on vain yhtä lasta varten jalkineet, joten lasten on vuoroteltava koulunkäynnissä".

Muutamaa päivää myöhemmin komissio kävi tutustumassa Vesikkolaan, josta käynnistä Helanen kirjoittaa:

"Vesikkolan käyntimme päätarkoituksena oli käydä tutustumassa kylän suomalaiseen kouluun. Opettajattaret oli entisiä kommunistiopettajia ja tyyppiltään aika outoja, mutta syntyperäisiä inkeriläisiä sentään. Eräässä luokassa oli parikymmentä oppilasta, yksi ryssälainen tyttö, mutta kaikkien muiden äidinkieli suomi. Menossa oli suomen tunti. Valitettavasti lukukirja puuttui ja sen sijasta käytetään paperille kirjoitettuja kertomuksia. Sisälukutaito tuntui lapsilla olevan aika hyvä. Mutta kun opettajat

sitten ryhtyi kuulustelemaan, mihin osiin kertomus jakaantui ja nuo osat olivat silmiinpistävän teennäisiä, hän paljasti naivisti, että tätä tuntia oli päiväkausia edeltä käsin valmistettu".

Siirtojen käynnistyminen

Laivasiirrot Suomeen käynnistyivät maaliskuun lopulla. Ensimmäinen inkerinsuomalaisten laivakuljetus lähti Paldiskista 29.3.1943 klo 10.45, ja siinä oli mukana 302 henkilöä. Sen jälkeen viikkovauhti oli 1 000–2 000 henkilöä. Hatsinan leirillä olevia inkeriläisiä alettiin lastata juniin toukokuussa ja viedä Kloogaan. Leirin päällikkö oli luutnantti T. Saastamoinen laati viikoittain Väestönsiirtoasiain keskuustoimistolle raportit, joissa hän ilmoitti leiriltä lähteneiden lukumäärän, toimistohenkilöstön nimilistan, komennukset, lomat ja leirillä vierailijat. Leirillä otettiin vastaan Suomeen siirtyvien ihmisten rahavarat, jotka kirjattiin ja talletettiin Tallinnan siirtokomission pankkitilille. Inkeriläiset saivat ruplien ja Saksan itämarkkojen arvon takaisin Suomessa markkoina.

Kloogasta siirtöväen matka jatkui karanteeniajan jälkeen seitsemän kilometrin päässä sijaitsevaan Paldiskin satamaan, jossa siirryttiin laivoihin. Tällä satamaleirillä viivytettiin yleensä vain lyhyt aika. Huhtikuun loppuun mennessä oli Hankoon siirretty 14 laivakuljetuksella 4 408 henkilöä. Leirillä toiminut kansakoulu lopetettiin huhtikuun puolivälissä. Siirtoliikenne hiljeni keskikesällä ja siirron todettiin päättyneen 17.10.1943, jolloin siirrettyjen lukumäärä oli 20 050.

Inkeriläisten siirron toinen vaihe käynnistyi heti ensimmäisen vaiheen jälkeen. Siirtosopimusta laajennettiin ja sovittiin kaikkien inkerinsuomalaisten siirrosta pois sotatoimialueelta. Sodan yleistilanne oli muuttunut ratkaisevan kriittiseksi loppukesällä 1943. Saksalaiset valmistautuivat perääntymään ja tyhjentämään koko Inkerin kaikista siviileistä. Kiireestä tuli arkea ja siirrosta hullunmylly. Kloogan leiri täytyi ihmisistä, jotka odottivat pääsyä Paldiskiin ja laivaan. Pahimman ruuhkan aikana joukoittain ihmisiä joutui majoilemaan Kloogalla ja Paldiskissa ulkosalla myöhäsyksyn kylmillä säillä.

Laivat, joita kuljetuksissa käytettiin, olivat pieniä eivätkä olleet kahta lukuun ottamatta tarkoitettuja matkustajien kuljettamiseen. Yhteensä laivoja oli kuusitoista. Viimeiset pienet ryhmät tuotiin Hankoon kesäkuussa 1944. Itämerellä oli miinakenttiä, mutta saksalaiset raivasivat laivaväylän Paldiskista Hankoon miinoista vapaaksi. Laivakuljetukset tehtiin siirtojen alkuvaiheessa päiväaikaan, kun saksalaiset hallitsivat ilmatilaa. Syksyllä oltiin pakotettuja siirtämään yöllisiin kuljetuksiin venäläisten vilkastuneen lentotoiminnan pelossa. Kaikki kuljetukset sujuivatkin ilman tappioita.

Toisen maailmansodan sanotaan jättäneen vuotavia haavoja monen kansakunnan historiaan. Virokaan ei jäänyt osattomaksi holocaustista. Eräs suurimmista joukkotuhoista suoritettiin juuri Kloogan keskitysleirillä, joka sijaitsi aivan Kloogan inkeriläisleirin lähistöllä. Keskitysleirille oli tuotu noin 2 000 juutalaista ja rikollista vankia Viron ulkopuolelta, lähinnä Baltiasta. Leirin vartijat olivat virolaisia. Kun Neuvostoliiton puna-armeija tunkeutui Länsi-Viroon, saksalaiset ryhtyivät kiireesti tuhoamaan leireillä olevia. Tehtävää suorittamaan tuli saksalainen erikoisryhmä. Virolaiset vartijat lähetettiin koteihinsa. Saksalaiset tuhosivat armottomasti polttamalla lähes 2 000 juutalaista 19. syyskuuta 1943 juuri ennen perääntymistään.

Hangosta uudelleen karanteeniin

Hankoon perustettiin tammikuussa 1943 inkeriläisten vastaanottoleiri. Sen päälliköksi määrättiin luutnantti V. Palmu. Hän sai vuokratuksi Hangon keskustasta Esplanadinkadulla olevat Hangon entisen rukoushuoneen, työväentalon ja kolme suurta venäläisten aikana käytettyä parakkia. Kaikki rakennukset olivat korjauksen tarpeessa. Lisätiloja huoltoon varten rakennettiin runsaasti. Leirialueet eristettiin aitausella. Leirin sairaala toimi RTR 11:n sairaalan yhteydessä. Muonituksen hoiti Raaseporin Lotta Svärd -piiri.

Hangon leirin tehtävänä oli ottaa vastaan ja täisaunottaa siirtolaiset sekä lähettää heidät edelleen muualle Suomeen. Hanko oli päävastaanottoleiri, ja sen kautta saapui 50 000 inkerinsuomalaista. Siirtojen ruuhkahuipun aikaan vastaanottoleirejä perustettiin lisäksi Turkuun, Pohjakuruun ja Raumalle. Leirien tehtäviin sisältyi moninaisia toimintoja, muun muassa henkilökorttien täydentämistä, rahojen luovutusta, vaattetäydennystä ja sairaiden hoitoa. Vastaanottoleirit oli tarkoitettu vain lyhyttä

oleskelua varten, eikä niissä yleensä viivytty pitkään.

Hangosta inkeriläisten kuljetukset jatkuivat sijoitusleireille, joissa väestön tuli viipyä uudelleen karanteenissa kolmen viikon ajan, ennen kuin työhön sijoitus saattoi tapahtua. Näitä karanteeni-leirejä oli eri puolilla maata yhteensä 15, pohjoisin Oulussa. Karanteenitiloiksi vuokrattiin erilaisia suuria rakennuksia, kuten kansakouluja, seurojen-, työväen- ja suojeluskuntataloja. Tilat saattoivat sijaita hajallaan kaukanakin toisistaan, jopa eri kuntien alueella. Karanteeniväen yhteydenpito ympäristöön oli kiellettyä kulkutautivaaran vuoksi, mutta heidän eristämisenä oli työlästä.

Loppusyksyllä 1943 olosuhteet heikkenivät, kun siirtoväkeä ahtautui leireille tungokseen asti. Syksyn kylmyys ja pakkaset vaivasivat. Suomen leirit tarjosivat kuitenkin paremmat olot kuin Inkerin ja Viron leirit. Lotat tarjosivat säännöllisen muonan ja ihmisten tervehdennöidosta huolehdittiin. Karanteenileireiltä siirtoväki sijoitettiin eri kuntiin sitä mukaa kuin työtä heille löytyi. Kevään ja kesän 1944 kuluessa useimmat leirit lakkautettiin vähitellen.

Leiriketjun Hatsinasta Hankoon voidaan todeta toimineen sujuvasti Inkerinmaan tyhjennykseen saakka. Vuoden 1943 lopun tavaton hullunmylly ruuhkautti ketjun toiminnan pahasti, mutta se selvisi tyydyttävästi tehtävästään vaikeissa oloissa.

Lähteet

- Nevalainen, Pekka (1990). *Inkeriläinen siirtoväki Suomessa 1940-luvulla*. Otava.
- Pirhonen, Olli (2012). *Kansan vihollinen: Inkerinsuomalaisen Niina Väärän tarina*. Docendo.
- Roiko-Jokela, Heikki & Heikki Seppänen (toim.) (1997). *Etelän tien kulkija: Vilho Helanen*. Atena.
- Tuuli, Erkki (1988). *Inkeriläisten vaellus*. WSOY. Inkeriläisten viesti 4/2012.

Elli Heikkilä

Tutkimusjohtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Muuttovirtojen ja liikkuvuuden kirjoja Suomessa

Suomessa muutti lähes 900 000 henkeä maan sisällä vuonna 2015. Kuntien välisiä muuttoja näistä oli 280 484 ja kunnan sisäisiä muuttoja peräti 613 261 vuonna 2015. Luvuista puuttuvat ne henkilöt, jotka kausimuuttavat ja ovat siten alle vuoden uudessa asuinkunnassaan. Maahanmuuton määrä oli 28 746 henkeä ja maastamuuton 16 305 henkeä, joten Suomi sai siirtolaisuudessa muuttovoittoa 12 441 henkeä vuonna 2015. Näissä luvuissa eivät ole mukana vuoden 2015 syksyllä tulleet turvapaikanhakijat. Heitä oli 32 476 henkeä.

Kaupunkimaiset kunnat ovat selkeästi muuton kohdealueita sekä maan sisäisessä muutossa että siirtolaisuudessa. Kuntien välisessä muutossa ne ovat saaneet 76 prosenttia muutoista ja jopa 85 prosenttia Suomeen kohdistuvasta maahanmuuttovirrasta vuonna 2015. Kunnan sisäisistä muutoista 82 prosenttia on tapahtunut kaupunkimaisten kuntien sisällä, ts. puoli miljoonaa on vaihtanut asuinpaikkaansa yhden vuoden aikana. Kaupungistumisen ennustetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Taajaan asutut kunnat ovat saaneet hieman suuremman määrän maan sisäisen muuton virrasta kuin maaseutumaiset kunnat. Molemmissa lähtömuutto on kuitenkin ollut suurempaa kuin tulomuutto, joten alueita on kohdannut muuttotappio. Molemmilla kuntaryhmillä sen sijaan maahanmuutto on ylittänyt maastamuuton, joten alueet ovat saaneet muuttovoittoa siirtolaisuudessa.

Muuttoliikkeiden ohella Suomessa pendelöidään eli käydään muualla kuin asuinkun-

nassa työssä. Pendelöijien määrä on ollut 757 203 henkeä eli kolmannes kaikista Suomen työllisistä vuonna 2014. Mitkä kunnat saavat eniten pendelöijiiä? Kärjessä on Helsinki, jonne suuntautuu päivittäistä työssäkäyntiä muista kunnista 151 065 työntekijää. Seuraavina kunnina, joissa pendelöijien määrä ylittää kymmentuhatta henkeä, ovat Vantaa (62 009), Espoo (55 345), Tampere (40 737), Turku (35 424), Oulu (14 252), Lahti (13 775), Jyväskylä (12 701) ja Vaasa (11 922). Tämä näkyy luonnollisesti arkipäivän liikenteessä. Pendelöinti kytkeytyy etenkin laajoihin työnmarkkina- ja työssäkäyntialueisiin, joita löytyy suurista kasvukeskuksista ja niiden ympäristöstä.

Kun seuraavaksi katsotaan kuntia, mistä pendelöidään eniten muihin kuntiin vuonna 2014, suurimmat määrät ovat Helsingissä (66 261 työntekijää), Espoossa (62 459), Vantaalla (54 514), Tampereella (18 726) ja Turussa (17 652). Suhteellisesti tarkasteltuna Kauniaisissa, Lemlandissa, Ruskolla, Maskussa, Pirkkalassa ja Pornaisissa 75 prosenttia ja sitä enemmän kunnan työllisistä on ollut pendelöijiiä samana vuotena. Omasta kunnasta muihin kuntiin suuntautuvan työmatkaliikenteen pienimmät osuudet ovat Kuusamossa (7 %), Rovaniemellä (9 %), Mikkelissä ja Lieksassa (noin 10 % molemmissa). Työpaikat ovat siten näissä kunnissa sijainneet etupäässä asuinkunnan alueella.

Pendelöijistä 35–44- ja 45–54-vuotiaita on molempia ollut neljännnes ja 25–34-vuotiaita vajaa neljännnes vuonna 2014. Tämä kuvastaa sitä, että päivittäinen työssäkäynti koskettaa tasaisesti eri ikäluokkia. Korkeasti koulutet-

tujen osuus kaikista pendelöijistä on ollut 46 prosenttia. Alueelliset erot ovat kuitenkin pendelöivien korkeasti koulutettujen osuuksissa suuret, vaihdellen Kauniaisten 71 prosentista Eckerön 21 prosenttiin.

Yksi tärkeä ilmentymä liikkuvuudesta on myös suomalaisten kesämökkeily. Alueet, joilla kausittainen väestö kasvaa, sijaitsevat eri puolilla Suomea. Tilastokeskuksen mukaan maassamme oli kaikkiaan 501 600 kesämökkiä vuonna 2015. Niillä arvioidaan olevan lähes 3 miljoonaa käyttäjää. Rannikko on nostanut esiin käsitteen maaseudun näkymätön väestö, koska hänen mukaansa sen enempää viranomaisilla kuin kellään muullakaan ei ole tietoa esimerkiksi kesämökeillä käynneistä ja niiden paikallisesta merkityksestä.

Lähteet

- Pitkänen, Kati (2011). *Mökkimaisema muutoksessa: Kulttuurimaantieteellinen näkökulma mökkeilyyn*. Dissertations in Social Sciences and Business Studies 31. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.
- Rannikko, Pertti (2016). Tyhjenevätkö saloseudut, valehtelevatko tilastot? Elli Heikkilä & Tuomas Martikainen (toim.), *Maassamuutto ja siirtolaisuus kehityksen moottoreina?* IX Muuttoliikesymposium 2015. Julkaisuja 4. Turku: Siirtolaisuusinstituutti, 89–95
- Tilastokeskus (2017). <http://stat.fi/>. Luettu 16.2.2017.

**SIIRTOLAISUUS-
INSTITUUTTI**

Etsitkö kirjallesi julkaisijaa?

Siirtolaisuusinstituutti julkaisee sekä laajalle yleisölle että tutkijoille suunnattuja julkaisuja, joissa käsitellään instituutin toimenkuvaan liittyviä aihepiirejä. Näitä ovat kansainväliset (maahan- ja maastamuutto) ja maan sisäiset muuttoliikkeet, etniset suhteet ja ryhmät sekä muut vastaavat ilmiöt. Instituutin julkaisut perustuvat avoimeen saatavuuteen (open access), jolloin teokset ovat luettavissa myös digitaalisessa muodossa. Sarjamme ovat:

1. Tutkimus – Forskning – Research -sarja

Tutkimus-sarjassa julkaistaan vertaisarvoituja tieteellisiä monografioita ja kokoomateoksia sekä väitöskirjoihin perustuvia teoksia.

2. Julkaisuja – Publikationer – Publications -sarja

Julkaisuja-sarjassa julkaistaan monenlaisia laajalle yleisölle tai tutkijoille suunnattuja teoksia, kuten tutkimusraportteja, tieteellisiä monografioita, kokoomateoksia, väitöskirjoja, selvityksiä ja oppikirjoja. Teoksia ei vertaisarvoida.

Lisätietoja löydät nettisivuiltamme: www.siirtolaisuusinstituutti.fi

Ismo Söderling

Verkostotutkija, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Irtileikattuja sormia ja avaruusmatkailua – suomalaiset utopia-siirtolaiset Kuubassa

Asiasanat: Kuuban suomalaiset, utopia-yhteisöt, Väinö Huovinen/Hoover.

Tarkastelen seuraavassa utopia-yhteiskuntien syntyä alan kirjallisuuden perusteella: miksi ja minne niitä on syntynyt, miten ne ovat kehittyneet. Suomalaiset ovat perustaneet ulkomaille viimeisten 120 vuoden aikana noin 20 ihanneyhteisöä. Tarkastelen lähemmin Kuubaan 1900-luvun alussa perustettua Itabon suomalaisasutusta: paikalle muutti lähinnä Yhdysvalloista 12 perhettä aloittaakseen uuden elämän. Toisesta Kuubaan perustetusta utopia-yhteisöstä Ponnistuksesta Omajan kaupungin lähellä tiedetään jossain määrin enemmän, kiitos paikalla myöhemminä vuosikymmeninä työkennelleiden vapaaehtoisten suomalaisten so-lidaarisuusprikaatilaisten.

Unelmista utopia-yhteisöihin

Ihmisillä on aina ollut unelmia. Unelmoimme työstä, parisuhteista, paremmista asunnoista tai vaikkapa vapaudesta. Utopia-kirjoittajien tunnettuna kantaisänä voitaneen pitää Thomas Morea ja hänen Utopia-kirjaansa 1500-luvun alussa. Siinä hän sen ajan löytöretkeilijöiden innoittama hahmottelee Utopia-nimisen saaren, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja vanhempien kunnioittamista pidetään hyveenä. Toinen tunnettu ja yhteiskunnallisesti vaikuttanut henkilö oli ranskalainen valistusfilosofi Rousseau, jonka poliittiset ajatukset vaikuttivat Ranskan vallankumoukseen ja romantiikan nousuun. Rousseau'n radikaalisuus ja vallankumouksellisuus näkyy hänen Yhteiskuntasopimus-teoksessaan esittämässään kuuluisassa

lauseessa "Ihminen on syntynyt vapaaksi ja kaikkialla hän on kahleissa".

Pian Rousseau'n aikoihin alkoi ilmestyä erilaisia utopia-yhteiskuntia. Itse asiassa Amerikkaan suuntautuneeseen siirtolaisuuteen ja itsessään Yhdysvaltojen syntyyn on paljolti vaikuttanut Euroopasta siirtyneiden tai paenneiden uskonnollisten ja poliittisten ryhmien siirtyminen uudelle mantereelle. Nämä uskonnolliset liikkeet ovat muodostaneet uskonnollisia yhteisöjä, jotka ovat edelleen Yhdysvalloissa tunnettuja (mm. kveekarit, mennoniitat, amishit, juutalaiset).

Utopia-ajattelu voimistui Euroopassa 1800-luvun lopussa. Tähän oli useita syitä. Ihmiset olivat pitkien sotien uuvuttamia. Lääketiede ja ravitsemusoppi kehittyivät, ja ihmiset oppivat etsimään vaihtoehtoisia tapoja elää omalla, itselleen sopivalla tavalla. Toisaalta sanomalehtien ja liikenneyhteyksien kehittymisen myötä tieto levisi nopeasti, samoin mahdollisuus samanmielisten kokoontua.

Suomalaisia ihanneyhdyskuntia ryhdyttiin perustamaan suuremmassa mittakaavassa 1800-luvun lopulta lähtien. Useimpien suomalaisten utopia-yhdyskuntien syntyhistorian taustalla vaikuttivat sosialististen aatteiden, vegetarismien tai vaikkapa venäläistämisen paineista johtuneet syyt. Helsinkiläinen toimittaja Matti Kurikka tunnettiin sosialistisista aatteistaan, ja hän perusti Australian Chilla-goan vuonna 1900 yhteisön, jota voitaneen pitää ensimmäisenä uuden ajan suomalaisena utopia-siirtokuntana. Se hajaantui varsin pian, ja Kurikka kannattajineen siirtyi Kanadaan,

jonne hän perusti Sointula -nimisen kommuunin. Malcolm-saarella sijaitsevalla kylällä asuu edelleen vankka suomalaisyhteisö, joskin alkuperäinen aate on jo hiipunut moneen kertaan.

Vuonna 1906 suomenruotsalainen Arthur Thesleff perusti Argentiinaan Colonia Finlandesa -nimisen utopia-yhteisön. Kyse oli lähinnä poliittisesta reagoinnista juuri alkaneita Venäjän sortotoimenpiteitä vastaan. Suurimmillaan Coloniaassa oli n. 500 asukasta. Vähitellen suomalaisyhteisö hajaantui, mutta edelleen lähialueelta löytyy suomea puhuvia perheitä, joiden juuret ovat Colonia Finlandesassa. Etelä- ja Väli-Amerikkaan perustettiin muitakin ihanneyhteisöjä. Kuubaan syntyivät Ponnistus ja Itabo-nimiset pieniyhteisöt, Dominikaaniseen tasavaltaan taas Viljavakka. Erityisesti Väli-Amerikkaan syntyneille siirtokunnille oli tunnusomaista se, että niihin muuttaneissa oli paljon Yhdysvalloista ja Kanadasta lähteneitä. Raskas työ kaivoksissa ja metsäkämpillä ei ollut juuri sitä, mitä oltiin lähdeTTY Suomesta "rapakon" takaa hakemaan. Toisaalta varallisuutta oli useimmille kertynyt sen verran, että oli mahdollisuus miettiä elämälle uusia vaihtoehtoja. Utopiat kutsuttivat monen mieltä ja myöhemmin lompakkoa.

Suomalaiset utopia-yhteisöt Kuubassa

Kun venäläisten sortokausi viime vuosisadan alussa oli kovimmillaan, sen kohteena Suomessa oli erityisesti maan älymystö, lehtimiehet ja poliittiset vaikuttajat. Tällaisista henkilöistä tunnetuimmat olivat Konni Zilliacus ja Eero Erkko. Zilliacus kirjoitti, että sotaväenottoja pakenevat suomalaiset voisivat perustaa ulkomaille suuria yhdyskuntia vaalimaan suomalaisuutta. Helsingin Sanomien edeltäjän Päivälehdessä vuonna 1889 perustanut Eero Erkko otti ajatuksesta kunnan kopin, ja ryhtyi etsimään paikkaa, johon tällainen kolonia voitaisiin perustaa. Erkolle olivat ajat käyneet Suomessa tukaliksi ja maa alkoi polttaa jalkojen alla, sillä hän oli saanut puheillaan ja kirjoituksillaan venäläisten vihat päälleen. Monien vaiheiden jälkeen suomalaiset liikemiehet ostivat kaksi siirtokunnaksi tarkoitettua aluetta Kuubasta. Toinen paikkakunta oli nimeltään Itabo ja toinen Omaja, jonne perustettiin Ponnistus-niminen yhteisö.

Suomalaisia utopia-yhdyskuntia on vainannut kolme piirrettä: ensinnäkin suomalaiset eivät osanneet hankkia kunnan maata, vaan heille usein ajautui ylihinnalla myytyä joutomaata. Näin kävi Itabossa, Omajassa ja monessa muussakin siirtokunnassa. Esimerkiksi Brasilian Penedon hankinta 1920-luvun lopulla oli lottovoitto paikalliselle jesuiittaluostarille, joka pääsi kertaheittolla eroon rasiitteeksi käyneestä farmimaastaan. Toinen onnistumi-

sen edellytys maatalouteen perustuvissa ihanneyhteiskunnissa on se, että muuttajat osavat maatalouden jalon taidon. Ehkä onni olisi suosinut Kuubassakin, jos olosuhteet olisivat olleet suomalaistyyppiset. Tässä suhteessa Etelä- ja Väli-Amerikka olivat sadekausineen, tuohyönteisineen ja outoine kasveineen todellinen haaste suomalaisille. Tämän kokivat karvaasti kuubansuomalaisten ohella esimerkiksi Brasilian Penedoon muuttaneet maanmiehemme. Penedolaisten maataloustyö oli tuskaista, vaikka siirtokunnan johtaja Toivo Uuskallio oli kasvinviljelyksen ja puutarhahoidon todellinen ammattilainen. Kolmas haaste liittyy johtajuuteen tai sen puutteeseen. Yleensä utopia-yhteiskunnilla on omat ideologiansa ja niihin pitäytyvät johtajat. Pian alkoivat riidat, joiden siemeninä olivat maanviljelyksen epäonnistumiset ja sitä kautta kasaantuneet taloudelliset huolet: lainavetoista farmaamista ei yleensä helpota kato toisensa jälkeen.

Sekä Itabossa että Omajan Ponnistuksessa asui perustamisen jälkeen noin 12 perhettä. Muuttajat olivat pääasiassa Pohjois-Amerikasta tulleita perheellisiä siirtolaisia. Heissä oli kaivoksissa, metsätöissä ja tehtaissa työskennelleitä, tyyppillisiä amerikansuomalaisia perheitä siis. Koska amerikansuomalaisten työntekijöiden keskuudessa sosialistiset aatteet olivat saaneet vankan jalansijan, ei siis ollut ihme, että varsinkin Ponnistuksen suomalaiset perustivat tiukasti sosialistisen ihanneyhteiskunnan. Tämä ilmeni siten, että toisia puhuteltiin tovereiksi, uskontoon suhtauduttiin kielteisesti ja hautajaisetkin pidettiin sosialistisen kaavan mukaan. Aatetta vahvistettiin myös USA:sta tilatuilla vasemmistolehdeillä kuten Industrialistilla, Raivaajalla ja Työmiehellä. Siirtokunnat sellaisenaan hajoivat muutamassa vuodessa. Suurin osa perheistä palasi takaisin Yhdysvaltoihin, osa Suomeen. Muutama perhe jäi maahan, ja heidän myöhemmistä vaiheistaan ei ole ainakaan toistaiseksi tarkkaa selvyyttä.

Omajassa on aina silloin tällöin käynyt suomalaisia vierailemassa, ja paikkakunnasta sekä sen suomalaisesta historiasta on ilmestynyt joitain lehtikirjoituksia. Omajan myöhempi näkyvyys perustuu paljolti siihen, että menneinä vuosikymmeniä kaupungin lähistöllä olevalla sokeriruokoviljelmällä on työskennellyt suomalaisia vapaaehtoisia. He ovat aivan viime vuosinakin tehneet paikkakunnalle "muistelu-retkiä". Sen sijaan Itabon nykytilasta ei ole juuri kirjoituksia näkynyt. Minulle tuli mahdollisuus viettää 10 päivää Kuubassa lokakuussa 2016. Matkani päätarkoitus oli vierailulla Itabossa ja selvittää, asuuko paikkakunnalla edelleen suomalaisia, ja tiedetäänkö heistä yleensäkin jotain.

Espanjan kieltä taitamattoman on lyhyen ajan puitteissa turha lähteä matkaan. Niinpä hyvissä ajoin ennen vierailua otin yhteyttä

paikalliseen asiantuntijaan Jesse Aquilariin, kiitos parahiksi avautuneen nettiyhteyden. Ystävälläni oli aikanaan ollut hyvä ura Kuuban mediamaailmassa. Kun maan olot ovat vapautumassa, päätti Jesse jokin aika sitten kokeilla siipiään yrittäjänä. Kontaktillani oli erinomainen englannintaito, mainiot tiedot historiasta ja suorastaan maaginen kyky pyörittää paikallista "systeemiä". Sellaista virastoa tai henkilöä ei löytynyt, jolta Jesse ei saanut puristettua tietoa tai ainakin tiedonmurusta jahdatessamme suomalaisten juuria Itabossa.

Havannasta Itaboon on 180 km. Tieyhteys on hyvä, joten vuokratulla 1950-luvun amerikkalaisella matka kesti vain kolme tuntia suuntaansa. Tästä kiitos kuuluu myös ammattitaitoiselle kuljettajallemme, joka pyörity kuusi (6) miljoona kilometriä ajettua ajopeliään suvereenisti.

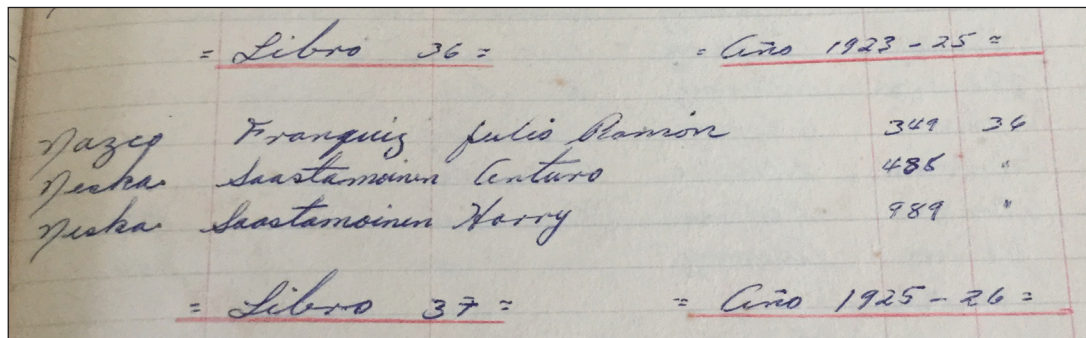
Itabossa on asukkaita nykyisin reilut 1 000 henkeä. Kaupunki kuuluu hallinnollisesti naapurikaupungin eli Martin alaisuuteen. Niinpä aloitimme etsintämme vieraillemalla paikallisessa museossa. Siellä ei suomalaisista tiedetty mitään. Museossa, kuten muissakin virastoissa jopa ihmeteltiin intoamme hakea suomalaisia juuria – ne kun eivät ole Kuubassa kiinnostavia aiheita. Seuraavaksi siirryimme Martissa olevan katolisen kirkon puoleen. Kirkko oli viime vuosisadan alussa keskeinen instituutio ja Martin seurakunnan kirkonkirjat suorastaan pursusivat sakastin takaisessa huoneessa. Valitettavasti täälläkin vedimme vesiperän. Saimme kuitenkin mielenkiintoisen vinkin. Itabolainen senor Chichi on kylän vanhimpana asukaana 83-vuotias ja omaa kuulemma hyvän muistin. Hän jos kuka tietäisi esimerkiksi 1930-luvulla eläneet ja heidän taustansa. Ystävämme olikin tavatessamme pirteä ja hänellä oli todellakin hyvä muisti. Chichin kommentit voi kiteyttää seuraavasti: "Ooh, täällä oli paljon ihmisiä eri maista, mutta kaikki olivat kuubalaisia. Ei suomalaisista erikseen puhuttu". Paikallisen koulun opettajat levittivät käsiään. Itabon hautausmaan tutkiminen ei sekään vienyt asiaa yhtään eteenpäin – sieltä ei löytynyt ainoatakaan merkintää

Martin rekisteriviranomaiset olivat tehokkaita. Kuva: Eva Söderling.

tai muistoa suomalaisista. Jesse, Eva-vaimoni ja minä kolumsimme jokaisen hautapaikan.

Jesse alkoi tulla jo kiukkuiseksi, itselläni sen sijaan alkoi ote herpaantua. "Maarekisteriin" sanoi Jesse, ja niin Chevroletin keula suunnattiin taas kerran Martin suuntaan. Maarekisterissä oli aikamoinen vilskke, joten Jesse marssikin suoraan jonojen ohitse johtajan huoneeseen. Alkuinformaation jälkeen johtaja näytti ammattitaitonsa: esille loihdittiin maarekisterit, joista löytyi yllättävän paljon tietoa suomalaisista. Saimme määrättyistä rekisteritiedoista viralliset rekisteriotteet. Johtaja suhtautui suurella varovaisuudella haluamme kuvata suomalaisia koskevia rekisteritietoja. Ystävämme Jessen ammattitaidolla lupa kuitenkin heltisi, ja niin Eva ja minä räpsyttelimme kameroillamme nopsasti kuvia rekisterikirjojen sivuilta.

Rekisterikirjasta löytyi maininta mm. Saastamoisen perheestä. Kuva: Ismo söderling.

Kannattaa kuitenkin muistaa, että saadut tiedot ovat yksittäistä informaatiota määrättyä ajanjaksolta, joten saadulla informaatiolla ei ole sinällään ilman lisäselvityksiä suurempaa yleistysarvoa. Keskitimme huomiomme Saastamoinen-nimiseen perheeseen, koska heitä koskevaa informaatiota 1920-luvulta tuntui helpoimmin löytyvän.

Huoviset Itabon asukkaina

Itse asiassa eniten kaipasin tietoa Huovisen perheestä. Heidät tunnetaan Itabon perheistä ehkä parhaiten. Huoviset muuttivat Kuubaan ja Itaboon vuonna 1907 Coloradosta Yhdysvalloista. Heidän lähtötarinansa oli tavallinen. Vanhemmat tunsivat Kuuban hyvin amerikkalais-suomalaisten lehtien kautta, joten perhe päätti vastata Kuuban houkutuksiin. Elämä osoittautui kuitenkin vaikeaksi, ja kun maanviljelys ei sujunut, päättivät Huoviset lopettaa hyvässä ajoin farmaamisen. Isä palasi keräämään matkarahoja Yhdysvaltoihin vaimon jäädessä lastensa kanssa Itaboon. Henkensä pitimiksi topakka äiti perusti kaupan. Se tuottikin kohtuullisen hyvin, joskin vaivana olivat kaupan varastossa vierailevat varkaat. Äiti päätti puuttua asiaan kovalla kädellä. Kun taas kerran joku koetti kiivetä ikkunan kautta varastoon, heilahti äidin kirves tummassa yössä. Varkaaasta jäi jäljelle kolme irtosormea, jotka äiti sijoitti lasipurkkiin näytille. Perheen poika Väinö muisteli myöhemmin, että äiti ilmoitteli, että omistaja voi hakea sormensa. Hakijaa sormille ei löytynyt, mutta jäipähän kauppakin rauhaan.

Huoviset muuttivat myöhemmin kokonaisuudessaan takaisin Yhdysvaltoihin ja vaihtoivat myöhemmin nimensä Hooveriksi. Perheen poika Väinö (1905–1983) väitteli aikanaan tekniikan tohtoriksi. Hänellä oli lukuisia patenteja eri suunnistuslaitteista, joita on hyödynnetty USA:n avaruusviraston NASA:n erilaisissa avaruusohjelmissa. Koska Hooverin patentit ja keksinnöt liittyvät salaiseen sotilasteknologiaan, on hänen maineensa tässä suhteessa kiirinyt valitettavan niukasti maailmalle. Sen sijaan Väinö Hoover tunnetaan laajasydämisenä lahjoittajana ja järjestöihmisenä, joka oli ylpeä suomalaisista juuristaan koko elämänsä. Vuonna 1953 hän perusti California Institute of Technologyn yhteyteen Hoover Foundation -säätiön, joka tukee vähävaraisia opiskelijoita. Hän toimi myös Finlandia Foundationin varapuheenjohtajana sen perustamisesta 1954 lähtien, ja oli Suomen olympiakeräyksen puheenjohtaja Yhdysvalloissa vuonna 1960.

Itabon kootut kokemukset

Itabon suomalaisyhteisö on hajonnut ja maahan jääneet ovat sulautuneet paikalliseen

väestöön. Jo lyhyt vierailumme paikkakunnalle osoitti, että Itabosta on löydettävissä lisämateriaalia suomalaiseseen koloniaan liittyvistä henkilöistä ja heidän jälkeläisistään. Matkalle ei kannata kuitenkaan lähteä valmistelematta: asiantunteva ja kielitaitoinen paikallinen avustaja on elinehto – hän pystyy kotiläksyt hyvin tekemällä saamaan matkasta tehokkaan ja tuloksellisen. Oman matkani tarkoitus oli luonteeltaan tunnusteleva ja siihen nähden tuloksellinen. Kuuban vähittäinen vapautuminen avaa varmasti arkistoja tulevaisuudessa, joten tältäkin osin työ helpottuu.

Itabo on oiva esimerkki utopia-yhteiskunnasta nousuineen ja hajoamisineen. Ehkä jatkossa löytyy tutkija, joka kiinnostuu utopian jälkeisestä elämästä tyyliin "mitä sitten tapahtui?". Keräämäni rekisteriaineisto on kaikkien tavoitettavissa Siirtolaisuusinstituutin arkistossa, samoin noin 200 valokuvaa ovat sieltä saatavissa arkistonhoitaja Jarno Heinilän aset-tamin ehdoin.

Oppaastani Jessestä tuli matkamme aikana hyvä ystävä – pitkien päivien reissaaminen yhdessä luo luottamuksellisuutta. Valitettavasti kutsu Jessen häihin tuli sen verran pikaisella aikataululla, että olimme vain hengessä mukana. Jessen ja kuubalaisten elämänmyönteisyys taloudellisista puutteista huolimatta on hämmästyttävä. Ihmiset ovat iloisia ja avuliaita. Toki huumorillakin on rajansa: kun totesin jossain tilaisuudessa, että "Castro ei tuonut Kuubaan sosialismia, vaan Itabon suomalaiset", niin kuubalaiset ystäväni katselivat pitkin seiniä. Niilläkin kun voi kuulemma olla korvat.

Kirjallisuus

- Jarva, Ritva (1971). *Cuba – 'Paradise' for Finns*. Publications of the Institute of General History, University of Turku, No 3/1971.
- Koivukangas, Olavi (1998). *Kaukomaiden kaipuu*. Suomalaiset Afrikassa, Australiassa, Uudessa-Seelannissa ja Latalalaisessa Amerikassa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 4. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Korkiasaari, Jouni (1989). *Suomalaiset maailmalla*. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Melkas, Eevaleena (1999). *Kaikkoavat paratiisit*. Suomalaisen siirtolaisten aatteellinen tausta ja perustamisvaiheet Brasiliassa ja Dominikaanisessa tasavallassa n. 1925–1932. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Peltoniemi, Teuvo (1985). *Kohti parempaa maailmaa*. Suomalaisen ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Jarno Heinilä

Arkistonhoitaja
Siirtolaisuusinstituutti

Instituutin arkistolle harvinainen kirjelahjoitus

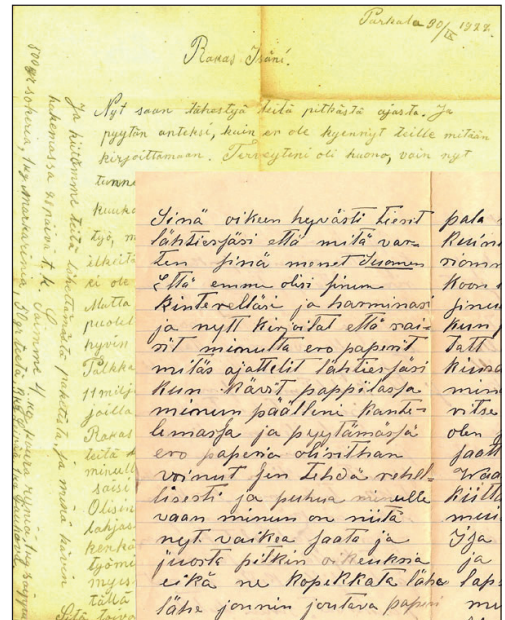
Marteliuksen sukuseura Mynämäeltä on lahjoittanut instituutin arkistoon työmies Johan Antinpoika "Janne" Honkasen (s. 1877 Pietari, k. 1946 Helsinki) kirjallisen jäämistön. Sen runkona ovat Honkasen vastaanottamat kirjeet Venäjälle jääneiltä perheenjäseniltään 1920- ja 1930-luvuilta, joita on säilynyt yli toistasataa. Lisäksi luovutetussa aineistossa on Honkasen tekemät käännökset yhdeksään venäläiseen kaunokirjalliseen teokseen. Jäämistö on alkuaan ollut Honkasen Hilda-lesken (o.s. Martelius) hallussa ja hänen kuoltuaan se on päätynyt hänen veljentyttärensä pojan luovuttamana sukuseuralle. Lahjoituksen merkittävytydestä arkistolle ja toisaalta siirtolaisuustutkimukselle kertonee jotain se, että sen myötä lähes kaksinkertaistuu arkiston hallussa olevien venäjän- ja neuvostoliiton-suomalaisien kirjeiden määrä.

Rautatietyöläinen Janne Honkanen tuli Venäjältä Suomeen noin vuoden 1920 paikkeilla. Taakse Inkerinmaan Parkalaan jäivät vaimo, kaksi poikaa sekä tytär. Suomeen muuttonsa perimmäinen luonne on hämärän peitossa: on mahdollista, että Jannen maahantulo olisi järjestynyt "jättäytymällä pois" venäläiseltä rautatyömaalta töiden yltäessä Suomen ja Neuvosto-Venäjän rajaseudulle. Joka tapauksessa 1930-luvun alkuun tultaessa Honkanen eli vakiintunutta elämää Helsingissä uuden vaimonsa Hildan kanssa.

Janne Honkasen pojat, joilta kummaltakin on säilynyt kokoelmassa kymmeniä kirjeitä, vangittiin ja teloitettiin Stalinin toimeenpanemissa puhdistuksissa 1930-luvun lopulla. Eila Lahti-Argutinan laatiman vainouhrluettelon (SI, 2002) mukaan Viljam (s. 1903) teloitettiin Karhumäessä 1938 ja Lauri (s. 1905) Pietarissa 1937.

Siirtolaisuusinstituutin arkistossa on saatu valmiiksi aineiston järjestäminen ja luettelointi. Lisäksi kaikki kokoelmassa olevat kirjeet on digitoitu käytön ja saatavuuden helpottamiseksi. Aineistoon ei kohdistu käyttörajoituksia, joten se tulee arkiston väittämänä kokonaisuudessaan kaikkien asiasta kiinnostuneiden käytettäväksi.

[toisen kuvan (yksittäinen kirje) kuvateksti: "Kyllä muistuu mieleeni ne ajat kuin yhdessä istuimme ja kaskuilimme, voi kun olisi ne ajat käsissä nytten". Ote Irja-tytären kirjeestä isälleen Janne Honkaselle, 1.12.1922.]

Sari Vanhanen

YTM, väitöskirjatutkija
Jyväskylän yliopisto, sosiologia

Turvallisuutta toisin sanoin? Poliisi ja yhteisöt vuorovaikutusta rakentamassa

Asiasanat: poliisi, monialainen yhteistyö, kaksisuuntainen kotoutuminen, arjen turvallisuus.

Syksystä 2015 lähtien Suomessa on käyty monitahoista keskustelua paitsi maahanmuuton perusteista ja turvapaikanhakijatilanteesta, myös poliisin roolista tässä yhteiskunnallisessa muutostilanteessa. Heihin liittyen keskustelunaiheet ovat vaihdelleet katuvalvonnasta ihmisoikeuksien turvaamiseen tai turvapaikkaprosessin aikajänteen myötä syntyviin odotuksiin, toiveisiin ja mahdollisiin turhautumisiin. Esiin ovat nousseet niin yksilöiden kuin yhteiskunnan turvallisuuteen liittyvät kysymykset, jotka ovat keskeisesti poliisityön ydintä.

Samalla tätä keskustelua voidaan pitää yhtenä esimerkkinä siitä, millä tavoin mielikuvaa poliisista viranomaistoimijana rakennetaan. Yhtäältä kyse on oletuksista ja käsityksistä, joita poliisityöhön latautuu ulkopuolisten mielisä. Toisaalta, juuri erilaiset mielikuvat, asenteet ja ennako-oletukset ovat työskentelyn lähtökohtana *yhteisölähtöisessä poliisityössä*, jota tehdään paikallisena, monialaisena yhteistyönä eri toimijoiden, myös esimerkiksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten yhdistysten tai uskonnollisten yhteisöjen kanssa. Yhteistyön tavoitteena on vahvistaa molemminpuolista luottamusta kasvokkaisen kohtaamisen ja keskustelun kautta. Suoran kontaktin ja vuoropuhelun avulla pyritään muokkaamaan mahdollisia kielteisiä asenteita poliisia tai yleisesti viranomaisia kohtaan. Yhteisölähtöinen toiminta on osa nk. *ennaltaestävää työtä* (poliisin käyttämä termi ennalta ehkäisevästä työstä), jota poliisi tekee yhteistyössä eri osapuolten

kanssa koetun turvallisuuden vahvistamiseksi sekä yhteistyösapuolen itsensä nimeämien ongelmakohtien ratkaisemiseksi.

Vastaavalla tavalla *monialainen yhteistyö* nähdään keskeisenä työmuotona kotouttavassa työssä. Monialaisuudella korostetaan erityyppisten toimijoiden osallistumista, jolloin viranomaisten rinnalla mukana on yhdistys- ja järjestökentän, eri kieli- ja kulttuuritaustaisten tai uskonnollisten yhteisöjen sekä myös yksityisen sektorin edustajia. (Laki kotoutumisen edistämisestä 2010, 31–32§). Taustalla on ajatus kehittää ja arvioida yhdessä eri toimijoiden kanssa paikallisia, asukkaiden kannalta tarkoitustenmukaisia palveluita sekä näiden toteutusta.

Yhteistyötä luonnehtii proaktiivinen, ennaltaehkäisevä työote. Tavoite on edistää kokonaisvaltaista tilannekuvaa ja vuoropuhelua eri toimijoiden kesken. Vastaava tavoite nivoutuu kiinteästi yhteisölähtöiseen poliisitoimintaan, jossa yhteistä turvallisuutta rakennetaan sen pohjalta, mitkä kysymykset tai huolenaiheet nousevat esiin kyseisen yhteisön kokemuksesta. Ennalta määritetyn agendan tai ongelman sijaan työtä luonnehtii vastavuoroinen, dialoginen työote. Tämä puolestaan edellyttää keskustelevaa poliisikulttuuria sekä johdon että kenttätason tekijöiltä. Lisäksi on todettu, että onnistuminen vaatii aikaa ja tiettyä joustavuutta, jotta *molemminpuolinen ymmärrys* tilannekuvasta sekä yhteistyön tavoitteista selkiytyvät.

Luottamuksen haasteita poliisityössä

Poliisi toimii yhtenä viranomaisena hyvien etnisten suhteiden rakentamisessa ja edistämisenä. Luottamusta poliisiin pidetään arvokkaana sekä yhteiskunnan että yksilön kannalta; vahvan luottamuksen katsotaan perustuvan toimivan yhteiskuntarakenteen ja ennakoitavuuden pohjalta.

Ajatellen poliisityön moninaisuutta ja muuttuvia tilanteita, luottamukseen latautuu erityisiä odotuksia sekä kasvokkaisessa kenttätöissä että myös suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan. Yleisen järjestyksen ylläpitämisen sekä ihmisten suojelun ja auttamisen taustalla on pyrkimys turvata avoimen yhteiskunnan toiminta. Poliisilla legitimiinä turvallisuusviranomaisena on oikeus voimankäyttöön samalla kun poliisityön tavoitteena on turvata ihmisten yhteistä vapautta.

Yhteiskunnan heterogeenisuus ja monimuotoisuus haastavat kysymystä luottamuksen suhteen yhä enemmän. Yhtäältä luottamus näyttäytyy tietyllä tavoin vastakuvana, institutionalisoituneen epäluottamuksen ja skeptisyyden muotona suhteessa kansalaisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että poliisin yhteiskunnallinen rooli on valvoa, kontrolloida ja seurata kansalaisten toimintaa, vaikka samalla kyse on luottamuksen rakentamisesta. Toinen luottamuksen ulottuvuus voidaan nähdä "organisaatorisena puskuriväilyhykkeenä" luottamuksen ja uskottavuuden välimaastossa. Tällöin erityisesti ylempät poliisijohtajat kohtaavat julkisuuden suhteessa poliittisen keskustelun ja tiedotusvälineiden todellisuuteen, mikä on muuttunut yhä vaikeaselkoisemmaksi ja vaativammaksi.

"Jotain uutta, vanhaa, lainattua – ja sinistä"

Tekeillä oleva väitöskirjatutkimukseni tarkastelee poliisin työn näkökulmasta monialaista yhteistyötä, joka liittyy kotoutumisen edistämiseen ja osallisuuden vahvistamiseen suomalaisessa kontekstissa. Laadulliseen haastatteluaineistoon perustuvan aineiston pohjalta voi todeta, että edellä kuvaillut luottamuksen ulottuvuudet heijastuvat myös paikalliseen poliisityöhön, ja osaltaan vaikuttavat taustalla yhteistyön toteutumiseen.

Kokemuspohjaisessa aineistossa tulee vahvasti esiin ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja arvokas kohtaaminen. Toimiva yhteistyö edellyttää tiettyä sitoutumista ja aikaresurssia. Toisaalta mainitaan mahdollisuus reagoida nopeasti ja toimia tilannekohtaisen arvion pohjalta.

Vaikka poliisi tekee yhteistyötä omasta viranomaisroolistaan käsin, pyrkimyksenä on

samalla edistää luottamusta paitsi poliisiin, myös yleensä eri viranomaistahojen yhdenvertaista ja objektiivista työskentelyä kohtaan. Tämä puolestaan voidaan nähdä eräänlaisena arjen kansalaisuuden rakentamisena myös eettis-moraalisessa mielessä; kasvokkaisten kohtaamisten kautta poliisi voi tarvittaessa vahvistaa yhteistyön eri osapuolten tietopohjaa esimerkiksi yksilön oikeuksiin ja velvoitteisiin tai yleiseen tapakulttuuriin liittyen. Toisaalta on nähty tärkeänä työn rajaaminen oman ammatillisen asiantuntemuksen pohjalta. Toimiva yhteistyö muiden viranomaistahojen ja ammattilaisten välillä nähdään merkityksellisenä, joskin myös edelleen kehitettävänä osana omaa työtä.

Huolimatta siitä, että valtaosalla maahanmuuttajataustaisesta väestöstä oleskeluperusteena Suomessa on jokin muu kuin humanitääriset syyt, on eri tahoilla todettu, kuinka artikkelin alussa mainittu muutostilanne havahdutti eri viranomaiset uudella tavalla arvioimaan omaa työtään ja osaamistaan sekä mielekkäitä palvelumuotoja kotouttavan työn näkökulmasta.

Yhtä lailla poliisin työ on edellyttänyt uudelleenarviointia tässä tilanteessa. Tämä näkyi muun muassa parhaillaan laadittavassa sisäisen turvallisuuden strategiassa, jonka tavoitteena on "hyvä elämä, turvallinen arki" kaikille. Miten tämä toteutuu ja kuinka sitä luodaan, jää haasteena elämään: millä tavoin osaamme rakentaa yhteistä arjen turvallisuutta uusin silmin ja toisin sanoin?

Kirjallisuus

- Bauman, Zygmunt (2001). *Community. Seeking Safety in an Insecure World*. Polity Press.
- Björk, Micael (2012). *Fem punkter om polisen och tillitens flyktiga natur*. Björgren Cuadra, Carin & Ola Fransson (toim.), *Tillit och förtroende. Ständiga utmaningar för professionella*. Gleerups, 109–130.
- Brubaker, Rogers (2015). *Grounds for Difference*. London, Harvard University Press.
- Himberg, Kimmo (2017). *Sisäisen turvallisuuden strategiahanke*. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 25.1.2017, Turku. Saatavilla: <http://intermin.fi/ajankohtaisia/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.
- Jukarainen, Pirjo & Jari Taponen (2017). *Yhteisöpohjainen poliisityö turvallisuuden parantamiseksi*. Puheenvuoro Muuttuva Suomi – Turvallisempi Suomi, valtakunnallinen turvallisuusseminaari. 26.1.2017, Turku. Saatavilla: <http://intermin.fi/ajankohtaisia/seminaarit/turku-2017>. Luettu 14.2.2017.

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010). Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>. Luettu 7.9.2014.

O'Neill, Megan & Daniel J McCarthy (2014). (Re) negotiating police culture through partnership working: Trust, compromise and the 'new' pragmatism. *Criminology & Criminal Justice* 2014, Vol. 14 (2), 143–159. DOI: 10.1177/1748895812469381. Luettu 7.9.2014.

McLaughlin, Hugh, Henny Reubsæet & Sari Vanhanen (2011). Introduction. Elli Heikkilä, Manon Danker, Emilio Cómez, Ciriano Hugh, McLaughlin, Hugh & Henny, Reubsæet (toim.) *Working Together for Better Integration – Immigrants, Police and Social*

Work. Migration Studies C18. Turku, Institute of Migration. 7–17. Saatavilla: <http://www.migrationinstitute.fi/files/ips-c18.pdf>. Luettu 14.2.2017.

Virta, Sirpa (2012). Lähipoliisitoiminta muuttuvassa toimintaympäristössä. Honkonen, Risto & Vesa Muttilainen (toim.), Poliisin toimintaympäristö: Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2012. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu, 132–140.

Vuori, Jaana (2015). Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. *Yhteiskuntapolitiikka*, 80 (2015), 35–404.

Kolumni

Pasi Saukkonen

Erikoistutkija, dosentti
Helsingin kaupungin tietokeskus
pasi.saukkonen@hel.fi
<https://pasisaukkonen.wordpress.com/>

Älkää unohtako muuttoliikettä

Kuluneen kuukauden sisällä ei ole tullut paljon kotona nukuttua. Joulunalusviikko meni Kolkatassa (entinen Kalkutta), suurimmaksi osaksi seminaarissa, joka käsitteli rajoja, väkivaltaa, liikkuvuutta ja identiteettiä. Nyt odotan Münchenin lentokentällä lähteväksi konetta takaisin Suomeen. Viime päivät olen ollut projektimatalla hakemassa kotouttamisen hyviä käytäntöjä Nürnbergistä, Erlangenista ja Augsburgista. Siinä välissä käytiin Kangasalan maaseudulla ja Oulun kaupungissa sukulaisia tapaamassa.

Tämä on ollut hyvää valmistautumista ensi viikolla alkavalle kurssille yliopistolla, joka käsittelee kansainvälistä muuttoliikettä ja eurooppalaisia yhteiskuntia. Paitsi että on ollut itse liikkeellä monenlaisilla menopeleillä, on nähnyt lyhyessä ajassa erilaisia olosuhteita ja ajatellut ihmisten liikkuvuutta useista näkökulmista. Hetkeäkään ei tarvitse ajatella, etteivätkö tuo kurssi ja muut työt muuttoliikkeen parissa olisi tärkeitä ja ajankohtaisia.

Muuttoliike jaetaan usein maansisäiseen ja kansainväliseen muuttoon. Se on monel-

la tapaa perusteltuakin, mutta varsinkin Intian-matkalta saatujen tietojen ja kokemusten vuoksi pidän jakoa nyt myös turhan rajoittavana. Ihmisten liikkuvuudesta ja mobiilista maailmasta sekä etenkin kaupungeista saa kokonaisvaltaisemman ja muutenkin paremman kuvan, kun ymmärtää, että muuttoliike maan sisällä voi myös olla iso muutos sekä muuttajalle että muuton lähtö- ja kohdepaikkakunnalle.

Myös suuri osa tapaamistani saksalaisista oli alun perin muualta kuin Baijerista, ja monesti tuli esille, kuinka erilaista elämä toisaalla oli. Liittovaltiossa on paikoin suuria eroja hallinnon ja julkisten palvelujen järjestämisessä, mikä näkyy selvästi kotouttamispolitiikoissakin. Mutta monet puhuivat myös syvällisistä kulttuurisista eroista: kielestä, uskonnosta ja muusta kulttuurista. Joku maahanmuuttajia eri puolella Suomea paljon tavannut kertoi vastikään, että myös meillä toisista afgaani-nuorista oli tullut kovin savolaismaisia, toisista taas käyttäytymiseltään juroja satakuntalaisia tai hitaita hämäläisiä.

Tällä hetkellä eniten mietityttää kuitenkin saksalaisista vierailupaikkakunnista lukemani tilastotiedot. Näissä suurehkoissa kaupungeissa ulkomaalaisten osuus on jo sinänsä melko korkea, esimerkiksi Nürnbergissä noin 21 %. Kun mukaan lasketaan myös Saksan kansalaisuuden saaneet, päästään huomattavasti korkeampiin prosenttilukuihin. Kaupungin alle 15-vuotiaasta väestöstä lähes kaksi kolmasosaa on maahanmuuttotauksia. Jos asiaa haluaa sillä lailla katsoa, ja havaintoja tietyllä tavalla korostaa, niin Thilo Sarazzinin väitteelle, jonka mukaan Saksa on lakkauttamassa itsensä, voi löytää perusteluja.

Onneksi kaikki eivät kuitenkaan halua nähdä kehitystä niin. Saksa luopui vasta muutama vuosi sitten epärealistisesta ajattelumallistaan, jonka mukaan muuttoliike ei muuta saksalaista yhteiskuntaa, koska vierastyöläiset ja pakolaiset lähtevät pian pois. Tapaamisistamme huokui paikallisten vahva toimintatarmo, että nyt pitää tehdä kaikki mahdollinen maahanmuuttajien ja heidän jälkeläistensä kotoutumiseksi. Pai-

kallisella tasolla oli toki muutenkin jo pitkään eletty liittovaltion johtajia realistisemmassa maailmassa.

Meillä Suomessa puitteet ovat jo pitkään olleet kunnossa, mutta käytännön toteutus on jäänyt vajaaksi, paikoin pelkäksi puheeksi. Vuoden 2015 turvapaikanhakijoiden saapumisen hyvä puoli oli siinä, että entistä useammat ihmiset julkisessa hallinnossa, yritys-elämässä ja politiikassakin havahtuivat siihen, että maahanmuuttoasiat ovat isoja ja tärkeitä ja että niistä pitää hankkia tietoja ja taitoja.

Nyt on olemassa riski, että he vaipuvat takaisin uneensa, jossa Suomi on kaukana maailman melskeestä. Turvapaikanhakijoita tuli Suomeen viime vuonna vain noin 6 000 henkeä, Euroopan unionin sisäiset siirrot mukaan lukien. Suuri osa heistä ja aikaisemmin tulleista ei tule oleskelulupaa Suomesta saamaan. Perheen yhdistäminen on tehty maahan tulijoille erittäin vaikeaksi. Tähän voidaan lisätä vielä inkeriläisten paluumuuton loppuminen ja virolaisten Suomea kohtaan kokeman kiinnostuksen selvä hiipuminen. Liikkuvuuden muuten vahvasti määrittämässä maailmassa Suomesta voikin tulla (taas) vihoviimeinen periferia, jonne harvat halukkaat eivät pääse, eivätkä muut ole siitä edes kiinnostuneita.

Oraalle noussut kiinnostus voi siten lopahattaa saman tien, ja se olisi harmillista. Muutto Suomeen ei kuitenkaan kokonaan lopu, ja tähänastiset tulijat muuttavat Suomea pitkälle tulevaisuuteen. Meillä tarvitaan reilusti lisää enemmän osaamista ja osaajia muuttoliikkeen, kotoutumisen ja monikulttuurisuuden alueille. Samoin enemmän osallistujia keskustelemaan yhteiskunnan tulevaisuudesta. Todennäköisesti Suomen pitäisi myös pyrkiä toden teolla rekrytoimaan ihmisiä ulkomailta työvoiman tarpeen korvaamiseksi.

Tämän lehden lukijoille ei tarvitse muistuttaa, että muuttoliikettä ei saa unohtaa. Mutta muun Suomen suuntaan tämä toive tuntuu juuri nyt erittäin tarpeelliselta.

Antero Leitzinger

Tutkija, VT
Maahanmuuttovirasto
antero.leitzinger@migri.fi

Kaksoiskansalaisuus – ikiaikainen suomalainen perinne

Kaksoiskansalaisuus nousi kansalliseksi puheenaiheeksi tammi-helmikuun vaihteessa 2017. Nykyisenä "vaihtoehtoisten totuuksien" aikana on sanottava suoraan: YLE, HS ja monet arvostetutkin poliitikot eivät ymmärtäneet mitä kaksoiskansalaisuus tarkoittaa. Mahtoi-ko kukaan haastatella Maahanmuuttoviraston, Siirtolaisuusinstituutin tai Suomi-Seuran asiantuntijoita, lukea edes Kansalaisuuslakia tai Tapio Kuosman kirjaa siitä? Media kiirehti julkaistaan gallupin kansalaisten mielikuvista ja hyppäsi sitten seuraaviin sensaatioihin. Suurelle yleisölle jäi hämärä mielikuva joko venäläisten maahanmuuton vaarallisuudesta tai ylipäättään maahanmuuttajien ongelmasta, vaikka kyse on yhtä lailla syntyperäisten suomalaisten kansalaisoikeuksista ja -velvollisuuksista.

Todellisuudessa Suomessa ei 16.5.2003 säädetty erityistä kaksoiskansalaisuuslakia tai edes -pykälää. Koko käsite (korrektimmin "monikansalaisuus") taitaa puuttua lainsäädännöstä. Siihen viittaa lähinnä Kansalaisuuslain 38 §, jonka mukaan "Väestötietojärjestelmästä poimitaan säännöllisesti 22 vuotta täyttäneet Suomen ja jonkin vieraan valtion kansalaiseksi merkityt henkilöt" – tällaiset merkinnät ja tilastot ovat kuitenkin puutteelliset, sillä Suomen viranomaisilla ei voi olla tarkkaa tietoa siitä, ketkä kaikki ovat tai eivät ole jonkin toisen valtion kansalaisia.

Kaksoiskansalaisuutta ei keksitty vuonna 2003 eikä se ollut aiemminkaan kielletty lapsilta. Muutenhan anglosaksisissa maissa syntyneet suomalaisten lapset olisivat menettäneet oikeutensa palata Suomeen vanhempiensa mukana. Useamman valtion kansalaisia on Suomessa ollut aina. Talvisotaan riensi useita syntyperäisiä Yhdysvaltain tai Kanadan kansalaisia, jotka halusivat suorittaa asevelvolli-

suutensa myös Suomen kansalaisina: Hugo Abram Ruoranen ja Onni Armas Eriksson kaatuiivat helmikuussa 1940, Eino Olavi Heinenon haavoihinsa kesäkuussa 1940. Ainakin kahdeksan muuta amerikansuomalaista kaatui talvisodassa ja neljä jatkosodassa, kertoo Kari Kallonen kirjassaan "Tähtilippu talvisodassa – Amerikan Suomalaisen Legioonan tuntematon tarina" (2016).

Vuoteen 1968 saakka suomalaisten miesten ulkomaalaiset vaimot saivat automaattisesti Suomen kansalaisuuden siitä riippumatta, menettivätkö aiemman kansalaisuutensa. Esimerkkinä mainittakoon Hella Wuolijoki, jolta tosin puuttui ministeriltä vaadittu syntyperäinen Suomen kansalaisuus. Kukaan ei ole tutkinut eikä edes yrittänyt arvioida, kuinka moni ulkomaalainen nainen mahdollisesti lapsineen tuli tätä kautta kaksoiskansalaiseksi. Kun tätä kanavaa tukittiin, ulkomaalaisten miesten suomalaiset vaimot saattoivat vuorostaan saada avioliittonsa kautta toisen kansalaisuuden menettämättä Suomen kansalaisuuttaan. Tämän vuoksi saksalaisten kanssa avioituneet suomalaisnaiset joutuivat kaksoiskansalaisina internointileireille vaikka olisivatkin ehtineet erota aviomiehistään eivätkä milloinkaan käyneet Saksassa – silloin ongelmana ei kuitenkaan ollut Suomen laintulkinta, vaan Liittoutuneiden valvontakomission kohtuuttomuus.

Autonomian aikana moni suomalainen oli kahden maan kansalainen: kansallislaulurme säveltäjä Fredrik Pacius eläköityi vuodeksi 1877–1878 synnyinkaupunkiinsa Hampuriin kunnes totesi sittenkin viihtyvänsä paremmin Helsingissä. Sveitsin kansalaisena syntynyt Lennart Oesch oli jääkäri ja Yleisesikunnan tiedusteluosaston päällikkö ennen kuin kukaan edes kyseli hänen kaksoiskansalaisuuttaan.

Vuosina 1920–2003 Suomen kansalaisuuslaeissa yritettiin estää kaksoiskansalaisuus vain niiltä ihmisiltä – sekä suomalaisilta että ulkomaalaisilta – jotka omasta hakemuksestaan saivat toisen maan kansalaisuuden, mutta tähän oli alusta asti poikkeuksia. Etenkin Neuvostoliitto jakoi omia passejaan suomalaisille näiden mieltä kysymättä. Monen mielestä oli suomalaisten kommunistien oma vika, että menivät ”työläisten paratiisiin” eivätkä päässeet enää sieltä pois, mutta Etsivä keskuspoliisi ja ulkomaanedustustot olivat yllättävän ymmärtäviäisiä kaikkia muita paitsi SKP:n johtajia kohtaan, jos näiden vain onnistui palata Suomeen, vaikka Neuvostoliitto väitti heitä jo omiksi kansalaisikseen.

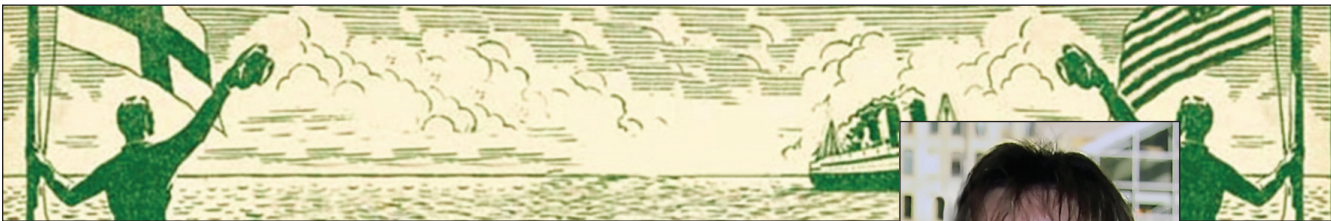
Vielä 2000-luvulla Suomeen palasi suomalaissyntyinen nainen, joka oli äitinsä kanssa käynyt 1940-luvun lopulla Moskovan-suurlähetystöstä hakemassa Suomen passin, mutta sen jälkeen vangittu – äiti oli sitten tuomittu neuvostokansalaisena maapetoksesta ja tytär lähetetty orpokotiin. Tällaisiin tapauksiin vuoden 2003 lainmuutos toi inhimillistä joustavuutta, koska enää ei tarvinnut piitata siitä, kuinka vapaasti joku oli tosiaan hakenut toisen maan kansalaisuutta. Vastaavasti tiedettiin, ettei kaikilta ulkomaalaisilta voinut kohtuudella vaatia todistusta edellisen kotimaansa kansalaisuudesta vapautumisesta. Inkeriläisille alettiin myöntää Suomen kansalaisuus vaiivikkaa 1950-luvun puolivälistä. Neuvostoliiton, Puolan ja Itä-Saksan kanssa solmittiin konsulisopimuksia, joihin vedoten näiden maiden kansalaisille myönnettiin 1970-luvulla Suomen kansalaisuus yleensä ehdollisesti. Vähitellen kasvatettiin luetteloa maista, joiden kansalaisilta voitiin vaatia todistusta aiemman kansalaisuutensa menettämisestä, mutta sitä jouduttiin kaiken aikaa tarkistamaan ja siihen tekemään poikkeuksia muun muassa pakolaisille. Parhaimmillaankaan ei mahdettu mitään sille, jos joku heti Suomen kansalaisuuden saatuaan menikin hakemaan takaisin alkuperäisen kotimaansa kansalaisuuden. Käytäntö oli sekava ja Neuvostoliiton hajottua entistä epäselvempi. Yhtäkkiä moni maahanmuuttajien jälkeläinen sai takaisin Baltian maiden kansalaisuuden.

Vuonna 2003 ei siis itse asiassa ”sallittu” kaksoiskansalaisuutta kun ei sitä koskaan aiemminkaan ollut kokonaan kielletty. Edellisessä vuoden 1968 kansalaisuuslaissa oli säädetty suomalaisen äidin oikeudesta välittää Suomen kansalaisuus lapselleen ”jollei lapsi syntyessään saa vieraan maan kansalaisuutta” (1 §); että ulkomaalaiselle ”voidaan kansalaisuuden saamisen ehdoksi panna, että hän vapautuu vieraan valtion kansalaisuudesta” (4 §) ja että Suomen kansalaisuuden menetti saamalla ”vieraan valtion kansalaisuuden joko hakemuksesta tai annettuaan siihen nimenomaisen suostumuksensa”

(8 §). Kaksoiskansalaisuus oli siis pääsääntö, johon ”voidaan” asettaa ehtoja ja ”jollei”...Tällaiset lainkohdat olivat kuitenkin osoittautuneet käytännössä tehottomiksi ja tarpeettomiksi, joten niiden poistaminen uudesta laista oli järkevää. Perusteluina saatettiin esittää paluumuuttajien houkuttelua tai kansainvälisen mallin (muun muassa sukupuolten yhdenvertaisuuden) seuraamista, mutta ennen kaikkea kyse oli mukautumisesta tosiasioihin ja turhan salailun lopettamisesta, jos suomalainen perhe halusi helpommin oleskella ulkomailla.

Puolustusvoimien ja ulkoasiainhallinnon virkoja hakeneet ovat jo useiden vuosien ajan arvuutelleet, olisiko kaksoiskansalaisuus ollut esteenä kun nimitystä ei olekaan saatu. Jo sota-aikana heimosotureille oli ”luvattu” Suomen kansalaisuus, vaikka sellaiseen lupailuun ei kenelläkään ollut laillista valtuutusta. Puolustusvoimissa on aina ollut tarvetta kantahenkilökunnan kouluttamiseen kansalaisoikeuksista ja -velvollisuuksista. Kaksoiskansalaisilla ei ole erivapauksia sotilasvalasta ja yleisistä virkaehdoista, joten ei heitä myöskään saa eikä tarvitse syrjiä. Jos todella epäillänsä kansalaisten unohaneen, ettei maanpetokselle saa alibia vaikka vetoaisikin ulkomaan lakeihin, voitaisiin palauttaa käytäntöön vuoden 1941 laissa lopetettu uskollisuudenvala tai kesällä 1998 lopetettu presidentin allekirjoitus kansalaistamispäätöksissä. Nykyisinhän ilmoitusta Suomen kansalaisuuden saamisesta ei välttämättä saa edes postitse, vaan ainoastaan bitteinä sähköiseen tietokantaan. Vastauksena kansalaisuuden arkipäiväistymiselle kuntia on jo pitkään kannustettu järjestämään uusille Suomen kansalaisille juhlallisia vastaanottoja.

Kaksoset eivät ole sisarpuolia, kaksikieliset eivät ole puolikielisiä, eikä kaksoiskansalaisuus tarkoita vajavaiseksi jaettua isänmaarakkautta. On täysin mahdollista rakastaa useampia lapsia, tehdä kahta työtä ja kunnioittaa erilaisia perinteitä, viettää joulua ja ramadania, kuunnella rockia ja oopperaa, lukea useampia kirjoja ja olla uskollinen monelle asialle tai ystävälle. Totalitaristinen usko yhteen ainoaan totuuteen ja sokeaan vihaan johtajan käskystä olisi epäsuomalaista, epäinhimillistä, luonnotonta ja jumalatonta. Suomen oma historia osoittaa, ettei tässäkään asiassa ole tapahtunut mitään uhkaavaa muutosta. Jos kaksoiskansalaisuus aiheuttikin hämmennystä ”vaaran vuosina”, se ei johtunut suomalaisista – ja Suomi teki 1950-luvulla kaikkensa saadakseen laittomasti Neuvostoliittoon luovutetut ”Leinon vangit” takaisin, olivatpa Suomen kansalaisia tai eivät. Vieraan valtion lait, twiitit tai fatwat eivät saisi ketään hämmäntää. Suomessa vallitsee Suomen laki, joka on sama kaikille syntyperään, äidinkielen tai uskontokuntaan katsomatta.

Tellervo Lahti

Toiminnanjohtaja, FM, tietokirjailija
Suomen Siirtolaisuusmuseum

Kuulumisia Suomen Siirtolaisuusmuseosta

Heikinpäivä Amerikan malliin Maailman Raitilla

Michiganin Hancockin suomalaisten vuosittaista St. Henrik's Day – Heikinpäivää vietettiin Maailman Raitilla jälleen tammikuun lopulla. Ohjelmassa oli kahvittelemisen ja seurustelun ohella mm. perinteinen saappaanheittomestaruuskisa ja musiikkiesityksiä sekä Vuoden Heikin julkistaminen ja kruunaaminen.

Vuoden Heikki -arvonimen ja kunnian sai paikallinen harmonikansoitajaryhmä Peräseinäjoen Pelimannit, joka jo puoli vuosisataa on esiintynyt paikkakunnalla lukuisten tahojen, kuten kunnan, kaupungin, seurakunnan sekä eri järjestöjen ja yhteisöjen tilaisuuksissa, juhlissa ja näytelmissä. Ryhmä on soittanut eri kokoonpanoissa jo lähes kymmenen vuoden ajan, myös Siirtolaisuusmuseon vuosittaisissa tapahtumissa, ja osallistunut Maailman Raitin kesäisten yhteislauluiltojen toteuttamiseen.

Terveiset Suomesta Floridan suomalaisille – Joy of Finland

Siirtolaisuusmuseon henkilökunnan ja tukiyhdistyksen jäsenten edustajat veivät helmikuun alussa iloisen tervehdyksensä juhlivasta Suomesta Floridan Lake Worthiin kokoontuneille amerikansuomalaisille. Siirtolaisuusmuseon hanke on osa valtakunnallista Suomi Finland 100 -ohjelmaa. Finnish American Week – Suomi Amerikka viikko järjestettiin American Finnish Clubin Kerhotalolla 4.–11.2.2017.

Olimme valmistelleet yhteislaulutapahtumia, joihin valitsimme kauneimpia suoma-

laisia kansanlauluja, isänmaallisia lauluja ja hengellisiä lauluja. Laula kanssamme -tilaisuuksia pidettiin viikon aikana useita, viimeiset loppuviikon toritapahtumissa. Mieleenpainuvien esiintymispaikka meille oli vierailu Finnish American Rest Home – Lepokodissa, jonka asukkaat osallistuivat innolla nostalgisten lapsena oppimiensa laulujen laulamiseen, suomeksi ja englanniksi. Ilmajokelaisen Marit ja Mikot -kuoron johtaja Erkki Rajamäki säesti lauluja pianolla kuoron jäsenen Jyrki Oksasen toimiessa esilaulajana. Erkki Rajamäki lauloi myös omia sävellyksiään useassakin viikon konsertissamme.

Järjestimme myös Pohjalaiset Iltamat, joissa ryhmämme esiintymisen lisäksi haastateltiin useita siirtolaisia heidän elämäkokemuksistaan. Myös lapsuuden muistot Suomesta tulivat monella esiin. Tervehdyksensä iltamissa esitti mm. Aimo Tervakoski, joka on taannoin lahjoittanut Siirtolaisuusmuseolle useita esineitä USA:sta. Floridan Esa, eli Esa Hakala muisteli Ilmajoen aikojaan ja lauloi oman bravuurinsa Jussi Asun laulun Kirijeen sulle kirjootan. Ryhmämme laulama päätöslaulu iltamissa oli sekä eteläpohjalainen, Isontalon Antti ja Rannanjärvi. Suomesta tapahtumaviihkolle saapunut Fernanda-orkesteri soitti iltamien perinteisen loppuosuuden, tanssimusiikkia tunnin ajan.

Pidin Suorni-viikolla esitelmän Siirtolaisuusmuseon toiminnasta, Maailman Raitin Hakalan talosta ja ulkosuomalaisrakennuksista sekä mm. kokoelmistamme. Toisessa esityksessäni kerroin kymmenen vuoden toimintamme aikana järjestetyistä vuosittaisista ja yksittäisistä tapahtumistamme sekä tulevalle kesälle suunnitellusta kansainvälisestä ohjelmastamme.

Kiitämme American Finnish Clubin puheenjohtajaa Kari Repoa kutsusta Suomi-viikolle ja kaikkia muitakin esiintymistemme järjestelyissä viikon aikana apuna olleita Floridan suomalaisia sekä yleisöämme kaikissa tapahtumissamme.

Kesän 2017 ohjelmaa

Kansainvälinen Siirtolaisjuhla pidetään maanantaina 17.7. klo 14 alkaen Maailman Raitilla. Juhlassa esiintyy mm. Boys of America – Ameriikan Poijat puhallinseitsikko. Ameriikan Poikien konsertit ja muut esiintymiset sisältyvät Siirtolaisuusmuseon toiseen viralliseen Suomi Finland 100 -hankkeeseen Ameriikan Poijat juurillaan. Orkesterin konsertti on Peräseinäjoen kirkossa sunnuntaina 16.7. klo 18 ja toinen eri ohjelmalla Maailman Raitilla Siirtolaisjuhlan jälkeen klo 18. Seminaari Kanadan suomalaisista kanadalaisine vieraineen on vuorossa lauantaina 19.8. ja Lännen Päivä sunnuntaina 20.8.

Maailman Raitilla Rattoosasti -yhteislauluilla aloitetaan juhannuksen jälkeisenä keski- viikkona klo 18. Yhteislauluja lauletaan Peräseinäjoen Pelimannien säestäminä keski- viikkoiltaisain heinäkuun loppuun saakka.

Tervetuloa tapahtumiimme sekä tutustumaan Maailman Raittiin ja myös näyttelyhimme Teräсталolle!

Finnish American Club – Kerhotalo oli Lake Worthin Suomi-viikon tapahtumapaikka. Kuva: Tellervo Lahti.

Vuoden Heikki -kunnian sai Peräseinäjoen Pelimannit -amatööri-orkesteri. Ryhmän pitkäaikaisin jäsen Pekka Männikkö kruunattiin. Muut paikalla olleet pelimannit vas. Heikki Honkola, Asseri Saranpää, Eero Siltala ja lisäkki Juupaluoma. Kuva: Tellervo Lahti.

Osa Siirtolaisuusmuseon ryhmästä laulattamassa Lake Worthin Lepokodin asukkaita. Kuva: Tarja Koskiniemi.

Pohjoiskalottikonferenssi

19.–21.8.2016, Kemi

Juha Tainio, Kveenikansan edustaja suomalaisugrialaisten kansojen maailmanjärjestön konsultatiivisessa komiteassa piti seuraavan puheen konferenssissa, jonka teemana oli: " Ei se kannatte – Inte är det så dåligt – Vi står han av".

Juha Tainio

Verkostotutkija
Siirtolaisuusinstituutti

Mitä kieli minulle merkitsee?

Ragnarin Lassinantin hengessä pidettyä kokousta valvoi hänen muotokuvansa, syntyihän koko Pohjoiskalotti idea hänen valtiopäivämies uransa aikana. Silloin hän teki aloitteita suomenkielen aseman parantamiseksi Ruotsissa, ja oli sen ohella myös Sveriges Radion ensimmäinen suomenkielisten ohjelmien toimittaja ja ohjelmapäällikkö. Ne alkoivat vuonna 1957 Norlannin alueella Luulajan pitkä-aalto lähettimen kautta ja kuuluvuus kattoi koko Pohjoiskalotin aina Ruijaan saakka. 1960-luvun alkaessa nimeksi tulikin "Pohjoiskalotti – ohjelmaa suomen kielellä". Ragnar Lassinantti lopetti radio-ohjelmien tekemisen 1966, kun hänestä tuli Norrbottenin läänin maaherra. Hänen työtään jatkoi Pekka Arto, joka minulle kertoi ylpeänä, että hän oli ensimmäinen vakinaiseen työsuhteeseen palkattu Ruotsin Radion toimittaja, jonka työkieli ei ollut ruotsi.

Ruotsin Radio aloitti toisen suomenkielisen alueälähetysten Keski-Ruotsissa vuonna 1972 ja niiden tekeminen annettiin minun tehtäväkseni. Silloin olimme Pekka Arton kanssa kollegat ja myös ammattiyhdistysaktiivit sekä Ragnar Lassinantin radioperinteen jatkajia. 2000-luvun alun työkomennukset Haaparannalle Sisuradion toimitusta rakentamaan, tekivät minusta lopuksi Norlannin alueen toimittajan, siis sitä työtä tekemään, jonka Ragnar Lassinantti 1957 aloitti. Pääsin tekemään "kentätutkimuksia" Kalotilla, josta nyt oli tullut Barentsin alue. Apuna Tornionlaaksoon sopeutumisessa toimivat "maaherran nauhat" ja Östen Grothin tarinat, joita hän kertoi, kun yhdessä niitä kuuntelimme. Opin myös meänkieltä ja suoritin Uumajan yliopistossa korkeimman

mahdollisen ja tuolloin ainoan yliopistokurssin meänkielessä.

Haaparanta on myös ruotsinsuomalainen kaupunki, valtaosa ihmisistä 75 prosenttia on juuriltaan suomalaisia. Vain 14 prosenttia asukkaista on ruotsalalaisia, mutta suuri osa heistäkin meänkielisiä. Prosenttiluvut ovat täsmälleen samat kuin koulukaupungissani Kokkolassa, siis ruotsinkielisiä 14 prosenttia, mutta Haaparannalla ei edes suomenkielisen enemmistön kouluopetus omalla kielellä ole yhtä hyvin järjestetty kuin ruotsinkielisen vähemmistön koulutus kielirajan toisessa päässä Keski-Pohjanmaalla Kokkolassa, joka on virallisesti kaksikielinen ja liittyy luontevasti Österbotenin maakunnan ruotsinkielisen hallintoalueeseen, jossa kaksikielisyys ja omasta kielestä kiinni pitäminen on kunnia.

Rajalla on helppo elää kaksikielisenä, mutta Tornionlaaksossa tätä ei osata käyttää hyväksi. Pitäisi ottaa mallia suomenruotsalaisista, jotka pitävät omaa kieltään ja paikallisia murteita arvossa. Kouluissa opitaan kirjaruotsia "högsvenskaa", jolla pärjää koko pohjolassa. Tämän kaksikielisyysjohtavan jo sata vuotta testatun opetusmallin Suomi voisi tuoda Ruotsiin ja Norjaan, jossa suomen kieli on katoava luonnonvara, kielipääoma, jota ei hyödynnetä.

Tämän oivalsi Pohjola Nordenin pääsihteeri Michael Oksanen, joka pohjoiskalottikonferenssissa totesi: "kaksikielinen koulutushan olisi Suomelle oiva vientituote".

Kaikki suomalaiset lukevat toista kotimaista kieltä koulussa. Suomalaisille se on ruotsi, "obligatorisk svenskundervisning", jota myös "pakkoruotsiksi" kutsutaan. Minulle se oli hyötyruotsia, jonka avulla opin isoäitini kielen. Ko-

mivuotiaaksi saakka olin kuullut kotona ruotsia, mutta mamman kuolemaan loppui ruotsin kielen käyttö meidän perheessä. Kuulin vanhemmilta sisaruksiltani, että meidät on ruotsiksi kasvatettu, mutta minä en sitä muistanut. Tajusin vasta teininä isäni kanssa Pietarsaaressa käydessämme, että hän osasi ruotsia. Silloin päätin, että tämän kielen opin vielä uudestaan ja kouluruotsista oli siinä suurta apua.

Haaparannalla minusta kehittyi "regionautti" rajaihminen eli näsäviisaasti sanottuna rajatapaus ja olen nyt sekä Ruotsin että Suomen kansalainen. Mutta molemmissa maissa kuulun vähemmistöön ja Suomessa oikeastaan kahteen, sillä olen sekä suomenruotsalainen, koska olen rekisteröitynyt ruotsinkieliseksi että ruotsinsuomalainen, koska olen asunut Ruotsissa ja puhunut ruotsia toisena kielenäni. Minuun sopii uusi käsite, suomalainen, joka puhuu ruotsia, "en finne som pratar svenska", Tämän termin kuulin YLE:n ruotsinkielisessä debatti ohjelmassa, jossa eräs keskustelija halusi yksinkertaistaa terminologiaa ja kutsua suomenruotsalaisia suomalaisiksi, jotka puhuvat ruotsia. Tähän termiin innostuin koska siihen voisivat samaistua myös kaikki Ruotsissa asuvat suomalaistaustaiset, joiden vanhemmista jompikumpi on muuttanut Suomesta.

Näin laskettuna saadaan ruotsinsuomalaisen määräksi 750 000, se on Pohjolan suurin kansallinen vähemmistö ja määrä kaksikeräinen verrattuna suomenruotsalaisiin, johon ryhmään Suomessa on rekisteröitynyt noin 300 000. Rekisteriin pääsee vaikka näyttämällä Ruotsin passin, mutta kaikki Ruotsista Suomeen muuttajat eivät rekisteröidy ruotsinkielisiksi niin kuin minä tein. Varsin monet paluumuuttajat pysyvät suomenkielisinä ja heidän määrää voi vain arvailla. Ruotsin ja Suomen välillä sodan jälkeen tapahtuneet muutot tuntien heitä voi olla jopa yhtä paljon kuin suomenruotsalaisia.

Kun tuolla salissa esittelin itseni erälle ruotsalaiselle ja sanoin, että olen sekä suomalainen että ruotsalainen, hän sanoi hölmistyneenä: "Jasso, du vet inte vem du är?" Siis et tiedä mikä olet, vaikka juuri olin sanonut, että olen sekä suomalainen että ruotsalainen. Näyttää siis siltä, että Tornion väylän lännen puolella pitää valita mihin joukkoon kuuluu. Minä en halua leimautua kummaksikaan, haluan olla molempia ja olen löytänyt myös kolmannen kansallisen identiteetin, jonka myös tunnen omakseni.

Olen kveeni – kainulainen – alavan maan asukas Pohjanmaalta – "kven, bottnig, helsing, skridfinn, fenno, tsudi" ovat tähän kansaan viitettäviä nimiä vanhoissa lähteissä ja kartoissa. Pohjolan valtiohistorian alussa koko Pohjoiskalotti oli harvaan astuttu, mutta yhtenäinen hallintoalue, se oli liittovaltiosuhteessa Novgorodiin, jolla vanhojen lähteiden mukaan oli myös Pohjan ranta, mutta oliko se Perämeri, jota myös Kainuun mereksi kutsutaan vai Ruijan ranta, jääköön sanomatta. Sen sijaan varmuudella tiedetään, että 14.3.1328 teki Täljessa alaikäisen kunigas Magnus Eriksonin holhoojajhallitus sopimuksen, jossa kveenien perillisille pirkkalaisille taattiin oikeus asua ja viljellä valtakunnan pohjoisia osia.

Viittä vuotta aikaisemmin oli sama Tanska-Norjan ja Ruotsi-Suomen yhteishallitus tehnyt myös Novgorodin kanssa sopimuksen Pähkinäsaaressa 12.8.1323, josta vedettiin raja halki nykyisen Suomen Merenkurkun yli Länsipohjan Lövängerin Bjuröklubb-nimiseen niemeen. Siellä rajamerkki on tallella. Sen sijaan alkuperäinen rauhansopimus on kateissa, samoin kiistellään, mistä raja Suomen puolella kulki, mutta vielä tänäkin päivänä tämän rajan jälki näkyy kansankulttuurissa ja paikannimisissä. Savolaisessa kansanrunossa sanotaan, että Kokkolassa "kainulainen kaakatteli" ja Perhojokivarren Vetelin suurin kylä on Kainu.

Ragnarin Raation ohjelmista löytyy myös tietoa Pohjoiskalotin muinaisuudesta ja historiasta. Erik Wahlberg oli kaksinkertainen tohtori ja tunsu Tornionlaakson asutushistorian läpikotaisin. Hän luennoi pirkkalaisista, paikannimistä ja sukunimistä ja hänen muistinsa oli uskomaton. Tapasin hänet pari kertaa ja kerän kysyin: "Missä on Kveenimaan eteläraja?" Hän katsoi minua hölmistyneenä, enkö muka tiennyt ja vastasi: "Skulleberget tietenkin". Siis myös koko Länsipohjan maakunta on vanhaa Kveenlantia. Tämän muinaisen kansan jälkeläisiä siis olemme, kuinka syvälle historiaan meidän juuremme yltävät saa myöhempi tutkimus osoittaa.

Silloin pitää kuitenkin muistaa Norjan metsäsuomalaisen kaskiviljelytutkijan Per-Martin Tvengsbergin neuvo; "Icke se genom åkerbruksbrille" historiaa ei saa katsoa pelkästään maanviljelysilvälasiensa läpi ja hän opetti minulle, miltä mailma näyttää huhdan polttajien erätalonpoikien silmin. Lisäksi kasvoin kaksikielisessä ympäristössä, jossa suomi ja ruotsi olivat tasa-arvoisia kieliä. Pohjoiskalotilla on erityisen tärkeä, että unohdetaan kansallisval-

tiohistorian silmälasit ja nähdään kalotti yhteistoiminta-alueena.

”Svenskatalande bättre folk” on Suomessa käsite, mutta finsktalande sämre folk ei ole käytössä Ruotsissa ja Norjassa. Kuitenkin tämä asenne näkyy mm. siinä, että suomen kieltä ei opeteta lapsille, vaikka naapurikielen osaamisesta ja kaksikielisyydestä on suuri hyöty. Tässä kokouksessa puhui kaksi Niemi nimistä miestä, toinen heistä emeritus professori Norjasta ja toinen kirjailija Ruotsista, molempien vanhemmat osasivat suomea, mutta pojat eivät, vaikka taustansa tiesivätkin. Einar Niemen esitelmää kommentoi eräs norjansuomalainen kuulija sanoen: ”mielenkiintoisinta historiaprofessorin puheessa oli se, mitä hän jätti sanomatta”. Hän ei puhunut suomenkielen sorrosta tai Norjan rotuoppi ja ”finska fara” politiikasta.

Etnologin silmin katsoin myös kehon kieltään esityksien aikana. Kun puhumaan nousi saamelainen Petteri Laiti, joka osaa vain saamea ja suomea, hän puhui vähäeleisesti ja hänen kehonsa kieli kertoi nöyryydestä. Kätet kohosivat kerta toisensa jälkeen vastakkain buddhalaiseen tervehdykseen. Jospa tämä shamanismin korkein muoto voisi palauttaa kielten ja kansojen tasa-arvon Pohjoiskalotille.

Myös kallonmittaus ja rotuoppi ja sen vaikutukset Kalotin suomalaisugrialaisten kansojen elämään pitää tutkia ja myös alempiarvo-

siksi leimattujen kielten sorto tunnustettava. Ruotsin Tornionlaaksolaisten STR-T puheenjohtaja Bengt Niska vaati totuuskomissiota selvittämään heitä koskevat vääryydet niin kuin saamelaisten kohdalla jo on tehty.

Saman voisi ulottaa koskemaan myös Ruotsin ja Norjan suomalaisia sekä kveenejä. Toivoisin myös, että kieliin suhtaudutaan tasa-arvoisesti ja monikielisyyttä pidettäisiin arvossa, sillä nyt elämme globaalissa maailmassa. Tähän kokoukseen kveenimaaliiton puheenjohtaja Björnar Seppola olisi tuonut terveiset Genevestä YK:n alkuperäiskansojen kokouksesta. Valitettavasti hän ei saanut puheenvuoroa, mutta toivottavasti hänen viestinsä tavoittaa oikeat henkilöt ja kolmen maan kveenien ajama alkuperäiskansa-asia menee eteenpäin.

Tasa-arvoinen kohtelu on yhteiskuntamme perusarvoja ja sen pitäisi koskea kaikkia. Siksi pä Ragnar Lassinantin hengessä pidetyssä Kemmin Pohjoiskalottikonferenssissa myös ääneen ihmettelin, miksi Ruotsin radio lopetti hänen vuonna 1957 aloittamansa alueelliset suomenkieliset ohjelmat vuonna 2015. Norrbottenin P4 kanavalla kuullaan nykyään vain Meän raation ohjelmaa, mutta Norlannin läheisyys on nyt poissa. Ragnarin aloittama radioepookki haudattiin samana syksynä, kun hänen syntymästään tuli kuluneeksi 100 vuotta.

Lue lisää aiheesta Siirtolaisuus–Migration-lehden artikkelista ”Ragnarin Raatio”:
http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/siirtolaisuus-migration/2015_3.pdf

We immigrated from Finland to Canada 60 years ago

It was bitterly cold in Vilppula Finland during the winter of 1957, when our family of eight left by train for Helsinki. Our neighbours and the villagers wondered about the purpose of our trip, and of all things why in the middle of winter. It was a private matter and our parents did not blow their horn about it. We children followed confidently where we were led. It was exciting to travel by train. The destination wasn't important.

After our arrival in Helsinki, on the top floor of a stone building, the bubble burst. Father announced solemnly, "We are here for a medical check-up before moving to Canada." For me, the 12 year old, first-born of our family, the news was catastrophic, surely a disappointment. I turned towards the window and gazed down at the Old Church park. Bitter tears streamed down my cheeks. At that moment I realized I was leaving all my friends and my native land forever.

I can't breath

In Reykjavik, Iceland the propeller airplane was fuelled. Our next stop was Gander, Newfoundland, Canada. It was bitterly cold in Gander as it had been in Vilppula. A freezing wind chilled our bones. We had to walk a long way to the airport restaurant for breakfast. During the walk, my four year old brother, Asko, tugged at mother's skirt and shouted, " help ! I can't breathe!"

Asko has written a poem expressing his feelings about our immigrant life of 60 years in Canada.

Eero Sorila

The Sorila family arrived in Sudbury Canada from Finland on April 4, 1957. From left: Father, Uuno Heikki (born in Tuuri 1908) Lauri, Mirjam, Eero, Pirkko, mother Alice (Born in Ilmajoki 1919) Inkeri and Asko. Photo: Family album.

New Arrivals

Tears:	mixed thoughts with fears family in tow Eight huddled, where do we go?
Fears:	a new country language and culture waiting The hand of our Lord leading
Welcomed:	no relatives yet among a family of believers we stand Fed and housed by helping hands
Family:	new sights style words and phases From tears and fears grow a family of fifty By the grace of God the years now sixty
Thankful:	our experiences won't ring hollow In turn we welcome all who follow

Asko Sorila

Göran Therborn: Maailma – aloittelijan opas.
Vastapaino Tampere 2013 (alkup. 2011) 395 s.

Kapitalistinen globalisaatio ja moderni – ihmiskunnan kohtalonkysymykset

Therbornin sanoin hän on kirjoittanut koko maailman tilaa kuvaavan kirjan tutkijakan-salaisena kaikille kanssakansalaisille ympäri maailmaa. Väkisinkin yhdessä kirjassa esitetty maailman selityskuvaus on pinnallinen, mutta tästä johdannosta on hyvä syventää tietämystä ja ymmärrystä siitä, mitä ihmettä tässä maailmassa globaalisti ja lokaalisti oikein tapahtuu ja miksi maailma on tällainen kuin se nyt on. Mitkä ovat olleet historialliset tapahtumaketjut eri puolilla maailmaa, miten ja millä perusteilla kollektiivinen vallankäyttö on organisoitu, mikä on paikallisten vallankäyttäjien suhde kansainvälisiin valtaintituutteihin, miten tuotanto ja lisääntyminen (production & reproduction), eli työntekijän ja naisen asema, on muuttunut tässä valtojen verkostossa.

Ruotsalainen Göran Therborn on 76-vuotias sosiologian emeritusprofessori Cambridgen yliopistossa, joka on merkittävä aikaisiosologi nykypäivänä (teoksia käännetty vähintään 24:lle kielelle). Hänen sosiologiansa juuret ovat marxismissa, mikä ilmenee hänen tutkimuskohteissaan ja tutkimustavoissaan modernin, globalisaation, valtion, sosiaaliluokan, vallan ja subjektin analyyseissä. Häntä kuvataan myös intellektuelliksi, joka on sitoutunut vapauden ja tasa-arvon tavoitteisiin. Hän kannattaa aktiivisesti anti-imperialistisia ja tasa-arvoon pyrkiviä sosiaalisia liikkeitä.

Viimeisen sadan vuoden aikana on tapahtunut käsittämätön nopea muutos kaikilla elämän alueilla väestönkasvussa, elinolojen parantumisessa, eliniän pidentymisessä, teknologisessa kehityksessä ja kulttuurien muutoksessa. Silti ihmisten sopeutuminen näihin itse keksimiinsä muutoksiin on ollut hämmästyttävä. Koskaan historian aikana ihminen ei ole näin tietoinen ihmisten välisestä epäoikeudenmukaisuudesta kuin nykypäivänä. Ihmettelenkin miten hyväosainen länsimaalainen voi elää tämän eriarvoisuuden kanssa, joka on seurausta kolonisaatiosta, orjakaupasta ja muusta etelän riistosta. Globaali eriarvoisuus voi olla syynä ra-

dikalisoituneiden tekemissä terroriteoissa lännen hyväosaisia valtioita kohtaan. Ihmiskuntaa yhdistävä kauhuskenaario on ihmisten itsensä aiheuttama ilmaston muutos ja sen tuomat elämän uhat. Toinen ihmiskunnan olemassaoloa uhka on ydinaseiden käyttö sodassa tai konflikteissa. Kysyin eräässä aseteollisuuden seminaarissa, miksi ydinaseet eivät ole joutuneet väriin käsiin ja minulle vastattiin että se on ollut pelkkää hyvää onnea.

Therbornin tavoite kirjassaan on selittää nykymaailman taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia prosesseja: miksi ne ovat mitä ovat, ja mitä ne merkitsevät eri sosiaaliluokan ihmisille eri ikäkausina eri puolilla maailmaa. Hän kuvaa modernisoitumista ja globalisoitumista, jotka ovat hänen analyyseinsä punaiset langat. Hän aloittaa historiasta ja päättyy nykypäivään. Hän käyttää analyyttisinä käsitteinä sosiokulttuurista geologiaa, ihmisen toiminnan kannustimia, maailmanluokan vaikuttavia toimijoita ja ihmisen elämänkulkua eri puolilla maailmaa. Sosiokulttuurinen geologia tarkoittaa aikojen saatossa kerrostunutta historiaa, useiden globalisaatioaaltojen ja erilaisten modernisaatiopolkujen vaikutuksia nykypäivässä. Toisaalla hän maalaa globaalien ja lokaalien elämäntapojen poliittistaloudelliset ja kulttuuriset maisemat, joissa hän tarkastelee yksittäisiä ihmisiä ja globaaleja valtatoimijoita. Valitettavasti häneltä puuttuu analyysi toimijoiden keskinäissuhteista. Sosiokulttuuriset historialliset kerrostumat maapallolla tarkoittavat sivilisaatioita, globalisaatioaaltoja (erityisesti 1492 jälkeen) ja modernia maailmaa.

Sivilisaatiokuvausten lisäksi hän tarkastelee kahta ihmiselämän perustaa, nimittäin perhe- ja sukupuolijärjestelmiä, jotka määrittävät eri

sosiaaliluokkiin kuuluvien tyttölasten, naisten ja poikalasten, miesten elämän mahdollisuudet. Se, minne päin maailmaa ihminen sattuu syntyään, kummaksi sukupuoleksi, minkä sosiaaliluokan perheeseen ja mihin maailman aikaan, niittaa pitkälti syntyvän lapsen elämän mahdollisuudet. Yksilöllinen valinnan vapaus on hyvin harvojen etuoikeus. Eurooppalaiset kirkot olivat modernisminvastaisia ja se kävi niille kalliiksi, sillä Eurooppa on nykyään maailman maallistunein kolkka. Itä-Aasian kungfutselaisuus, shintolaisuus, buddhalaisuus eivät vastustaneet modernia.

YK:n ihmisoikeuksien julistus aikaan saatiin vuonna 1948 – vain 69 vuotta sitten – I ja II maailmansotien teurastusten jälkeen. Ihmisoikeuksien kunnioittamisesta ei kuitenkaan tullut pyhä merkittävä arvo länsimaissa kuin vasta 1970-luvulla. Ne kirjattiin monien maiden perustuslakeihin ja ne huomioitiin lain soveltamisessa. Nykyään vuonna 2017 edelleen kiistellään siitä keille ihmisoikeudet demokraattisissa kansallisvaltioissa kuuluvat. Suomessakin on ollut lukuisia kiistoja perustuslain tulkinnasta tältä osin viime vuosina.

Globalisaatiosta alettiin puhua laajamittaisemmin 1990-luvulla, ja sillä tarkoitetaan pääoman ja markkinoiden laajenemista maailmanlaajuisiksi. Tärkein anti tietoisuudelle on ollut se että ymmärrämme keskinäisen riippuvuutemme pääomavirtojen (reaali- ja finanssitalous), hyödykkeitujen, ihmisen muuttoliikkeiden ja kulttuurien välisessä vaihdossa ja vuorovaikutuksessa. Globalisaatio on markkinoiden, pääoman ja kulttuurivaikutteiden laajenemista, joka ei tarkoita mitään arvottunutta edistystä, olojen paranemista. Kapitalistisilla maailman markkinoilla valtiot, erilaiset yritykset ja yksittäiset työntekijät kilpailevat keskenään. Miten tässä kilpailumaailmassa olisi tilaa kestäville elämää kunnioittaville ratkaisuille ehkäistä ilmastonmuutosta, vähentää ihmisten välistä eriarvoisuutta, rauhan rakentamiselle, yhteistyölle?

Eurooppalaiset ja amerikkalaiset ovat hallinneet globalisaatiota ja entistä nopeampaa modernismia, joiden maailmanlaajuisista kulttuurista hallintaa kuitenkin epäilen. Therborn tarkentaa että kyse on aiempaa laimeammasta suitsitusta modernista, sillä nykypolitiikka on menettänyt suurimman osan modernistisesta innostuksestaan (ylhäältä päin tulevasta). Tällä hän ei voine tarkoittaa (kirja kirjoitettu 2011) länsimaisten kansalaisten epäluottamuksen kasvamista elitistisinä pidettyjä politiikkoja kohtaan ja äänestäjien yllätyksellisiä valintoja, jotka sekoittavat uusliberalististen globaalien talouden kuten Iso-Britannian Brexit –äänestystulos 2016 ja miljardööri Donald Trumpin valinta Yhdysvaltain presidentiksi. Therborn näki väärin 2011 kun hän väitti että nationalismi on

kutistunut reuna-alueiden hauraaksi liikkeeksi. Vuonna 2017 nationalistit ovat valitettavasti salonkikelpoisia parlamentaarisisissa hallituksissa ja edustavat äänestäjille vaihtoehtoa eliitistä.

Tosiasiat hätkähdyttävät. Länsimaisen globaalien hegemonian ja vallan vastapainona on tärkeää muistaa että maailma on väestöltään ja asuinpaikoiltaan ennen kaikkea itä- ja eteläaasialainen. Kiinassa ja Intiassa asuu 2,5 miljardia (37 %) ihmistä maailman 7:stä miljardista. (Euroopassa vain 743 miljoonaa.) Kiinan ja Intian osuus maailman koko BKT:sta on vain 9 %. Työläisten oikeudet eivät toteudu hyvin Kiinassa, jossa vain alle 15 % työsuhteista on ammattiyhdistysliikkeiden neuvottelemien työehtosopimusten mukaisia. Kiina ja Intia olivat Aasian rikkaimmat sivilisaatiot ennen Eurooppa-keskeisen modernin maailman syntyä, mutta ne ovat nyt alkaneet taas nousta maailmanlaajuisesti taloudellisesti merkittävään asemaan. Vuoden 2008 länsimaita murjonut finanssikriisi pysäytti länsikapitalismin hetkeksi. Samaan aikaan Kiina ja Intia jatkoivat kapitalistisista talouskasvuun. Jos Kiinalla ja Intialla olisi länsimaiden kaltainen nykyinen maailman hegemonian kauppapolitiikassa, millainen maailma se olisi? Therbornin mukaan kapitalismin kohtalosta ja tulevaisuudesta tulee päättämään Kiina. Kiinnostavaa Kiinassa on se että se on kommunistisen puoleen vahvasti johtama valtio, jossa ihmisoikeudet eivät toteudu ja työläisiä riistetään raskaasti. Maon kulttuurivallankumous ja vainot muistetaan vielä, ja uskalusta työläisten vallankumoukseen ei taitane löytyä. Mitähän marxialaiset tutkijat ennustavat uusliberalistisissa globaalikapitalismissa tapahtuvaksi? Therborn olisi voinut enemmän valottaa vasemmistolaisia poliittisia vaihtoehtoja nykyajalle ja tulevaisuudelle.

Venäjä on pinta-alaltaan maailman suurin maa lähes kaksi kertaa suurempi kuin seuraavaksi tuleva Kanada. Bruttokansantuloltaan Yhdysvallat on ylivoimaisesti maailman rikkain maa ja se tuottaa 25 % koko maailman BKT:sta (2008). Seuraavaksi rikkaimman maan Japanin BKT on vain 1/3 USA:n BKT:sta. Rahallisesti parhain elintaso on norjalaisilla, singaporelaisilla ja pohjois-amerikkalaisilla ostovoimakorjatulla BKT:lla. Kiinalaisten ostovoimakorjattu BKT on vain 10 % ja intialaisten 5 % norjalaisten vastaavasta. Markkina-arvoltaan ja liikevaihdoltaan maailman suurimmat yritykset löytyvät Yhdysvalloista. Yleensä nämä maailman suurimmat yritykset ovat öljy-yhtiöitä, mikä herättää kysymyksen siitä, miten ne energian tuottajina edesauttavat kestävä kehitystä ja torjuvat ilmaston muutosta, sillä uusiutumattoman energian tuotanto ja käyttö on kaikkein haitallisinta ilmaston lämpenemiselle.

Göran Therborn on hyvin kiinnostava näkijä ja tekijä, joka suvereenisti ja vaivattomasti

selittää erilaisia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ilmiöitä missä tahansa päin maapallollamme. Therbornin kirjassa on tällaiselle opukselle tarpeellinen hakemisto, mistä on lukijalle suuri hyöty. Therborn näkee ihmisten välisen eriarvoisuuden globaalin ja lokaalin vähentämisen olevan välttämätöntä keski- ja yläluokankin hyvinvointia ajatellen ja ilmaston muutoksen aiheuttamien levottomuuksien hillitsemiseksi. Kapitalismille hän ei näe juurikaan vaihtoehtoja, vaikka vain 40 % maailman ihmisistä saa elantonsa kapitalistisista yrityksistä. Niin voimakkaasta globaalivoimasta siinä on kyse, vaikka se voi tuhota elämän. Kyse ei tietysti-

kään ole mistään taikavoimasta vaan ihmiset kapitalismia toteuttavat ja ovat sen seurauksista vastuussa. Suomessa keskiluokka on lähtenyt kaduille mielenosoituksiin hallituksen talouskuripolitiikkaa vastaan niin kuin eri puolilla maailmaa. Julma heikoimpien kurjistaminen on hyvinvointivaltiossa eläneiden ihmisten oikeustajun vastaista. Latinalaisessa-Amerikassa on kokemusta vallankumouksista ja keskiluokka marssii kaduilla valtioiden konkurseissa ja he ovat saaneet aikaan muutoksia. Hasta la victoria siempre! Taisteluisimmeko luonnon ja ihmisen puolesta voittoon asti aina?

Maili Malin

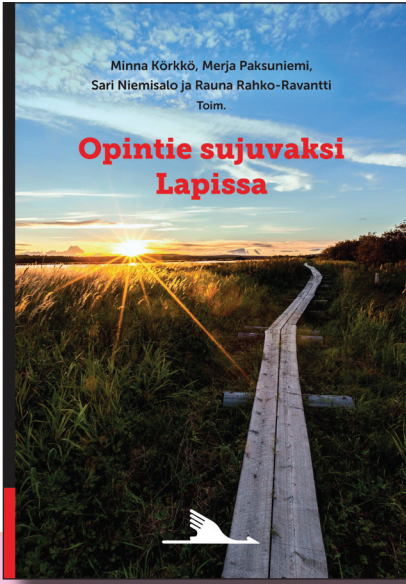

Esityksiä vuoden 2017 palkinnon saajaksi vastaanotetaan 30.4. asti!

Turussa toimiva Siirtolaisuusinstituutti perusti John Mortonin nimeä kantavan tunnustuspalkinnon keväällä 2010. Palkinto myönnetään vuosittain muuttoliikkeiden ja monikulttuurisuuden hyväksi tehdystä erittäin ansiokkaasta työstä tai teosta. Tunnustus voidaan myöntää henkilölle, yhteisölle tai viranomaiselle. Tunnustuspalkintoon oikeuttavan teon on liityttävä suomalaiseen tai Suomessa tapahtuneeseen muuttoliikkeeseen.

Palkinnosta päättää Siirtolaisuusinstituutin hallitus. Hallitus voi nimetä palkinnon saajan myös muiden kuin esitettyjen ehdokkaiden joukosta. Esityksiä voivat tehdä koti- ja ulkomaiset yhteisöt sekä yksityiset henkilöt. Esityksiä palkinnon saajista voi tehdä 30.4.2017 asti.

**Esitykset voi lähettää osoitteeseen: kirsi.sainio@utu.fi
Viestin aiheeksi: John Morton**

Uusi
julkaisu
Julkaisu on vapaasti ladattavissa:
<http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/julkaisuja-sarjal/Opintie-sujuvaksi-Lapissa-Siirtolaisuusinstituutti-J6.pdf>

Minna Körkkö, Merja Paksuniemi, Sari Niemisalo
ja Rauna Rahko-Ravantti (toim.)

Opintie sujuvaksi Lapissa

Opintie sujuvaksi -ESR-selvityshanke käsittelee etnisiin ryhmiin kuuluvien oppilaiden koulupolkuja Lapissa.

Mikä siirtymävaiheessa koetaan ongelmalliseksi saamelaisoppilaiden kuvaamana? Miten siirtymää voidaan sujuvoittaa maahanmuuttajaoppilaiden kohdalla? Mitkä seikat nousevat esiin haastateltavien kokemuksista?

Julkaisussa esitetään hankkeen aikana saatu tieto sekä ratkaisumalleja, joita voidaan käyttää sellaisenaan tai soveltaen tulevaisuuden koulusiirtymiä suunniteltaessa. Julkaisussa pohditaan siirtymävaiheen merkitystä myös laajemmin eri asiantuntijoiden kirjoitusten kautta. Huomiota kiinnitetään saamelaispedagogiikkaan ja kulttuurisensitiivisyyteen, onnistuneeseen koulupolkuun sekä koulusiirtymien merkitykseen elämänkaareissa ja kulttuurien rajapinnalla.

Julkaisuja 6. Siirtolaisuusinsituutti 2017. 163 s.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Edward W. Laine / Edited by Auvo Kostainen

A Century of Strife: The Finnish Organization of Canada 1901-2001

A Century of Strife: The Finnish organization of Canada was written by the Finnish Canadian Archivist and historian Edward W. Laine (1940-2003). The study was almost completed by Laine, and has been accordingly edited by professor Auvo Kostainen for publication by the Migration Institute of Finland in Turku.

Canadian Suomalainen Järjestö, the Finnish Organization of Canada, has been active from 1901. It has been one of the central organizations for Finnish immigrants in Canada with politically leftist sympathies. The volume explains the Finnish Canadian history as an integral part of Canadian statehood. Laine discusses the realities of the immigrant life concentrating especially on the turbulent periods in Canadian history of World War I and World War II, at the time when pressure was heavy towards the immigrants and their status in the country was questioned.

All these and many other transnational aspects are carefully considered by Laine, who also writes a more general analysis of the post World War II decades, a time when the immigrant population had created new generation, and new immigrants with differing, more educated background began to pour in.

Julkaisuja 2. Siirtolaisuusinstituutti 2016. 185 s.

ISBN: 978-952-7167-09-0 (printed)

ISBN: 978-952-7167-10-6 (eBook)

ISSN: 2343-3507 (printed)

ISSN: 2343-3515 (eBook)

Hinta 20 €
+ toimituskulut

